PHRASES

Seu

Cultiores modi loquendi

Literariæ Juventuti

Valde utiles & necessarii

à

R. P. ADAMO DELAMARS

Societatis JESU,

Sac: Theol: & SS. Canonum Doctore

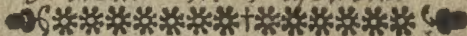
CONCINNATI.

Publicæq; Luci donati olim,

Nunc iteratò impressi

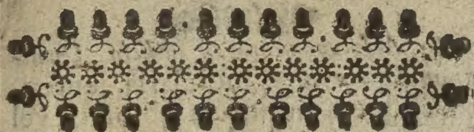
Cum Superiòrum facultate

S. Ereni M. Argentini

CALISSII

Typis Coll. Soc. JESU Annô 1737.

A

1. *A principio, z Początku.* In ipſo dicendi exordio vel Ab ipſo agendi limine, vel A rudi & inculto primordio.

2. *A pueritia, w dziećińſtwie, z dźiecinnych lat.* Ab ineunte ætate; vel A puero, vel A teneris annis, vel Ab incunabulis.

3 *Ab orbe condito, od ſtworzenia świátá.* Poſt homines natos, vel Poſt hominum memoriam, vel A tempore immemorabili.

4 *Abhorreo, abominor. Brzydzę ſię czym.* Toto animo abhorreo ab hac re, vel odium me capit hujus rei; vel Stomachum mihi hæc res movet, vel Nauſeam hujus rei patior.

5. *Abſcondo, Kryię co.* Latebris aliquid condo, vel Recondo aliquid in latebras, vel Removere aliquid ab oculis.

6. *Abſolvo reum in judicio Uwalniam kogo u ſądu.* Judiciariâ ſententiâ aliquem inſontem abſolvo, vel Innocentem aliquem eſſe declaro, vel Immunem à culpa aliquem eſſe denuntio.

7 *Abſolvo à peccatis. Rozgrzeſzam kogo ná ſpowiedźi.* Sacramentalem abſolutionem alicui impertior. vel In Sacro pænitentiæ tribunali reum abſolvo, vel In foro conſcientiæ innocentem aliquem declaro.

8. *Abſterreo aliquem ab aliquo. Odſtraſzam kogo od czego.* Metu, vi, minis aliquem à propoſito revoco, vel Terrore metuque pænæ aliquẽ à ſententia dimoveo. vel Incuſſo timore aliquem percello, abigo.

9. *Abſtineo ab aliquo. Wſtrzymywam ſię od czego.* Temperare mihi ab aliquo, vel Continere ſe ab aliquo, vel Vincere animum in aliqua re, vel Vim ſibi fecit intulit in aliqua re. *Wſtrzymał ſię od gniewu.* Repreſſit iracundiam, vel Imperavit iræ.

10. *Accidit. Trafiło ſię przydało ſię.*

Ca-

Caſu quopiam id evenit, vel Præter ſpem & expectationem id evenit, vel Ultra ſpem contigit.

11. *Actum eſt. Już po nas, ná zły bak wpádliśmy.* Conclamatum eſt de nobis, vel res ad Triarios venit, vel Ventum eſt ad extremum, vel Extrema alea iacienda.

12. *Accuſare aliquem. Oſkárzyć kogo* Reum alicujus criminis agere aliquem in judicio, vel apud Judicē, vel Ad ſeverioris Aſtrææ tribunal aliquem vocare, vel Vocare aliquē in crimen, vel Ad æquam Themidis bilancem aliquem trahere.

13. *Ad aliquem ire. Iść do kogo.* Adire aliquem, vel Convenire aliquem, vel Conferre ſe ad aliquem.

14 *Ad mortem uſq;, Aż do śmierci.* Ad ſuprema vitæ emorientis buſta, vel Ad ferales Parcarum cineres, vel terminalem marmoris funeſti metam, vel Donec aliquis in pectore palpitat ſpiritus, vel Ad agonale funeris acerbi buſtum.

15 *Ad pedes procidere. Do nog upáść.*

Provolvi ad pedes alicujus. vel Advolvi pedibus, vel plantis alicujus, vel Supplici aliquem poplite adorare, vel Ad genua supplicem prolabi, accidere, prosterni. *vide infra numero 19.*

16 *Ad terminum deduxit. Dokończył czego, skończył co.* Suprema coronavit metâ, vel Ultimam operi imposuit manum, vel Ad calcem opus deduxit, vel Supremam operi coronidem imposuit. *vide n.* 670.

17. *Adjuvare aliquem. Wspomoc kogo Ratowac.* Auxiliatricem dexteram porrigere alicui, vel Auxiliaribus suppetiis aliquem firmare, vel Opportuno auxilio adesse alicui, vel Supremo discrimine laboranti succurrere.

18. *Adolescens Młodzieniaszek.* Nec dum ætatis egressus tyrocinia, vel Prætextam nondum exuit, vel In ipso ætatis flore *vide Juvenis 484.*

19. *Adorare aliquem, Czolem bit, Kłaniát się.* Verrente humum adorare fronte, vel Debitæ venerationis

red-

reddere homagium, vel Prono venerationis adorare cultu. *vide sup: numero 15.*

20. *Adversitas, Przećiwność, nieszczęście.* Novercantis fortunæ casus, vel Adversantis fati tempestas, vel Ferocientis sortis procella. *vide Calamitas. n. 143.*

21. *Adulari, Podchlebowáć.* Assentationis, officio gratiam alterius venari, aucupari quærere, vel ad nutum & arbitrium alterius se fingere & accomodare, vel Ad mentem & voluntatem alterius omnia loqvi, ad veritatem nihil.

22. *Adulator, Podchlebcá.* Blandus assentator, vel Mendax, Palpator, vel Fallax Parasitus, vel Formæ & ollæ amicus, vel Blando assentationis veneno dolosus Ulysses cor demulcet.

23. *Æger Chory.* Afflictâ valetudine, vel Ægrâ valetudine, vel Viribûs morbo fractîs, vel Infirma valetudine.

24. *Ægroto, Choruię.* Conflictor

morbo, vel Morbus me tenet, vel Iniqua conflictor valetudine, vel Malè habeo *vide infirmatur n. 453.*

25. *Æstas, Lato.* Æstiva aëris temperies, vel Matura frugibus æstas, vel Pars anni summis caloribus æstuans.

26. *Æstimare aliquid magni, Szácowáć co álbo kogo wielce.* Magni aliquid facio, vel habeo aliquid summo loco, vel Plurimùm æstimationis alicui tribuo. *Vide inæstimabilis n. 341. & Pretiosus n. 678.*

27. *Æstimare aliquid parvi, Szácowáć co sobie lekko.* Nullius pretii rē ducere, vel Ad triobolum aliquid damnare, vel Viliùs algâ aliquid æstimare, vel Nihili rem ducere.

28. *Æstus, Upał wielki.* Æstuante nimium sole siccatur terra, vel Calidus æstivi solis vapor terram exussit, decoxit, vel Intolerando æstu omnia ardent.

29. *Æternitas, Wiecznosć.* Tempus sinè tempore, vel Ævum sine carēs, vel Infinita sæculorum congeries,

vel

vel Principio fineq; carens duratio.

30. *Affinis, Powinowáty.* Proximo me affinitatis vel Consangvinitatis gradu contingit, vel Commune affinitatis vinculum habeo. *Vide Consanguineus num.* 208.

31 *Affirmare aliquid, Twierdźić co.* Pro comperto aliquid, asserere, vel Ratum probatumq; aliquid multorum judicio testari, vel Ultra omne dubium rei certitudinem asserere.

32 *Afflictus, Utrapiony.* Ærumnis adversæ sortis premitur, vel Per varias adversæ sortis agitatur vices, vel Fatorum injuriis exagitatur, vel Nunquam detumescente procellâ colliditur.

33. *Affligere, Utrapić kogo.* Gravi aliquem afficere molestiâ, vel Plurimâ vexatione aliquem molestare, vel multis aliquem infectari molestiis. *Vide Persequor n.* 649.

34. *Ager fertilis Rola żyzna plodna.* Terra centuplicato fenore acceptam reddens sementem, vel Uberrima soli gleba, vel Ubertate so-

li nulli fæcundus ager, vel Liberale suâ fæcunditate solum.

35. *Ager sterilis, Rola niepłodna.* Infæcundus ager, vel Summâ, laborans sterilitate solum, vel Malignus ager, vel infelix tellus, vel Avara tellus, sementem quam accepit, absorbuit.

36. *Agere bene, Czynić dobrze.* Ad amussim probitatis agere, vel Ad honestatis regulam actiones suas expedire, vel Rectis operibus nomen adornare. *Vide Bonus num: 132.*

37 *Agere male, Czynić źle.* Nefastis operibus nomen inquinare, vel Infami scelere nominis famam contaminare, vel Habenas licentiæ in omne nefas laxare. *Vide Flagitiosus, num.* 353.

38. *Agonizat, Kona.* Agit animam, vel Ad ultimam vitæ periodum venit, vel In ultimo vitæ agone constitutus.

39. *Agricola, Oracz.* Laboriosus terræ colonus, vel Duris assuetus laboribus glebæ cultor, vel Ad glebam damnatus.

40. *Aleis ludere, w Kośtki grać.* Aleatòrio ludô tempus fallere, vel Talarium ludum exercere, vel Tesseras jacere, vel Esse aleæ deditissimũ.

41 *Altare, Ołtarz* Mensa DEO sacra, vel Incruentæ hostiæ dicata mensa, vel Ara Numini sacrata, vel Incruento Sacrificio ara destinata, vel Ara DEO consecrata.

42 *Altercari, Sprzećiwiáć śię, swárzyć śię z kim.* Certare cum aliquo jurgiis, vel Mutuis digladiari rixis, vel Contentionibus & dissidiis frena linguamq; laxare. *Vide n.* 218.

43 *Altus, Wysoki.* Planetis & cælo contiguus, vel Vicinum Olympo importat verticem, vel Plurimùm in altum exporrectus, vel Sublimi ferit sidera vertice.

44. *Altus, Urodźiwy.* Giganteæ proceritatis, vel Sublimi lacertô aliis eminens, vel Cunctos sublimi proceritate superans, vel Giganteâ procerus mole.

45. *Amare aliquem, Kocháć śię w kim.* Ardentissimo aliquem amore pro-

se-

ſequi, vel Amore conjungi alicui, vel in amoribus ſummis aliquem habere, vel Singulari amore ferri in aliquem, vel Fidum Achatem ſe alicui probare, vel Oreſtem ſe alicui Piladi exhibere. *vide diligo n. 276*

46 *Ambitioſus, Czli zábiegáiący, pragnący.* Popularis auræ captator, vel Dominandi libidine incenſus vel Prenſator honorum, vel Perpetuus ad poſtes honoris Excubitor. *vide Cupidus n. 232.*

47. *Ambitio, Czli pragnienie.* Flagrantiſſima dominandi cupido, vel Pretioſa dignitatum eſuries, Inquieta gloriæ ſitis.

48 *Ambire, Czli zabiegát.* Flagrare, dominandi, regnandi, eminendi, cupidine, vel Certamen ac cupido honoris animum ejus verſat, vel Inanis aura tumidum eum ad prenſandos honores inflat.

49 *Amænus, Weſoły.* Feſtivus locus, vel Apricus campus, vel Feſtiva amænitate renidens, vel *H*ilari venuſtate feſtivus, vel Ad omnem

amæ-

amænitatem exporrectus. *vide Hilaris* 401. *facetus* 333.

50 *Amicitia, Przyiaźń.* Amicitiæ vinculum, vel Amicitiæ jura, vel Reciproci amoris nexus, vel Mutuum amicitiæ fœdus.

51 *Amicitiam cum aliquo inire, Przyiaźń z kim záwrzeć.* Contrahere amicitiam cum aliquo, vel Stricto amicitiæ nexu ſe alicui obligare, vel Fœdere amicitiæ aliquem ſibi adjungere, Arctum cum alio fœdus inire, vel In familiaritatem alicujus venire, vel Devincire ſibi aliquē amicitiâ.

52 *Amicus, Przyiaciel.* Amicitiæ jure mihi conjunctiſſimus, vel Arcto neceſſitudinis jure mihi adſtrictus, vel Fidus meus Achates, vel Arctiſſimâ mihi familiaritate conjunctus, vel Indiſſolubili amicitiæ vinculô mihi ſociatus, vel Eſt mihi cum eo arctiſſima neceſſitudo, vel Summa familiaritas cum eo mihi intercedit.

53 *Amicus fortunæ, Przyiaciel nie-*

ſzczery, ſzczęściu ſłużący. Dulcis ad nectar fortunæ Achates, vel Amicus menſæ, vel Ferculorum aſſecla, vel Svaveolentis fumi odorator & adorator, vel Cælo ſereno vocalis alauda.

54 *Amittere aliquid, Zgubić co,* Jacturam alicujus rei facere, ſubire, pati, vel Ex re amiſſa damnum ſuſtinere, vel Re aliquâ per amiſſionem orbari, privari. *Amo vide Diligo num* 276.

55 *Amor, Miłość* Ardor amantis animi, vel Æſtus cordis; vel Incendium pectoris.

56 *Amplecti aliquem, Obłápić kogo.* Stringere aliquem amplexu, vel Abire, ruere, in amplexum alterius, vel Arcto aliquem ſtringere complexu.

57 *Amplitudo Orbis, Obſzerność świáta.* Spatioſus terrarum ambitus, vel Vaſtiſſima terrarum moles, vel Univerſus quà latè patet orbis, vel Immenſa terraquei globi ſpatia.

58 *Angeli, Aniołowie.* Cæleſtes genij,

nij, vel Beatarum agmnina mentium, vel Cælestes intelligentiæ vel Cælēstium Spirituum agmina.

59 *Anima hominis, Duszá ludzka.* Immortalis mortalis corporis hospes, vel Beatarum socia mentium, vel Inclusus ergastulo corporis Spiritus, vel Filia Dei, cælesti donanda hereditate, vel Immortalis ad imaginem Dei creatus spiritus.

60 *Animo effæminatus, Niewieśćiuch* Animum & ingenium induit Sardanapali, vel Eadem cum Sybaritis evolutus fascia, vel Acui non arcui natus. *vide Imbellis n. 420. & Delicatus n. 254*

61. *Anni fugiunt, Láta zupływáią.* Volvitur ævi fugientis celeritas, vel Pennata ævi currit velocitas, vel Irretenta festinatione labuntur sæcula, vel Effreni cursu præcipitantur ætates, & fugiunt freno non remorante dies.

62 *Antecessores, Przodkowie.* Majores, Abavi, Atavi, vel Veteres nostri, vel Antenati, vel Proavi, vel

Patres majoresq; noſtri, vel Aborigenes aut Aborigines, vel Illuſtres majorum Ceræ, vel Clarus & illuſtris Majorum ſanguis vel Stirpis auguſtæ decus, Fumoſæ majorum imagines. *Antiquitas Ethnica, Stárożytność Pogáńska.* Superſtitioſa auguriorum obſervatrix antiquitas, vel Superſtitioſo Deorum cultu infamis vetuſtas, vel Tot Numinum quot figmentorum cultrix antiquitas.

63 *Apoſtata, Odſtępcá od wiáry.* Impius Religionis deſertor, vel A vera Religione transfuga, vel E ſacris Religionis caſtris profugus, vel Fædifragus Religioſæ Profeſſionis violator, vel Veræ fidei deſertor, vel Excucullatus Monachus.

64 *Apoſtoli, Apoſtołowie.* Eccleſiæ Principes, vel Chriſtianæ Religionis anteſignani, vel Duodena Eccleſiæ Chriſti fundamenta, vel Primi orbis doctores, vel Primipili Evangelicæ veritatis prædicatores.

5 *Apotheca, Apteká.* Myropoliũ,

vel Pharmacopolium, vel Pharmacopæum, vel Medicinalis officina, vel Medicamentorum repoſitoriũ, vel Reconditorium medicinarum.

66. *Appetitus, Appetyt. Appetitum habeo; Mam appetit.* Palatum exacuo, vel Palatum excito, vel Solicitat aliquid ſtomachum meum, vel Summam habeo cibi appetentiam.

67 *Appetitum non habeo, Nie mam appetitu.* Faſtidium ſtomachi patior, vel Languenti ſum ſtomacho, vel Nauſeo in cibis, vel Nauſeat Ventriculus cibos.

68 *Applauſus, Apprekacya życzliwa,* Multas ſæculorum numera myriades, Piliamq; felix attinge ſenectã, vel Magnus te manet ordo ſæculorum, Perpetuâ annos gere juventâ, Neſtorisq; longæva expleas tempora, vel Dent tibi Superi annos, quot dederunt, ætatem quam mereris, ſæcula quæ vovemus, vel Vive diu, annis tuis vota noſtra, nec metas nec tempora ponunt. vel Tam diu vive, donec meritis annos,

nos, annis fastos, fastis impleas sæcula, vel Vive fatis major, non stamina Parcæ in te dura legant, magnumq; nomen tuum, quod tot meritis inarasti, nec ferrum, nec edax valeat abolere vetustas, vel Vive sæcula, te noscat serior ætas, semper honos nomenq; tuum laudesq; manebunt, vel Vince cervos annis, annos factis & si nostris deest aliquid votis, de nostris annis addat tibi Juppiter annos.

69 *Approbo, Potwierdzam.* Ratum id habeo, vel Album calculum adijcio sententiæ alterius, vel Comprobo meâ sententiâ aliquid, vel Rem accuratiore trutinâ perpensam meô judiciô confirmo

70 *Aptus ad omnia, Sposobny do wszystkiego.* Ad omnia natus, factus, formatus, vel Natura eum ad omnia finxit idoneum, vel Quidquid in aliis sparsum videtur, collecta tenet, vel Ingenium à natura accepit ad res omnes appositum atque accommodum.

71 *Aqua Benedicta, Wodá Swięcona.* Aqua lustralis, vel Aqua piacularis.

72 *Aquila, Orzel.* Princeps volucrum, vel Regina volucrum; vel Ministra Jovis, vel Armiger Jovis; vel Trisulca Jovi fulmina ministráns.

73 *Arare terram, Oráć ziemię.* Agrum vomere subigere, vel Arva ligone frangere, vel Terram aratro findere, vel Vomere glebas scindere, vel Aratro terram excolere.

74 *Arcanum, Sekret, Táiemnicá.* Signatum rosâ arcanum, vel Pythagoricô secretum tectum silentiô, vel Harpocratis annulo signatum consilium, vel Res alto pressa silentio, vel Sub rosa res latet.

75. *Arces, Zamki, Fortece.* Turrita propugnacula, vel Saxea præsidia, vel Vallata erecta munimenta, vel A natura & arte optimè communita præsidiā.

76 *Ardua tentat, Trudnych się rzeczy waży, nád siłę kuśi się oco.* Contra

tra torrentem nititur, vel Alta petit Phàèton; & quæ non viribus istis, munerá conveniunt, vel contra Aquilonem navigat, vel Majora viribus tentat. *vide n. 735.*

77. *Arguere aliquem, Strofowát kogo* Increpare alicujus negligentiam, castigare segnitiem, vel Severioribus verbis aliquem corripere, vel Objurgare aliquem de aliqua re, vel Lavare aliquem verbis.

78 *Arma; Broń.* Martis tela, Gradivi fulmen, ferrum, Ensis, mucro, gladius, Umbo, Clypeus, Lancea, sarissa, Hasta, Pelta, Parma, Pila, *sunt armorum genera.*

79 *Assentior alicui, Trzymam z kim.* Subscribo calculo alicujus, vel In sententiam alterius eo, vel Adstipulor sententiæ alterius, vel Pedibus manibusq; in sententiam alterius eo, vel Alterius sensum sequor.

80. *Assiduô, Ustáwicznie.* Non interrupto labore, vel Continuo conatu, vel Perpetuo nisu, vel Perenni studio, vel Irrequieto conamine.

81

81 *Aſpicio, Patrzę, Przypátruię ſię.* Defigere, detorquere oculos in aliquid, vel Oculorum aciem in aliquem intendere, vel Defixo obtutu in aliquo hærere, vel Palpebrã in aliqua re defigere, vel Ora atq; oculos in aliquem convertere

82 *Aſtutus, Chytry.* Totus ex fraudibus compoſitus, vel Græca fidelitate perfidus, vel Vulpinô doloſus ingeniô, vel Architectus mendacij, vel In omnem fraudem efformatus, vel Simon doloſus, vel Vafer Ulyſſes, vel Arte valet Punica.

83. *Avaritia, Łákomſtwo.* Inexpleta divitiarum ſitis, vel Pretioſâ opum eſuries, vel Auri ſacra fames.

84. *Avarus eſt, Łákomy ieſt.* Hiante avaritia homo, vel Ardet avaritiâ, vel Inexpletâ divitiarum flagrat cupidine, vel Pretioſâ opum torquetur ſiti, vel Auri contabeſcit eſurie. *Vide Parcus. n. 626.*

85 *Avarus non ſatiatur, Łákomy ſię nie náſyci* Egena ſemper eſt avarorum opulentia, vel Avaritiæ famẽ ni-

nihil satiat, vel Omnia habenti, desinunt omnia, vel Nullâ opum accessione satur, vel Nunquam satis habet avaritia, quò plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

86 *Audax, Smiály, Odważny.* Impavidi pectoris, vel Non leporinô, sed leonino corde instructus, vel Bene animatus, vel Ad omnia discrimina inconcussum animum stabilivit.

87 *Audax nimis, Smiáły nazbyt.* In omnem projectus audaciam, vel Projectus ad audendum, vel Effrenatæ audaciæ habenas laxavit, vel Improbam quidvis audendi licentiam sumit, vel Nimius animi sibiqꝫ fidens.

88 *Audientiam dare, Audire, Słuchác kogo.* Benignam alicui aurem comodare, vel Facilem alteri concedere aurem, vel Alienis precibus, postulata benignîs auribûs excipere.

89 *Audire confessionem, Słuchác Spowiedźi.* Confitentibus aures dare,

com-

commodare, vel Pro ſacro Tribunali ſedere.

90 Excipiendis Confeſſionibus operam dare, vel Ad ſacrum Pænitentiæ Tribunal accedentibus aures præbere.

91 *Augur, Wieſzczek, Falſzywy Prorok.* Præſagus futurorum aruſpex, vel Superſtitioſus futurorum augur, vel Mendaci indagine ſecutura denuntians.

92 *Augurari, Wrożyt, fałſzywie prorokowát.* Futura pandere, vel Eventura canere, vel Fatorum leges vaticinari, vel Inania de futuris omina formare, vel Impudenti mendacio ſecutura populis imponere, vel Fallacî conjecturâ futura prædicere. *vide* 608 & 675.

93 *Aula pro Palatio, Dwor, Páłác.* Auguſta Regum, Magnatum, domicilia, vel Baſilicæ Principum ædes, vel Palatina magnatum limina, vel Sumptuoſô æris impendiô conſtructa auguſtalia, vel Auratîs trabibûs laqueata tecta.

94 *Aulica vita, Dworſki żywot.* Splendida calamitas, compta miſeria, amplæ anguſtiæ, ſpecioſa penuria, palliata nuditas, Jucunditas acerba, hilaritas lugens.

95 *Auro bella geruntur, Złoto ná woyná.h dokazuie.* Gladium fortitudo ſtringit, aurum acuit, vel Hebeſcit militis enſis, niſi aurea cote acuatur, vel Accendit generoſa Martis pectora pretioſus auri radius, vel Pulchra ſternuntur meſſe triumphi, quoties ſeminatur aurum, vel Aurum in bellis calcar audaciæ, incitamentum fortitudinis, ſtimulus virtutis, victoriarum auſpex, Laurearum fæcunda ſeges, Condimentum mortis, Robuſtus animorum nervus.

96 *Aurora, Jutrzenká.* Nuntia ſolis aurora, vel Prodroma ſolis, vel Tetra noctis pulla caligine, prima rubentis auroræ lux affulſit, vel Emergente ex Oceano ſole, purpuratus præceſſit Lucifer, vel Decedentibus umbris, anteambulo ſolis

diem

diem inchoavit. *Aurora, aliter vocatur Phosphorus, vel Titonia.*

97 *Aurum, Złoto.* Obryzum, vel Pretiosa Mydæ pondera, vel Fulvi gleba metalli, vel Pretiosi vena metalli, vel Pretiosus auri fulgor, vel Erutum è terræ visceribus pretium.

98 *Aurum in Judiciis, Złoto ná Sądách.* Asylum iniquitatis, vel Velamen conniventis Justitiæ, vel Facundus vitiorum Defensor, vel Rigidissimæ Themidis molle lenocinium, vel Signaculum supra ora Judicum, vel Iniqua veritatis libra, vel Pretioso sonitu perorans Cicero, vel Vetus in Tribunalibus malum. *vide Pecunia n.* 641.

99. *Austerus, Srogi.* Severo metuendus supercilio, vel Rhadamante severior, vel Baculos loquitur, fulmina vibrat, voce ferit, vel Truci vultu & aspectu horridus, vel Nil in eo lene, nihil mansvetum, omnia dura & aspera.

100. *Autumnus Jesień.* Fæcundus parens Fructuum autumnus, vel

Fertilis pomisq; gravis autumnus,
vel Vini fructuumq; ferax, vel Ma-
turis fructibus atq; ariſtis corona-
tus autumnus, vel Æſtivis calori-
bus, ſubfrigidus ſuccedens autu-
mnus.

B.

101 *Bacchanalia, Zapuſty.* Feriæ an-
tecinerales, vel Dies Lupercalium
agere, vel Orgia Bacchi celebrare,
vel Dies quibus liberaliùs pocula
Libero libantur dextro, vel Sacri-
lego cultu Baccho dies à Chriſtia-
nis ſacrati, vel Dies quibus cupe-
diis, tripudiis, & deliciis diffluunt
mortales ventri & abdomini de-
diti.

102 *Bajulare fortiter. Dzwigát c*
śilno. Nervolos oneri ſupponit la
certos, vel Infracti brachii ſuppo
nit oneri fulcimentum, vel To
niſu viribusq; grandia portat one

103 *Baptisatus, Ochrzcony.* Aqu
ſalutari tinctus, vel Sacro fonte ex
piatus, vel Piaculari fonte luſtra
tus, vel Lavacro novæ generation

ex-

expiatus, vel Baptismatis Sacramento initiatus, vel Sacrâ Baptismatis undâ ablutus, vel Sacro perfusus, vel prolutus latice.

104 *Barbarus, Grubian.* Nullâ morum humanitate tersus, vel Nullâ civilitate excultus, vel Crassâ rusticitate institutus, vel Obesæ naris homo, vel Ad nullam politiem formatus, vel Tomitana barbarie horridus, vel Barbarior Scythâ & Getis.

105 *Beati Sancti Cælites, Swięti Blogosławieni.* Beatorum agmina mentium, vel Ætherei proceres, vel Cæli Cives, Poli Quirites, vel Divorum Senatus, vel Fortunati Olympi Indigetes, vel Animæ beatorũ depositis mortalitatis exuviis cælo insertæ; *vide Sanctus. n. 765.*

106 *Bella evertunt regna, Woyny Krolestwá wywracáią.* Aurea Regnorum felicitas, Martis ferro præscinditur, vel Inter cupressos belli, deflorescunt regna, vel Tempestate bellorum naufragantur Respublicæ, vel Extinguuntur Regna accensis Bellonæ facibus.

107 *Bella finita, Woyny skończone.* Hostili tabo sat mucro potus, jam tandem subit vaginam, vel Extincta bellorum tempestate serenum est accensum, vel Lanceas; & hastas in vomeres Pax alma recudit.

108 *Bellare, Woiowáć.* Generosa pectora manusq; armis consecrare, vel Bello hostem premere, vel Tota acie in arenam descendere, vel Manus cum hoste conserere, vel Belli Martisq; discrimina impavido pectore subire.

109 *Bellator insignis, Bellicosus, Woiownik zacny, Káwáler wielki.* Ferreis Gradivi periculis innutritus, vel Strenuus Bellonæ alumnus, vel Animosus Martis pugil, vel Herculem fortitudine, Atlantem robore, Scipionem felicitate, æmulatur, vel Martis in arena enutritus, Bellonæ sinu educatus, vel Non tam passibus quàm victoriis orbem peragrans, ubiq; fortitudinis suæ gloriosa impressit vestigia.

100. *Belli fortuna inconstans, Wo-*

ion-

ienne szczęście niestáteczne. Intermiſcentur non raro triumphalibus laureis, fatales cupreſſi, vel Frangit ſæpe triumphales arcus quos flexit fortuna; Victoribus, vel Illudit victoribus belli alea, ſæpe ligat catenis, quos vinciebat laureis. vel Non ſemper laureâ Mars frontem coronat, ſæpe lugubri taxo laureatum funeſtat Victorem.

111 *Bellum, Woyná.* Funeſtum flagrantis Gradivi incendium, vel Sangvineus Bellonæ furor, vel Martis & mortis ſtatio, vel Cruentus ſævientis Martis campus.

112 *Bellum eſt, Woyná ſię toczy.* Bellum Regno incubuit, vel Belli fragor infelici turbine univerſam pergravit, Provinciam, vel Hoſtilis toto Regno graſſatur enſis, vel Sacra ſimul & profana, publica & privata, Martius complexus eſt furor. *Bellum Civile, vide Civile bellum, num:* 180.

113 *Bene eſt, Dobrze rzeczy idą.* Bene ſe res habent, vel Optimo in

ſtatu res eſt, vel Ad votum omnia fluunt, vel Nil melius optari aut deſiderari valet, vel Ex animi ſententia res agitur.

114. *Benemeritus, Zaſłużony.* Laudabili meritorum cinctus corona, vel Longa præclarè geſtorum ſerie adornatus, vel Meritis ſuis æternaturas apud famam nactus panegyres.

115 *Benedicere, Błogoſłáwić komu* Benedictionem alicui impertiri, vel Bene alteri precari, vel Divinam deſuper alteri vovere benedictionem, vel Sacra aliqua benedictione donare.

116. *Benefacere alicui, Dobrze komu uczynić.* Beneficium alicui conferre, vel Beneficiis aliquem complecti, obſtringere, obligare, vel Beneficiis cum aliquo certare, vel Beneficiis aliquem proſequi, vel Ampliſſimis aliquem afficere beneficiis.

117. *Benefactor, Dobrodżiey.* Commendatiſſimus à liberali dextera Mæcenas, vel Munificus novercan-

tis fortunæ propulſator, vel Liberale relictorum à fortuna aſylum, vel Inexhauſtus fons gratiarum.

118 *Beneficia das liberaliter, Dobrodźieystwá choynie ſypieſz.* Manus tuæ ampliſſima ſunt gratiarum promptuaria, vel Etiam non rogatus ſpargis munera, vel Unus te omnibus effundis, nec tamen gratiarum exhauris fontem, vel Neſcit numerũ liberalitas tua, beneficia ſpargit non numerat.

119 *Beneficium ligat, Dobrodźieſtwa wiążą, obowięzuią.* Non eſt nodoſior catena, quàm gratiarum obligatio, vel Beneficia ſunt ligamenta voluntatum, vel Amittit libertatẽ, qui accipit beneficium, vel Fortius adſtringunt animum gratiæ, quàm catenæ.

120 *Benignus Łáſkáwy.* Miti ingenio, vel Omni prorſus carens morum aſperitate, vel Comitate, & amabili affabilitate decorus, vel Placidos gerens mores, vel Charitum cor, amor, delicium.

Bestiis ferocior, Nad bestye sroższy.

121. Belluinos ferarum vicit furore rictus, vel Viperis & scorpionum irâ rabiosior; vel Orba tigride pejor, vel Ultra Belluarum rabiem immanior, vel Truculentiore quàm Marmarici leones lactatus pastu.

122. *Bibere, Pić* Indulgere mero, vel Vino se proluere, vel Exsiccare pocula, vel Evacuare calices, vel Haustu sitim restingvere, vel Curas dulci Lyæo solvere.

123. *Bibo, bibax, Pijánica.* Liberi Patris vera soboles, vel Sub hædera semper temulentum præfert caput, vel Plenis immersus naufragatur crateribus, vel Bibacior spongiâ, hirundine.

124 *Biblia, Biblie.* Sacri codices, vel Sacra scriptura, vel Canonici sacræ scripturæ libri, vel Divinorum oraculorum contenta, vel Sacræ paginæ.

125 *Bibliotheca, Księgárnia.* Librorum reconditorium, vel Plurimorum

rum Authorum scriptorumq; repositorium, vel Sacrorum profanorumq; Authorum reconditorũ monumenta.

126 *Blæsus, Szeplon.* Impediti oris, vel Balbo ore, vel Impedimentum lingvæ à natura accepit, vel Notabilem, lingvæ defectum patitur, vel Traulus.

127 *Blasphemare, Blasphemus, Bluźnić Bluźnierca.* Sacrilego maledicto sé obstringere, vel Impia in Deum verba jacere, vel Divinum nomen sceleftâ, blasphemâ voce violare, vel Execrari Cælites, sacra, Deum, vel Maledicto ore in Deum aut Sanctos sacrilegas blaspemias evomere.

128 *Bonos corrumpere, Dobrych zepsowáć.* Sceleratîs ac nefariîs moribus Juvenalem animum imbuit, vel suarum illecebris corruptelarũ irretivit aliquem, vel Integerrimos mores scelerum suorũ turpitudine depravavit, contaminavit.

129 *Bonis miscentur mala, Z dobrym*

gwſze ſię złe mieſza. Nullum bonum ſine admixtione mali, vel Inner multas naturæ dotes, ſunt quædam vitia, vel Appllicuit etiam optimis quædam mala, natura, vel Habet & virtutis candor ſuas maculas.

130 *Bonum privatum nocet publico, Prywaty ſżkodzą dobru poſpolitemu,* tParticularis utilitas commune fatum, vel Privata ſi ſplendent, publica certe tenebreſcunt, vel Utilitas privata, boni publici venenum

131 *Bonum publicum curat, Stára ſię odobro poſpolite.* Suam nihil æſtimavit virtutem, niſi vixiſſet Patriæ, vel Reipublicæ emolumento natus, nihil ſibi & ſuæ fortunæ vixit, vel Totam animam boni univerſalis animæ inſpiravit.

132 *Bonus, Dobry.* Probitatis laude inſignis, vel Inſignis animi bonitate præditus, vel Ad omnem probitatis legem efformatus, vel Abſolutam probitatis imaginem innocuis moribus circumfert.

133 *Bonus & Doctus, Dobry y uczony* Cum probitate morum tum literarum laude nulli ſecundus, vel Vir eſt doctiſſimorum optimus, optimorum doctiſſimus, vel Præter sũmam eruditionem, virtutum ſplendet ornamento, vel Summæ eruditioni, ſummam virtutem, pulchro fædere copulavit, vel Vir in quo cum literis probitas morum ex æquo certat, ut dubites doctior nè ſit, an virtuoſior.

134 *Breviter, Krotko mowiąc.* Intra cancellos brevitatis, vel Intra compendii ambitum, vel Laconico ſtylo, vel Laconicâ brevitate, vel Redacta ad Laconiſmum longitudine, vel Coactâ ad putamen Iliade.

135 *Bruma, Zimá.* Brumalis Aquilonum furor, vel Aſpera cæli inclementia, vel Pontico gelu glaciata tempora, vel Exaſperatus Aquilonibus àër, vel Rigida nivibuſque fæta anni tempeſtas, vel Horrida frigoreq; rigens hyems. *vide Gelu n. 377. & Hiems n. 399.*

C

136. *Cadaver, Trup.* Triſtes mortalitatis exuviæ, vel Exanime hominis ſimulacrum, vel Gelida mortali torpore membra, vel Reſiduum mortis ſpolium, vel Mutum & ſine ſangvine corpus.

137 *Cadere ex alto, Spáść z gory z koniá.* Ex præcipiti devolvi, vel Ex alto in præceps labi, ruere, vel Præcipitari ex alto, vel Ex equo delabi, vel Eqvus ſeſſorem excuſſit.

138 *Cadit ſub pondere, Pod ćiężarem upada.* Gravi ſub pòndere nutat, vel Vaſti oneris mole obruitur. Succumbit oneri.

139 *Cæcus Slepy.* Oculis captus, vel Lumine læſus, vel Ad cæcitatis damnatus tenebras, vel Oculorum Lumine orbatus.

140 *Cædes, Porażká, rześká. vide Strages n. 322. Cælebs Bezżeniec, vide in N. n. 580.*

141 *Cælum Niebo.* Stellata Aſtrorum Patria, vel Beata Cæli Regio, vel Luminoſa Planetarum regio, vel

vel Ultra lunares cælorum orbes, vel Sacrum & illuſtre Beatarum mentium domicilium, vel Auguſtæ Empyrei poli ſedes, vel Siderea cæli Palatia.

142 *Cæſar, Ceſarz. vide Imperator n. 434.*

143 *Calamitas, Nędza, Nieſzczeście, Utrapienie.* Infeſta fortuna, vel Inimica ſors, vel Extrema inopia, vel Summa miſeria; vel Dura egeſtas: vel Extrema calamitas, vel Adverſa ſors *ſupra n.* 20. *Adverſitas.*

144 *Calamus Pioro.* Scriptoria penna.

145 *Calefacio, Grzeię.* Gelida mẽbra calore refovere, vel Frigidos artus calore recreo, vel Rigidum calore à membris depello torporẽ.

146 *Calix Kielich.* Aureus ſcyphus vel argenteus crater, vel gemmis auroq; gravis patera, vel Plenus mero cyathus, vel Auro cælatum poculum.

147 *Calumniator, Potwarca.* Falſus criminator, vel Impudens convitiator, vel Mendax inſimulator. 148

148 *Calumniis respondere, Ná potwirzy odpowládáć.* Contra livorem, innocentiæ clypeum opponere, vel Mendaces dissipare calumnias, vel Evolvere objectas veritati nubes

149 *Calvus Łysy.* Calvitie deformis, vel Nulla lanugine tectus, vel Orbus pilis, vel Defloccatus senex, vel Calvaster.

150 *Campana Dzwon.* Æs Campanum, vel Vocalis templorum præco, vel Grato tinnitu aures feriens tintinnabulum.

151 *Cancellarius Kánclerz.* Signatoriæ gemmæ custos, vel Regiæ interpres mentis, vel Os Principis.

152 *Canis pies, si est magnus.* Audax molossus, vel Melampus, vel Audax sagaxq; Lycisca, vel Britannicus catulus *si est parvus:* Catellus Mediolanensis, vel Nare sagax vertagus, vel Fidelis latratuq; clamosus custos.

153 *Cano, canto, Spiewam.* Gratum cantu depromo melos, vel Svavi concentu aures demulceo, vel Festi-

ſtivis concentibus auras implere, vel Hilari modulamine aures delinire, vel *è contra ſzpetnie ſpiewáć.* Diſſonum quid & raucum ſonare, vel Ingrata voce obſtrepere.

154 *Canus, Siwy.* Multâ canitie venerandus, vel Cygneâ cæſarie decorus, vel Veneranda canitie conſpicuus.

155. *Captivare, W niewolą wźiąć, związáć kogo.* In captivitatem ducere, vel In vincula conijcere, vel In duram ſervitutem redigere, vel Violentas alicui manus inijcere, vel Capere aliquem bello.

156 *Captus, Poimany ná Woynie.* In duram ſervitutem bello redactus, vel In vincula conjectus, vel Bello captus, vel Jure belli, ſervituti mancipatus.

157 *Caput, Głowá.* Nobiliſſima Judicij ſedes, vel Sapientiæ domicilium, vel Eruditionis gazophilacium, vel Membrorum omnium Princeps.

158 *Carcer Więźienie.* Sqvallore

obſi-

obſitus carcer, vel Subterranea horrida ſpecus. Latebroſum carceris antrum, vel Abſtruſa atque tenebroſa reorum domicilia, vel Immanis ergaſtuli ſquallor, vel Atrox Tullianum.

159 *Cardinalis, Cardinales, Kárdynałowie.* Purpurati Eccleſiæ Romanæ Patres, vel Supremus Eccleſiæ Senatus, vel Eminentiſſimi Eccleſiæ Romanæ Principes.

160 *Carmen, Wierſz.* Metrum, vel Verſus, vel Carmen, Aonium, Pierium, Caſtalium, gratum, ſvave facundum &c.

161 *Carnifex, Kat.* Publicus Juſtitiæ adminiſter, vel Sævus lictor, vel Publicus ſatelles.

162 *Caſa, Chalupá.* Agreſte tugurium, vel Humile mapale, vel Stramineum magale, *vide 302.*

163 *Caſtigare, Strofowáć, karać kogo.* Duris verbis aliquem excipere, vel Verberibus aliquem mulctare, vel Juſtis plagis aliquem corrigere.

164 *Caſtra, Oboz. Vide Exercitus num. 325.*

165 *Caſtitas, Czyſtość.* Illibatum candidiſſimæ puritatis lilium, vel Intemeratus pudicitiæ candor, vel Intactus Angelicæ caſtimoniæ rigor, vel Incorrupta caſtæ mentis corporisq́ꝫ Virtus.

166 *Caſtus, Czyſty.* Innocentiæ florem candore pudicitiæ munitum ita aſſervavit, ut nullâ infici labe, nullo nævo contaminari, nulla maculâ fædari unquam paſſus ſit, vel Immarceſcibili virentis caſtimoniæ flore vernat, vel Nil ei unquam Cypria nocuit voluptas, vel Nullâ libidine fractus, vel In vultu ejus verecundia, in oculis pudor, totoque in corpore virginea lucet modeſtia.

167 *Cavere aliquid, Strzedz ſię czego.* Vitare periculum, ſubterfugere aliquid. Devitare aut declinare aliquid

168 *Cautus, Oſtrożny.* Argum in omnibus agit, vel Circumſpecta eſt mente, vel Plurimæ circumſpectionis eſt homo, vel In omnibus circumſpectus, vel Intentum ad omnia animum habet.

169 *Celer, Prętki, Chyży.* Celeri curſu fertur, vel Præproperâ feſtinatione tendit, vel Effuſo concitoq́ curſu rapitur, vel Præcipiti impetu fertur.

170 *Cenſeo, Mniemam, Trzymam, rozumiem.* Eâ ducor opinione, vel In ea ſum ſententiâ, vel Ita ſum perſvaſus, vel Id firmiter teneo, vel Is mihi hac de re ſenſus eſt.

171 *Cenſurare, Szácuię kogo, co, nicuię. Cenſuruię.* Cenſoria criſi aliquid, vel aliquem excipio, vel Dicta factaq́ alterius carpere, taxare, vel Zoilum agere, vel Mordaci cenſura aliquid carpere, vel Cenſorium Momum agere. *Vide ſarcaſmus n.* 769 *&* *Vitupero n.* 300.

172 *Cholericus, Choleryk, gniewliwy.* Impatiens, immodicus, impotẽs iræ, vel Impotens animi, vel Commota ex levi bile in furias excandeſcens, vel Stomachoſus homo, *Vide Iracundus n.* 471.

173 *Choreas ducere, Táńcowáć.* Indulgere Choreis, vel Saltatorum

or-

orbem ád muſicos concentus exercere, vel Vitioſos in gyrum cum Baccho circulos ducere *vide Saltare num: 761.*

174 *Chriſtianus, Chrześcianin.* Chriſtianis Sacris initiatus vel imbutus, vel Chriſtianam fidem profeſſus, vel Chriſtiana profeſſione inſignitus.

175 *CHRISTUS Dominus, CHRYSTUS Pan.* Humani Redemptor generis, vel Verbum carne tectum, vel Unigenitus æterni Patris, vel Incarnatum de Virgine Verbum, vel DEUS homo.

176 *Cicero.* Togatæ Sapientiæ Princeps, vel Romanæ facundiæ Parens, vel Romanorum Conſulũ Oratorumq; decus, vel Rhetorum Parens.

177 *Cinerum dies, Popielec.* Cineralia, vel Dies luſtralibus cineribus initiati, vel Dies piacularibus cineribus conſecrati, vel Initium Sacratiſſimæ quadrageſimæ à cineribus ſacris auſpicatum.

178 *Citare ad judicem, Zapozwáć kogo ná Sąd.* Diem alicui dicere, vel In judicium aliquem vocare. Litē intendere alicui, vel Jus intentáre alicui, vel Jure agere cum aliquo;

179 *Cito, Prętko, Chyżo,* Omni ſucciſâ morâ, vel Maurato paſſu, vel Ocyùs fulmine, vel Rumpe moras. Accelera gradum. Actutum te proripe. *Vide Statim. n.* 820.

180. *Civile bellum, Domowa Woyná.* Diſtracta ſciſſionibus Reipublicæ in partes membra, mutuis ſe petunt vulneribus, vel Inteſtinis odiis ac bellis omnia ardent, vēl Civilibus armis propriisque jugulamur mucronibus.

181 *Clades, Porażká od Nieprzyiaciela, klęſká.* Ingenti hoſtilium cadaverum ſtrage ſternuntur campi vel Hoſtili tabo rubebant campi, vel Ad internecionem fuſus hoſtis, vel Internecinum bellum, vel Deletus magna ſtrage ad unum hoſtis, exercitus, vel Per ſtagnantes cruore campos, per collucentium

Urbi-

Urbium flammas cruenta ſtetit Victoria. *Vide ſtrages n.* 822.

182 *Clamo, Wołam, krzyczę.* Clamorem attollo, vel Vociferari, vel Clamoribus auras implere Contenta voce loqui, vel Stentore clamoſior.

183 *Clarus titulis, Jaśnieiący godnośćiámi.* In ipſo dignitatum conſtitutus meridie, vel Auguſto honorum circumſeptus comitatu, vel Senatoriis elevatus curulibus, vel Faſces faſcibus, honores honoribus, pulchro fædere ſociavit.

184 *Clava, Buláwá Hetmáńſka.* Moderatrix exercitûs Virga, vel Bellici Imperatoris inſigne, vel Invictorum belli Ducum imperatoriũ ſceptrum.

185 *Clemens, Łáſkáwy.* Ad Clemẽtiam compoſitus, vel In omnes blandus, vel Erga omnes benevolus, vel In cujus ore nil durum, in ſermone nil aſperum, in factis nil rigidum, totus ſpirat clementiam, vel Cæſaris clementiam imitatur.

186

186 *Cogito de aliquo, Myślę o czym.* Mente aliquid verso, vel In cogitatione alicujus rei totâ mente defixus sum, vel Trutina mentis aliquid examinare, expendere.

187 *Cognoscere aliquid, Poznáć uznáć co* Satis hoc perspectum habeo, vel Non levi argumento manifestisq; indiciis minimè dubiis, vel Obscuris conjecturis, id assecutus sum.

188. *Cogo aliquem, Przymuszam kogo do czego.* Adigere aliquem ad aliquid, vel Inferre alicui vim vel necessitatem faciendi aliquid, vel Cōpellere aliquem vi, minis ad aliquid

189 *Cohibeo aliquem, Uymuię kogo, nie dopuszczam.* Inijcio frena licentiæ alicujus, vel Frangere alicujus animum aut insolentiam, vel Refrenare aliquem, vel Incitatos alterius impetus retardare, vel Reprimere alicujus ferociam.

190 *Comis Łágodny, ludzki, ukłádny.* Ad comitatem compositus, vel Excultus ad humanitatem, vel Civilissimâ morum urbanitate omnibus gra-

gratiſſimus, vel Ad ſocialem converſationem natus. *vide Facetus n. 333. Hilaris 401.*

193 *Commemoro, Przypominam co komu.* In memoriam aliquid revoco, Memoriam alicujus refricare, vel Reduco aliquid alicui in memoriam, vel *Renovo* memoriā alicujus.

194 *Commendare aliquid alicui, Zalecić, polecić, poruczyć co komu.* Committere alicui negotium rei, vel Alicujus rei Provinciam deſtinare alicui, vel Dexteritati & induſtriæ alicujus quidquam committere.

195 *Communicare ſeu Eucharistiam ſumere, Kommunikować* Cæleſti epulo refici, vel Ad ſacram Synaxim accedere, vel Divinæ accumbere menſæ. Angelorum Pane aut cæleſti pane refici vel Eſurientem animam cæleſti dape recreare.

* 196 *Compatior tuis malis, Lituię ſię nád tobą.* Tua me excruciant infortunia, vel Tuæ calamitates meum quoq; animum graviter afficiunt, vel Inopinatus caſus tuus, me quoq;

alli-

allisit, vel Non minus meis ac tuis tangor calamitatibus.

197. *Compono Exercitium.* Stylum exerceo in soluta, vel Ligata oratione, vel Breve argumentum solutæ, vel ligatæ orationis, à Professore datum fusiore & coltiore stylo elaboro, vel Rudi Minervâ propositum dictionis thema ad leges Oratoriæ, vel Pòéticæ artis exorno.

198. *Concionari, Kazánie práwić.* Ex suggestu dicere, vel Pro concione dicere, vel Verba facere ad populum, vel Verbum DEI ex suggestu prædicare.

199 *Concionator, Káznodzieia.* Zelosus Ecclesiastes, vel Verbi Divini Præco zelosissimus, vel Facundissimus æquè ac zelozissimus sacer Orator, vel Alter è sacro pulpito tonans Pericles, vel Alter Chrisostomus, aut aurei Sermonis Orator.

200 *Concordiam, inire, Pogodźić się z kim.* In concordiam redire cum alioquo, vel Sepultis perenni oblivione injuriis, in amicitiam redire vel

vel Simultates deponere, vel Antiqua amicitiæ jura revocare, vel Redire in gratiam cum aliquo, vel Injuriarum memoriam perpetuâ oblivione ſepelire. *vide Ignoſcere n. 425. & 714.*

201 *Concordia, Zgodá* Diſſidentium animorum conciliatrix virtus, vel concors diverſarum mentium vinculum. Pretioſiſſimus Reipublicæ unio eſt, diſſidentium animorum unio, vel Idem velle, idem omnibus ſentire eſt, vel Mens omnibus una, vel Summa omnium conſenſio.

202. *Concordia ſuffragiorum, Zgodá w obieraniu, zgodne ná kogo głoſy* In unum omnium ſenſus & voluntates conſpirarunt, vel Concordibus votis unanimiq; ſuffragio electus eſt, vel Nemine reclamante, nullo contradicente electus eſt. *vide Electus n. 312.*

203 *Conditionis obſcuræ homo, Podłego ſtanu Człowiek.* De fæce plebeia, vel Infimæ ſtirpis, vel Ignobilis genere

nere, vel Obſcuris natalibus, vel Ad agrarios vomeres & ruſticam Cereris culturam damnatus, vel Nullis Majorum decorus Imaginibus. *vide Ignobilis n. 424. & num. 304.*

204. *Confiteri peccata, Spowiádáć ſię grzechow.* Conſcientiæ nævos Sacramento pænitentiæ expiare, vel Ad ſacrum pænitentiæ Tribunal accedere, vel Sacra exhomologeſi animum expiare. *vide Pænitentia n. 665.*

205 *Confundere, Záwſtydźić kogo.* Pudore aliquem afficere, vel Ruborem alicui excutere, vel Injicere alicui pudorem, vel Verecundiâ aliquem afficere.

206 *Conjicio, Dorozumiewam ſię, Domyślam ſię.* Conjecturâ non levi id aſſequor, vel Subolet id mihi, vel Sagaci cogitatione perſentire aliquid, vel Suſpicione non levi aſſequor.

207 *Conor, Uśiłuię o co, ſtáram ſię pilno.* Omnes intendo nervos ad aliquid, vel omnes admoveo machinas ad aliquid, vel omnem adhibeo

hibeo induſtriam, vel omnem moveo lapidem, vel omni niſu conatuque ad id, vel in id nitor.

208 *Conſanguineus, Krewny*, Arctiſſimo ſanguinis vinculo mihi conjunctus, vel Proximo mihi ſanguine eſt conjunctus, vel Arctiſſimâ ſum illi junctus cognatione. *vide affinis. n. 30.*

209 *Conſcius ſum, Czuię ſię do czego.* Huius me rei conſcientia tangit, vel Non poſſum hac in re conſcientiæ non ſentire remorſum, vel Scelus hoc continuo meam lancinat mentem.

210. *Conſiderare aliquid, Uważáć co.* Attentiore conſideratione aliquid expendere, vel Rem ex momentis & rationibus ſuis ponderare, vel Secum aliquid diligenter revolvere

211. *Conſolari in affl ctione, Pociesżyć kogo w utrapieniu* Dolorem alicujus blando alloquio minuere, relevare, detergere, vel Ægro animo ſolatia adferre. vel Mærentem animum ſolatiis afficere, vel Blando conſola-

torio sermone lenire dolorem.

212 *Conſpirare in aliquid, vel in aliquem, Zmowić ſię, ſpiknąć ſiç ná co, ná kogo.* Facere adversùs aliquem conſpirationem, vel Conſociare cum aliquo arma, conſilia, adversùs aliquem, vel Venire in ſocietatem armorum, conſiliorum, contra aliquem.

213. *Conſtans, Stateczny, Ukladny.* Ad maturam gravitatem compoſitus vel Nihil in eo leve, nihil puerile notatur, vel Maturitatem in moribus præfert, vel Omnis expers levitatis adoleſcens, vel Sedatus, beneq; compoſitus Juvenis. *vide Gravis num.* 390.

214. *Conſternare, Przelęknąć ſię, ſerce trácić.* Cadere animo, vel Deſpondere animum, vel Concidere animo.

215 *Conſvetudo eſt, Zwyczay ieſt* Eſt hoc in more poſitum, vel Communi more receptum eſt, vel Cõmuni uſu tritum eſt.

216 *Conſulere aliquem, Rádzić ſię kogo.*

go. In consilium adhibere aliquem vel Sententiam alterius exquirere. vel A consilio alterius pendere.

217. *Contemno aliquem, Gárdzę kim.* Despicatui & contemptui aliquem habeo, vel Altô alium despicio supercilió, vel Fastuosô aliquem despicio oculô. *vide Humilio n.* 415.

218. *Contendo, Swárzę się z kim.* In contentionem & discrimen verborum cum alio venire, vel A jurgiis & rixis non temperare. *vide n.* 42.

219 *Convalescere ex morbo, Wzmagát po chorobie.* In pristinum valetudinis statum restitui, vel Vi morbi exhaustas vires reparare, vel Pristinæ sanitati restitui. *vide sanatur num.* 764.

220. *Convivium, Bánkiet.* Magnificus epulorum apparatus, vel Epularum magnificentiâ, cupediarum laut[illegible] [illegible]xtructa mensa, vel Exquisitis [illegible]ûs instructa mensa.

221. *Corona Regis, Korona Krolewska* Regium diadema, Regii Capitis augustum tegmen. vel Coronarium

 au-

furum, vel Supra vertices augustæ Majestatis depositum à fortuna obtyzum.

222. *Coronam Beatæ Virginis recitare Koronkę odprawowát.* Precatorios globulos in honorem Beatissimæ Matris decurrere, vel Sacram Divæ Matri coronam cum attentione pertexere, vel Sacrum Beatissimæ Virgini ex precatoriis ejusdem globulis pia devotione texere

223 *Coronare, Koronowát.* Frontem redimire Coronâ, vel Triumphale caput laurô præcingere, vel Diadem̃a Regium capiti imponere.

Corrumpere, zkorumpowáć, przedárowáć kogo. vide Donis corrumpere 305

224. *Corrumpere aliquem, Zepsowáć kogo. Vide Bonos corrumpere n.* 128

225 *Cras, Jutro.* Crastinâ luce. vel Crastino sole, vel Crastinæ lucis usurâ, vel Sequenti luce.

226 *Credere alicui, vel non credere Wierzyć komu álbo nie.* Fidem dare vel negare alicui, vel De fide re non dubitare, vel Pro comperto vel explorato aliquid habere. 22

227 *Crudelis, Okrutny, Tyran.* Efferatâ immanitate truculentus, vel Feroci & indomito ingenio, vel Tygride paſtus, vel Urſâ Leænâquè ſatus.

228 *Crucifigere, Ukrzyżowáć kogo.* Infami crucis trabi aliquem affigere, vel Crucis ſupplicio aliquem afficere, vel In crucem aliquem agere.

229 *Culpa, Winá, Grzech.* Grande delictum, vel Enorme facinus, vel Infandum ſcelus. Immane crimen vel Abominandum vitium, vel Grande Piaculum. *vide Vitium n.* 229

230 *Cunctari, Ociągáć ſię, Námyśláć ſię.* Cunſtanter agere, vel Dubium in aliquo hærere, vel Difficultates moraſq; in aliquo prætexere.

231 *Cupidus, Chciwy vide Avarus n.* 84. Cupiditate alicujus rei tenetur

232 *Cupidus laudis, Prágnący czći, chwały* Popularibus impellitur auris, vel Popularem auram venatus & ambit, vel Gloriæ ſtimulis excitatur, agitur, vel Laudis appetens

 vel

vel Auram popularem captat. *vide Ambitiosus n* 46.

233 *Cupio, Ządam czego vide Opto. num.* 612.

234 *Curare aliquid, Starać się o co.* Curæ mihi est aliquid, vel Egregios conatus in aliqua re collocare, vel Literas & pietatem inter primas, reliqua omnia inter secundas posuit curas, vel Cura vigil fatigat animum, vel Curam alicujus rei suscipere

235 *Curro, Biegę,* Rapido cursu ad aliquid feror, vel Celeri passu vel gradu advolo, vel Magnis, citis itineribus tendo, vel Passibus rapidis feror, vel Concito gradu advolo.

236 *Custodio, Strzegę czego.* Advigilo ad custodiam alicujus, vel Vigili custodia incumbo alicui rei.

D

237. *Dæmon, Czárt, Szátan.* Infernalis genius, vel Tartareum monstrum, vel Humani generis hostis infensissimus, vel Infernale Erebi monstrum, vel Orci incola.

238 *Damnare aliquid judicio, Potępić kogo ſądem.* Addicere aliquem morti, vel Nigro aliquem calculo damnare. Judiciariâ ſententiâ áliquem damnare, vel Ferale decretum in aliquem ferre, vel Feralem ſententiam in aliquem ferre, vel Ultimô ſuppliciô aliquem damnare

239 *Damnum patieris, Szkodę ponieśieſz.* Hoc tibi grandi ſtabit jactura, vel Magnum hujus rei patieris diſpendium, vel Gravi id tibi erit exitio.

240 *Debellare, Zwyciężyć kogo.* Sub jugum hoſtem mittere, vel Victricibus armis in ſua jura aliquem, vel aliquid redigere, vel Victore gladio jura legesq; victis dicere, vel Regna populosq; bellicâ virtute ſubjugare

241 *Debilitare aliquem, Oſłábić, Przemodz kogo.* Vires alterius enervare, infringere, vel Succidere alicui nervos. Audaciam animumq; alterius frangere, vel Robur animi ſternere.

242 *Debitor ſum, Dłużen jeſtem*

 Mul-

Multùm alieno ære gravatus sum, vel Multùm æris alieni conflavi, aut contraxi, vel Pluribus debitis oneratus sum, vel Ingenti debitorum mole premor, vel Multis obæratus sum nominibus.

Decipio Oszukiwam. vide Fallere n. 337.

243 *Decollatus est, Scięty iest.* Capitis supplicio crimen luit, vel Jugulum gladiô præbuit, vel Capitali affectus est suppliciô, vel Capite plexus est.

244 *Decretum fero in aliquem, Dekret feruię ná kogo.* Decretoriam sententiam in aliquem fero, *vide Damnare n. 238.*

245 *Dedecet te aliquid, Nieprzystoi to ná cię.* Tuæ id ignominiosum est indoli, vel Id â tua indole maximè alienum est, vel Id agens, limites decori & honesti excedes.

246 *Defectuosus, Występny.* Plurimîs vitiîs obnoxius, vel Multis defectibus scatens.

Vide Flagitiosus num. 353 & sceleratus num. 771.

247 *Defendo aliquem, Bronię kogo.* Adſum alicui auxilio, vel Auxiliares alicui fero ſuppetias, vel Auxiliatricem alicui porrigo dexteram

248 *Deficio, Ustáię w czym, ſtábieię* Deficio viribus, vel Fregi nervos mentis & corporis, vel Succumbo ſenectuti, laboribus, animo doloribus &c.

249 *Deflere mortem alicujus, Płakać po śmierći czyiey.* Lachrymis ac publico luctu parentare alicui, vel Supremo cineri, doloris lachrymas affundere, vel Juſta funebria lachrymis honorare. *vide ſepelio. n.* 792

250 *Deformis, Szpetny Niegładki.* Therſite deformior, vel Horridus & incultus, vel Cui omnem formam natura negavit.

251 *Degener, Odrodek, wyrodek.* Procul à Patrum gloria, ab avita majorum virtute receſſit, vel Præter Illuſtres majorum ceras nihil in ſe præclari habet.

252 *Delector, Lubię co, miłomi co.* Mirum in modum hæc me res de-

lectat, Incredibili hoc mihi eſt voluptati, vel Ineffabilem ex hac re hauſi voluptatem.

253 *Delibero, Náradzam ſię, Rozmyślam ſię.* Apud ſe animo repetat, vel Attentâ conſideratione aliquid volvit, vel Rem in deliberationem accipit:

254 *Delicatus, Delikat, Roſkoſznik.* Deliciis deditus, vel Animô effæminatus, vel Sardanapalus alter, vel Totus in delicias abijt. *vide ſupra. n. 60 & Imbecilis n. 429.*

255 *Deliquium pati, Omdlewáć.* Linquitur animo, vel Exanimis propè concidit, vel Spiritus vitales eum deſtituerunt, vel Subitô horrore artus rigent.

256 *Dementare aliquem, Omamić kogo, ſzalonym uczynić.* De ſtatu mentis aliquem deturbare, vel Infaſcinare aliquem, vel Fucum facere alicui.

257 *Demonſtrare, Pokazáć co ná kogo* Luce meridianâ clariùs aliquid proponere, vel Evidentibus argumen-

tis rem aliquam demonſtrare, vel Sole clariùs aliquid probare.

258 *Denudare, Obnażyć kogo.* Veſtibus ad nudum ſpoliare, exuere, vel Ad extremam uſque laciniam aliquem exuere, & ne pudori quidem tegendo aliquid relinquere.

259 *Depopulari, Puſtoſzyć.* Funditus omnia evertere, vel Florentiſſimum regnum, vaſtatore gladio vaſtum fecit deſertum, vel Toto quâ latê patet regno, nil niſi triſtis ruina ſpectatur.

260 *Depravare, Pſowáć kogo. vide ſupra n.* 128.

261 *Deprecari aliquem, Przeprośić kogo.* Ignoſcendi veniam petere, vel Pronâ animi ſubmiſſione culpam deprecari, vel Alterius plantis deprecabundū humiliter advolvi. *vide veniam petere num* 882.

262 *Deprimo aliquem, Poniżam kogo. vide Contemno n.* 217. *& Humilio n.* 4.5.

263 *Deſes, Gnuśny, Leniwy.* Ignavus, vel Iners, vel Segnis, vel Socors, vel Alter Endymion, vel Supinæ

pinæ indormit desidæ, vel Asino pigrior, vel Tardus asellus.

Desidero, Żądam. vide opto n. 612

264 *Desidia, Leniſtwo, Gnuſność.* Plumis sepulta ignavia, vel Inerti otio tumultus torpor, vel Fluxa & enervis socordia, vel Omni vigore enervata segnities.

Despero, Vide non ſpero. n. 816.

265. *Deterreo, Odſtraſzam. Vide Abſterreo. num.* 8.

266 *Deteſtor, Brzydzę ſię. Vide Abhorreo. num.* 4.

267. *Detractor, Obmowcá.* Mendax obtrectator, vel Lividus oblocutor, vel Latrans mordensque diffamator, vel Sinister alienæ famæ vellicator.

268 *Detrahere, Oſławić kogo, Obmowić.* Sinistris sermonibus aliquem carpere, vel Maledico dente carpere aliquem. Rodere absentem, vel Allatrare alicujus virtutem, vel Integerrimam alterius famam Theonino dente proscindere, vel Gravem infamiæ notam alicui inure-

urere, vel Intaminatæ alterius famæ turpem aspergere labem.

269 *Devotus, Nabożny.* Pietati rebusq; Divinis imprimis addictus, vel Summa in Deum Cælitesq; pietate fertur, vel Singulari devotione erga Sanctum N afficitur, vel Singulari in DEI Matrem devotione, & affectu fertur, vel In fidem & clientelam Magnæ Matris, vel Sancti totum se dedit, vel Tenero devotionis affectu in DEI Matrem vel Sanctum fertur.

269 *Differre aliquid, Odkładáć co odedniá do dniá.* Negotium protelare, vel Diem de die differre, vel Extrahere aliquid in mensem, annum &c. vel Protelare diem.

Difficilia tentat, O trudną rzecz się kuśi. Vide Ardua tentat num. 76.

270. *Difficilis res, Trudna rzecz.* Arduus labor, vel Operosum negotium, vel Plurimis difficultatibus perplexa res, vel Nodo Gordio intricatior, vel Laboriosum opus.

271. *Difficultas ingens, Trudność*

wiel-

wielka w czym. Hic labor, hoc opus eſt, vel Labor, etiam Herculeis viribus metuendus, vel Multùm periculi, plurimùm Laboris in hoc opere exhauſtum eſt, vel Ingenti conamine in hoc negotio deſudatum eſt, vel Difficultatum Labirinthus tot erroribus, quot negotiis perplexus, vel Onus ipſi quoquè Athlanti intolerabile.

272 *Difficultatem facere alicui, Trudność komu w czym uczynić, zádáć.* Faceſſere alicui negotium, vel Rem involutam reddere, vel Plurimis aliquem difficultatibus intricare, vel Arduum negotium facere.

273 *Dilapido, Rozpraſzam dobrâ, fortunę.* Profundere Patrimonium, pecunias &c. vel Fortunas bonaq; ſua abligurire, vel Patrimonium diſſipare, vel Fortunas decoquere, vel Prodigere opes, vel Pergræcari aliquid, vel Per luxum omnia ſua conſumere.

274 *Dilatavit Regnum, Rozprzeſtrzenił Páńſtwo, Krolęſtwo.* Fines Impe-

rii promovit, vel Victore gladio Imperium ampliavit. Ereptis hosti Provinciis, Imperii sui auxit Majestatem, vel Augustis circumscriptum limitibus Regnum, vicinarum Provinciarum ferro subactarū accessione extendit propagavit, dilatavit.

275 *Diligens, Pilny.* Impigram literis operam navat, vel Multæ sedulitatis adolescens, vel Cleanthe diligentior, vel Desidiæ & ignaviæ osor. *Vide Proficio n. 688. & 824.*

276. *Diligo, Kocham się z kim.* Sincero aliquem amore complecti, vel Inter charissimos aliquem habere, vel Tenero aliquem amore prosequi, vel Residet in me amor erga te, vel Summo alterius amore flagrare. *Vide Amo n. 45.*

277 *Diræ, Przeklęstwo, przeklinać kogo.* Diris aliquem devovere, vel Diras in aliquem jacere, vel Diris execrationibus aliquē incessere.

278 *Discedo cito in equo, Prędko spiesznо, wierzchem jádę.* Stimulare calcari-

caribus equum, vel Addere calcaria & ſtimulos equo, vel Concitato, vel Effuſo equi curſu, vel impetu feror.

279 *Diſcordiam fovent, Nie zgadzáią ſię, nie máſz zgody.* Inimicitiîs acerrimè inter ſe diſſident, vel Inveteratis odiîs inter ſe colliduntur. vel Simultates ſecum exercent, vel In diverſa ſcinduntur, vel Diverſis ſtudiîs & factionibûs aguntur.

280 *Diſcordia, Niezgodá.* Eſt bellorum Parens, Odiorum nutrix, Regnorum peſtis, Urbium ruina, Patriæ venenum, Publicæ tranquillitatis & felicitatis Mors, Civium interitus.

281 *Diſertus, Wymowny. Vide Eloquens n. 314.*

282 *Diſſideo, Niezgadzam ſię z kim, Rożnię ſię.* Diſcrepare ab aliquo, vel Diſcordare cum aliquo in aliqua re, vel Et ſenſu & animis inter ſe diſſident *Vid. Contendo n.* 2.8.

283. *Diſſimilis, Rożny nie podobny.* Diverſus ab illo, vel Longè alius ab

ab illo, vel Diſpares inter ſe, vel Diſſonus moribus, vel Diſcolor vultu.

284 *Diſſimulare; Przeglądáć Diſſymulowáć.*

285. Connivere alicujus inſolentiæ, negligentiæ, ſceleribus. vel Indulgere alterius vitiis, vel Apertis oculis crimina alterius tranſilire, vel Diſſimulanter ſe habere ad alterius vitia.

286 *Diſſolutus, Swáwolny. Vide Petulans. num.* 654.

287. *Diſſvadere, Odradzáć.* Dehortor aliquem ab aliqua re, vel Dejicio aliquem de ſententia, vel Revoco aliquem ab incæpto.

288 *Diteſcere, Bogáćić ſię.* Magnas corraſit aut congeſſit divitias, vel Emerſit ad ſummas opes, vel In multas excrevit opes.

289 *Ditare aliquem, Zbogáćić kogo.* Egeſtatem alterius liberalitate ad opulentiam provehere, vel Largâ munificentiâ paupertatem alterius divitem facere, vel Munificâ liberali-

ralitate inopiam alterius relevare.

290 *Dives, Bogaty.* Fortunæ bonis affluens, vel Cræsum opibus vincit, vel Opum magnitudine, pecuniarum copiâ, rerumq; affluentiâ nulli secundus.

291 *Divitiæ, Bogáctwá.* Blandientis fortunæ bona, vel Immeniæ opes, vel Pretiosi [illegible] vel Fugitivæ sortis munera, [illegible] gemmisq; graves thesau[illegible] mi census.

292 *D[illegible], D[illegible]* [illegible]o aliquid alicui, vel [illegible] aliquid alicui, vel [illegible], trado, suppedito, [illegible]edo aliquid alicui.

293 *D[illegible], Uczę kogo.* Liberales artes [illegible], vel Liberalibus disciplinis rudem animum excolo, vel In arcana scientiarum aliquem deduco, vel Facem eruditionis alteri præfero, vel Artibus liberalibus aliquem imbuo, instruo.

294 *Doctrina, Náuká.* Insignis eruditio, vel Profunda scientia, vel Liberalis disciplina, vel Tersior literatura, vel Laboriosum studium, vel Ars liberalis.

295 *Doctus, Uczony* Vir omnium eruditorum calculô doctissimus, Solidæ eruditionis laude clarus, vel Famâ eruditionis conspicuus, vel Vir est felici ingeniô, judiciô, tersâ facundiâ, vel Disciplinarum omnium scientiâ præditus.

296 *Doleo, Zaluię, żal mi.* Mærori vacare, vel Infixus animo hæret dolor, vel Tabesco dolore, vel Gravem hæc res animo meo inussit dolorem, vel Doloribus uror, Tristitiâ conficior, angore premor, mærore tabesco.

297 *Dolorem celare, Zal utait.* Conceptum premere animo dolorem vel Tacitum animô dolorem æt, fronte vultuque dissimulare, vel Exasperatam dolore mentem, ad externam vultûs hilaritatem componere, vel Latentem intus tegere dolorem, vel Dissimulare dolorem.

298 *Domare, Uśmierzyć, Uskromić, Ukrócić, Ucbodzić kogo.* Sub jugum mittere, vel Subjicere hostem, vel

Fran-

Frangere arrogantiam, comprimere audaciam, Reprimere furorem, Retundere improbitatem alterius, vel Frangere petulantiam, pervicaciam, vel Edomare insolentiam, compescere furorem, vel Belluinos cicurare mores.

299. *Dominari Pánowáć.* Potiri rerum, regni, vel Summâ potestate esse præditum, vel Summam Imperii tenere. *Vide Imperare n. 434. & Regnare num. 723.*

300. *Domus splendida, Dom Páński.* Augusta moles, vel Superbæ ædes, vel Insigne Palatium, vel Magni Lares, vel Fastuosâ mole erecta in altum aulæ cacumina.

301 *Domus Domek Chłopski. Chálupá* Angustum mapale, vel Vilis casa, vel Agreste tugurium. *Vide Casa numero 62.*

302 *Domum ædificare, Dom budowáć* A fundamentis domum erigere vel Fundamenta domus jacere, locare vel Ingentem fabricam moliri vel Magnificas ædes fabricare.

303 *Donare, Darowáć co komu.* Donîs aliquem cumulare, ornare, vel Muneribûs aliquem cumulare, onerare. vel Donîs muneribûsq; aliquem colere, vel Dono aliquid alicui dare.

304 *Donare, aliquem corrumpere, Podarunkiem uymowáć kogo* Fidem alicujus pretiô labefactare, vel Justitiam venalem apud aliquem aurô emere, vel Venalem alicujus animum pretio ſolicitare.

305 *Dormire, Spáć* Quieti ſé dare, vel Ad quietem concedere, vel Nocturna frui quiete, vel Feſſos ſopore artus reficere, vel Placidã ſomni capere quietem.

306 *Dubito, Powątpiewam.* Dubius anceps q; hæreo, vel Incertus fluctuo vel Mens ſtetit in dubio, vel Dubius fluctuat animus. *Vide Hæreo n 598*

E

307 *Ebrius, Piiány.* Crapulæ mancipium, vel Temulentus, vel Vinô aut mulſô plenus, vel Multo perfuſus Baccho, vel Ægrè titubã-

tes greſſus ſuſtinet, vel Mero aut multo, vel cremato incaluit. *Vide Guloſus n 392.*

Effæminatus, Niewieśtiuch. vide n. 60. item vide Deli.atus num. 254 Imbellis. numero 429.

308 *Effrons, Bez wſtydu.* Pudorem protrivit, vel Perfricuit frontem, vel Perfrictæ frontis homo.

309. *Egregius juvenis, Grzeczny Młodźian.* Præclaræ indolis adoleſcens, vel Ad omnem virtutem à natura efformatus, vel Optimæ ſpei adoleſcens.

310. *Elaboro, Pilnie co robię.* Affabre aliquid facere, vel Exquiſitè cultè aliquid elaborare, vel Exactè, nitidè, ad amuſſim aliquid facere.

311. *Electus in Officialem, Obrány za Urzędniká.* Concordibus omnium votis electus eſt in Mareſchalcum, Notarium, Deputatum &c. vel Unanimi omnium ſuffragio delatus eſt illi honor talis, vel Omnium vota & ſuffragia in eum conſpiravêre, eique honorem hunc detulêre. *vide Concordia Suffragiorum. n. 202.*

312. *Eleemosinam dare. Jálmużnę dáć komu.* Stipem pauperi largiri, vel Stipe necessaria pauperum inopiam sublevare, vel Indigentium inopiæ liberali manu subvenire.

313. *Eloquens, Wymowny.* Omnibûs naturæ & doctrinæ præsidiîs ad dicendum instructus, vel Limatæ orationis cultu floridus, vel Tersioris svadæ, limatæq; facundiæ facilè Princeps. *vide Orator. n. 615.*

313. *Emendare mores, Poprawić obyczáie, żywot.* Ad meliorem frugem redire, vel Mutare mentem in meliùs, vel E fædis vitiorum sordibus emergere.

314. *Erubesco, Wstydzę się.* Ingenuo rubore suffunditur, vel Pudore afficitur, vel Habere verecundiam alicujus rei, vel Confunditur pudore, vel Verecundatur. *Vide numero 751.*

316 *Esurio, Łáknę, Jeść mi się chce.* Urgeor fame, vel Latrat mihi stomachus, vel Famelici ventris stimulis exagitor, vel Magnam in me sentio orexim.

317 *Eveho aliquem, Podwyżſzam kogo.* Ad dignitatis gradum aliquem promovere, vel Supra vulgi fortunam eveho, vel Supra cæteros æquales aliquem elevo. *Vide Promoveo aliquem num. 692.*

318 *Exacerbo aliquem, Drażnię kogo, iątrzę.* Exaſpero animum alicujus, Exulcero animum alicujus, vel Indignationem moveo alicui, vel Exacuo iram alicujus.

319 *Examinare conſcientiam, Ráchunek Sumnienia czynić.* Rationem à conſcientia repoſcere, vel Omnia dicta factaq; ſua ad judicium rationis vocare.

320 *Excandeſcere, Rozpalić ſię, Rozgniewáć ſię.* Exardeſcere irâ, vel Incandeſcere æſtu iracundiæ, vel Inflammari furore, vel Toto pectore flammam concipere. *Vide Iraſcor. numero 473.*

321 *Excommunicare, Wyklinát kogo.* Anathematis vinculo aliquem intricare, vel Anathemate aliquem percellere, jugulare, vel Excommuni-

municationis cenſurâ innodare, vel Excommunicationis fulmen in aliquem vibrare.

322 *Excuſare ſe, Wymawiáć ſię.* Juſtam, vel Frivolam alicujus rei excuſationem adferre, vel Excuſatione ſua obtegere negligentiam, vel Occupationis aut negotii alicujus obtentu ſe excuſare. *Excuſandi ſe, formulas politicas vide infra n. 579.*

323 *Exemplum bonum dare, Dobry przykład dáć.* Non obſcurum vitæ ſpecimen integerrimis ſuis actionibus aliis præbuit, vel Præclaram intaminatæ vitæ morumq; effigiem reliquit, vel Exemplari vita ſua omnibus ad virtutem calcar ſtimulosq; admovit, vel Præclara virtutum in ſe aliis præbuit exemplaria.

324 *Exercitus, Woyſko.* Cataphracta Heroum ſeges, vel Denſa militiæ agmina, vel Pharetratæ Gradivi turmæ, vel Manipulares Martis aquilæ.

325 *Explico, Wykładam, tłumaczę.* Interpretor rem obſcuram, vel Ex-

planare aliquid, vel Enodare diffi-
cultatem, vel Obſcurum enodare.

326 *Expugnare, Dobywat Miáſtá.* Caſtra muris admovere, vel Bellicis machinîs tormentîsq; muros quatere, vel Armis urbem obtinere.

327 *Expecto, Czekam, Oczekiwam.* Expectatione alicujus rei teneor, vel Adventum alicujus expecto, vel Adventum alicujus præſtolor, Suſpenſum expectatione animum habeo.

328 *Exſpiravit, Skonal, umárł.* Vixit, vel Vivere deſiit, vel Supremum ſpiritum exhalavit, vel Animam egit. *Vide mortuus eſt. a.* 555.

329 *Exul, Wygnániec.* Extorris proſcriptus, è Patria, vel Patrio extorris ſolo, vel Patriâ exeſſe juſſus.

330. *Exulo, Wygnaniec i-ſtem.* Vagus & exul erro, vel Extorris Patriâ. vel Patriis ejectus focis, ſub alieno alget cælo.

F

331 *Fabulæ, Bayki.* Vana ſuperſtitioſæ antiquitatis commenta, vel
Eru-

Eruditum ingeniosæ antiquitatis commentum, vel Confecti Pòëtarum Apologi.

332 *Facetus, Zártowliwy, uciesżny.* Festivi sermonis, vel Sale conditus & facetiis, vel Urbanitate limatus, vel Lepore & humanitate præstat. *Vide Hilaris num.* 401.

333 *Factiones movere, Buntowáć drugich.* Agitare plebem seditionibus, vel Excitare tumultus. vel Concire, concitare seditionem. *Vide Rebellare. num.* 711.

334 *Factiosus, Buntownik.* Turbulentum caput, vel Rerum novarũ avidus concitator, vel Novarum rerum artifex.

335 *Fallax, Omylny, kłámliwy, szálbierz.* Expers veritatis, vel Nullius fidei homo, vel Falsiloquus, vel Consutor mendaciorum, vel Totus ex fraudibus & mendaciis consutus.

336 *Fallere, Omylić, oszukáć kogo.* Deludere, vel Eludere aliquem, vel Fucum facere alicui, vel Subdolè

dolè cum aliquo agere, vel Fraude, technis, aliquem circumvenire.

337 *Famam comparare, Slawy nábyt.* Nomen ſuum ſeræ poſteritati tranſcripſit, vel Famam nominis ſui ab interitu oblivionis vindicavit, vel Famæ celebritate conſpicuus, vel Præclarè geſtis immortalem nominis ſui famam comparavit. *Vide Gloriam compar: n. 585.*

338 *Famem pati, Głod cierpieć.* Extremâ fame cruciari, opprimi, necari, vel Exedit viſcera fames, vel Torquent vacuum jejunia ventrē vel Extremâ ad victum rerum omnium inopiâ laborare.

339 *Familia magna, Rodzay zacny* Vetus proſapia, vel Stirps nobilis vel Antiqua Domus, vel Illuſtris majorum ſangvis, vel Vetuſta inclytæ gentis propago. *Podłego rodu* Infimo, obſcuro loco natus, vel Humili de ſtirpe, vel Plebeiæ ſortis. *Vide ſupra n.* 203.

340 *Familiæ claritas, Zacność Urodzenia.* Illuſtris magnorum aborigi-

num

num ſangvis. Longâ majorum ſucceſſione fulgentes in ſe derivavit ceras, vel Majorum ſuorum imaginibus & ceris clarus.

341 *Fateor, Pzyznawam ſię.* Ingenuè aliquid confiteri, vel Veritatē aperire, vel Non negare, patefacere veritatem.

342 *Fatigari, Zmordowáć ſię.* Laſſeſcere in labore, vel Defatigari laboribus, vel Laſſatus ſum laboribus, vel Defeſſus ſum.

343 *Favere alicui, Sprzyiáć komu.* Deditus ſum alicui, vel Subſcribo votis alicujus, vel Velificari votis alicujus, vel Faventiſſimam alteri trāſcribere mentem.

344 *Febri laboro, Ná gorączkę, ná febrę choruię.* Acuta me febris vexat, Ardor febrilis me cruciat, vel Intenſa me febris adurit. *Febrá gorączká uſtáie* Remittit, conquieſcit, decedit febris.

345. *Felix, Szczęśliwy.* Hilarem ſemper fortunæ vultum experitur, vel Ad ſummum felicitatis apicem

pervenit, vel In molli felicitatis ablactatus gremio.

346 *Festino, Spieszę się, kwapię się.* Propero, vel Accelero gradum, vel Rumpere moras, vel Maturare gressum, vel Omni festinatione properare.

347 *Festus dies B V. vel Sancti alicujus, Swięto Nayśw P. álbo Swiętego iákiego.* Annuâ revolutione recurrens Divæ Virgini, vel Sancto dicatus dies, vel Cultui magnæ Matris, vel Sancto auctoratus dies. vel Dies Divæ Matri, vel Sancto sacer.

348 *Fidelis, Wierny.* Vir integerrimæ fidei, vel Incorruptæ & integræ fidei. *Poufáły* Ex intimis unus vel Juratissimus mihi.

349 *Fido alicui, Ufam komu.* Fiduciam in aliquo colloco, vel Multū mihi fiduciæ est in fide & virtute tua, vel spem colloco in aliquo *Vide spero num.* 815.

350. *Filius, Syn.* Cara soboles, vel Unicum Patris pignus, vel Domus altæ stirps & columen, vel Nobilis stirps, vel Alta propago.

351 *Finire, Skończyć co.* Ultimam alicui imponere manum, vel Manum de tabula tollere, vel Terminali opus coronare labore, vel Ad terminum deducere.

352 *Flagitiosus, Niecnotliwy, niesławny, hultay.* In omnem licenciam proiectus, vel Profligatæ vitæ & conscientiæ homo, vel Omnium gurges vitiorum, vel Omnium colluvie vitiorum contaminatus, vel Omnium mortalium profligatissimus. *vide Scelestus n.* 771.

353. *Fleo, Płáczę.* Lachrymas fundere, vel Perfundi lachrymis, vel In fletus & lamenta solvi, vel Laxare lachrymis habenas.

354 *Flere mortuum, Płákáć po umárłym. vide Deflere mortem n.* 240.

Flores vernant, Kwitną kwiatki. vide Hortus. 409.

355. *Formosus, Nadobny, Urodźiwy, Gládysz* Formosâ oris comitate decorus, vel Decore formosi vultus perelegans, vel Liberalis formæ donatus elegantiâ, vel Ganymedes

 alter,

alter, vel Alter Narcissus. *Vide Pulcher n.* 701.

356 *Fortis, Mężny, odważny.* Vir ad omnia animi pericula contumax, vel Vir est corporis juxta ac animi magnitudine insignis, vel Martem animô & corpore spirat.

357 *Fortuna, Szczęście.* Inconstās numen, vel Exoculata & cæco fatorum impetu præcipitans in ruinam Dei, vel Versipellis, volubilis Dea, vel Constans in sui inconstātia numen.

358 *Frater, Brát.* Germanus meus, vel Fraterno mihi Sangvine junctus, vel Eodem Patre Matreq; satus, aut genitus.

359 *Fraudulentus, Zdrádliwy, nieszczyry, Frant. vide num.* 81.

360 *Frigeo, Zimno mi, Ziembnieię.* Frigore rigeo, vel Frigus me adurit, vel Gelido membra frigore torpent, vel Cunctos artus membraq; acre permeat aut constringit frigus.

361 *Frugalis, Skromny, Oszczędny.* Parvo contentus, vel Tenui cultu

victuq; délectatur, vel Moderato cultu.

362 *Fugere, Uciekát.* In fugam ſe præcipitare, vel In fugam ſe conjicere, vel Fuga ſibi conſulere, vel In pedibus ſalutem quærere, vel pedem retro ferre.

363 *Fulgurat, Blyſka ſię.* Flamma inter nubes coruſcat, vel Fulgurante Jove, vel Nubila micant, vel Crebris ignibus intermicat àér.

364 *Fulminare, Piorunámi bic.* Tonante per àéra cælum graſſatur igne, vel Perfectis nubibus inviſà, cælo ſparguntur incendia, vel Triſulca Jupiter vibrat fulmina, vel Jupiter ſidereos jaculatur ignes, vel Fulminantes polus excutit flam̄as.

365 *Funditus evertere, Zgruntu co wywrotic.* Ab imis fundamentis evertere ſuſq; deq; aliquid, vel Funditus aliquid demoliri. Solo aliquid æquare, vel Radicitus aliquid evertere, tollere, vel Stirpitus aliquid eradicare.

366. *Funus, Pogrzeb.* Tragica fu-

neris pompa, vel Fatale mortis theatrum, vel Triſtè fati proſcenium vel Ferale cereo irradiatus umbrarum ſquallor. *Vide Sepelio num.* 792. & 794.

367. *Fur, Zlodźiey.* Pilatrix, vel Trifur, vel Clepta, ptæ, vel Mercurii nepos, vel Piceatas habens manus, vel Alieno aſſvetus, vel De furto vivens.

368 *Furari, Kráść.* Furtum facere, admittere, vel Furtim aliquid tollere ab aliquo, vel Clam aliquid auferre alicui. Furto aliquid ſubducere alicui, vel Clepere aliquid alicui, vel Surripere aliquid alicui.

369 *Furor, Szaleńſtwo.* Amentia, vel Inſania, vel Delirium, vel Deliramentum, vel Mentis alienatio, vel Phreneſis, vel Impotentia mentis.

370. *Furibundus, Szaleiący.* A mente alienus, vel Inſanæ mentis, homo fanaticus, vel Lymphaticus, vel Furiis agitatus, vel Furore percitus, vel De mente deturbatus, vel Eumenidū tædis ſuccenſus.

371 *Furit, Szaleie.* Rabiosam despumat bilem, vel Furit percitus Megæræ flagello, vel A toto incensus Acheronte, vel Furiatum livore pectus stygias despumat iras, vel Plenô irarum flagrat Vesuviô.

G

372 *Galea, Szyszak.* Verticis cataphracti tegmen, vel Armatura capitis, vel Ferrô rigens Martis pileus, vel Heroæ frontis munimentū.

373 *Garrulus, Swierkotliwy, wielomowny.* Loquax, vel Dicaculus, vel Verbosus est Garrior, vel Prurit ei lingva, vel Satis loquentiæ, eloquentiæ aut sapientiæ parum.

374 *Gaudeo gavisus sum, Cieszę się, uweselitem się.* Multum lætitiæ hausi, vel Incredibili id mihi est voluptati, vel Mirum in modum id animum meum delectat, vel Novum quoddam animo meo obortum est gaudium ex tua præsentia, vel Nova gaudiorum luce pectus meum serenavit præsentia tua &c.

375 *Gaudere, Cieszyć się, weselić się.*

Exuberanti frena ſolvere lætitiæ, vel Triſtes mæroris depellere nebulas, vel Exultare lætitiâ, vel Amænam exporrigere frontem, vel Effuſo in lætitiam corde omnem mærori ponere obicem, vel Magnam animo lætitiam percipere.

376 *Gelu, mroz.* Gravis inclemētia brumæ, vel Gelido frigore torpens gelu, vel Brumalis Aquilonū torpor, vel Septemtrionalis Cæli furor. *vide Bruma num.* 135. *& Hyems num.* 366.

377. *Gemini, Bliźniętá.* Gemelli Fratres, Proles gemina, vel Geminus partus, vel Gemina ſoboles, vel Pollux cum Caſtore.

378 *Gemere, Jęczeć, wzdychác.* Alta pectore ducere ſuſpiria & gemitus imis ex præcordiis ducere, vel Ingenti ſuſpirio gemituq; concuti, vel Lamentabili ſingultu gemere, *vide ſuſpirare.* 840.

379 *Gemmæ, Perły.* Pretioſa conchiliorum pignora, vel Prætioſæ concharum medullæ, vel Hydaſpei

ſpei

ſpei gurgitis opes, vel Erythræi maris grana, vel Regnorum pretiis æſtimatæ Cleopatræ gemmæ, vel Inæſtimabiles margaritæ, vel Pręrioſiſſimi uniones.

380 *Generosè, fortiter, Wſpaniále, ſmiało, mężnie.* Herculeo auſu, vel Infractâ audaciâ, ac inconcuſſo robore, Atlantica dexteritate, vel Centimani fortitudine, vel Briarei robore.

381. *Generoſus, Wſpániáły.* Excelſæ mentis, vel Ingenuæ indolis, vel Liberali ingenio, vel Excitatæ mẽtis, vel Magnanimæ indolis, vel Animô magno, forti excelſo.

382 *Gladius, Miecz, ſáblá.* Vulnerum inciſor chalybs. Fulminator irarum mucro, vel Cruentus in mortis characterem ſtilus, vel Victor enſis, vel Triumphator gladius, vel Hoſtili madens ſangvine framea, vel Hoſtili cruentatum tabô capulum.

383 *Gloria, Laus, fama, Sławá, chwałá.* Immortalis perennaturæ laudis

ado-

adorea, vel Gloriosum nunquam intermorituri honoris tributum, vel Nunquam intermoriturum gloriæ decus, vel Augustum gloriæ decus.

384 *Gloriam comparavit, Sławę sobie ziednał, sławny y chwalebny iest.* Virtutem immortalem animavit, vel Perenni virtute nomen suum ad perpetuam stabilitatem communivit, vel Gloriæ tuæ magnitudo in sera extendetur sæcula, vel Immortalitati sua facta porrexit. *vide Famam comparare n.* 338.

386 *Gloriam meretur, Zásłużył ná sławę ná chwałę* Festivum meretur plausum, vel Immortalitate sculptos meretur characteres, vel Vectigales sibi fecit oratorum lingvas, vel Unus omnium lucratus elogia.

387 *Gratus, ero, Wdzięcznym będę.* Perpetuam immolabo gratitudinē, vel Obligatam beneficiorum memoriam nulla solvet mortalitas, vel Memorem tanti muneris servabo animum, vel Offusa nunquam oblivio-

vione delenda, tua in me ſemper vivent beneficia.

387 *Gratias agere pro benefi.ijs, Dżię kować zá dobrodżieſtwá.* Summas alicui grates habere pro aliquo, vel Maximas quas poſſum refero tibi gratias, vel Ampliſſimis verbis, gratô animô, gratias habere pro &c. vel Publicam grati animi teſtificationem declarare, vel Debita gratæ mentis obſequia perſolvere, vel Debita gratitudine.

388 *Gratulor, Winſzuię.* Debitum gratulationis perſolvo, vel Elingvē licet ſvadam in voces debitæ gratulationis efformare, vel Sincera vota depromere, vel Non tam fluida verba, quàm diſerta licet tacita corda in gratulationem effundere.

389 *Gravis, Poważny.* Catonis gravitate venerandus, vel Ad gravitatem compoſitus, vel Leves Roſciorum exoſus jocos, Catone dignos circumfert mores, vel Abſq; ulla levitatis nota, deſperſo ſemper ſupercilio gravis. *vide conſtans* 213

390

390 *Gula, Obżárstwo.* Nullis explenda obsoniis voracitas, vel Ventris implicati semper esuriens rabies, vel Fæda ventris ingluvies, vel Indomita ad pænam Tantali damnata orexis.

391 *Gulosus, Obżárty* Ferculorum gurges, vel Mancipium Ventri deditum, vel Abdomini serviens, vel Ventri deditus, vel Canina damnatus fame, vel Insatiabilis ciborum helluo. *vide Ebrius.* 308

392 *Gustare aliquid, Kosztowát czego* Explorare gustu aliquid, vel Tentare gustu aliquid, vel Delibare aliquid v. g. cibos, vel Prioribus labris attingere aliquid, vel Degustare aliquid facere gustu censuram vini, mulsi &c. vel Pitissare vinum multum &c.

H

393 *Hæreo, Zástánawiam się, powątpiwam.* Dubius consisto, vel Subsisto, vel Hæreo in vestigio, vel Reprimo pedem, vel Remorari gradum. *Vide dubito num.* 307.

394

394 *Hæresis, Herezya.* Contagio hæretica, vel Serpens & contagiosus hæreseos morbus; Ecclesiæ Catholicæ contraria dogmata, vel Damnati à vera Ecclesia errores pertinaciter defensi, propugnati & propagati.

395 *Hæretici, Hæreticus, Heretyk.* Religionis novatores, vel Hæreseos afflatus veneno, Malè sano imbutus dogmate.

396 *Hebes, Tępy, niedowćipny, ſłáby.* Ingenio tardus, vel Obtuso ingenio, vel Iniquâ Minervâ natus, vel Obtusam animi aciem habet, vel Tardo ingenio, vel Bardus, vel Homo naris obesæ.

397 *Heros, Káwáler.* Ad bella natus, vel Martem oculis & animo spirat, vel Strenuus Bellonæ Alumnus, vel Generosus Martis pullus, vel Intrepidus periculorum contemptor, vel Fulmen Gradivi.

398 *Hyems, Zimá.* Hibernum, vel Brumale tempus, vel Rigida anni tempestas, vel Hyberni soles, vel

In-

Intractabilis Brumæ rigor. *Vide Bruma num.* 135 *& Gelu num* 377.

399. *Hiemare, Zimować.* Hybernare, vel Agere hyemem sub papilionibus.

400. *Hilaris, Lætus, Wesoły.* Exporrectæ frontis, vel Ad hilaritatem compositus, vel Svavi renidēs amænitate, vel Toto vultu amænâque fronte lætitiam spirat. Omnis expers mæroris. *Vide Amœnus n.* 49. *Facetus n* 333. *Comis* 192.

401. *Historiam scribere, Historyą pisáć.* In annalium monumenta aliquid referre, vel Fastis aliquid inferre, vel Annalium fidei aliquid mandare, vel Diligenti literarum commendatione aliquid posteritati tradere, vel Literis aliquid ad posterorum memoriam consignare.

402 *Honor, Godność.* Fastigiatum honoris culmen, vel Emeriti honoris fasces, vel Curules, vel Emeritæ coronamentum virtutis honor.

403 *Honorem adipisci, Honoru, godności dostáć.* Ad dignitatis apicem emer-

emergere, vel Altiorem ſcandere in Republica dignitatis gradum, vel Summo in Republica decorari officio, vel Ad magna & honorata miniſteria ſuffragantibus meritis promoveri.

404. *Honorare aliquem, Uczćić kogo.* Debitam alicui venerationem deferre, vel Habere alicui honorē, vel Honore aliquem & veneratione proſequi, vel Debitâ obſervantiâ aliquem colere, vel Habere aliquem in honore Dignari aliquem honore.

405 *Honoratus, Czci godny ná honorách zoſtaiący.* Famulantium dignitatum circumdatus coronâ, vel In ipſo dignitatum conſtitit meridie, vel Auguſto honorum circumſcriptus comitatu, vel In honoris conſtitutus faſtigio. *Vide Officialis n 607*

406 *Hærere Timere, Bać ſię, ſtracháć ſię czego.* Pallente decolorari metu, vel Conſternatus metu trepidat animus, vel Pavida quatit formido pectus, vel Dubia pulſatur for-

formidine. Expectoratum animū̄m possedit metus *Vide Territus n.* 548

Hortor, Nápominam vide Moneo 549

407 *Hortus, Ogrod.* Floridus veris amæni viror, vel Amæno florum picta colore rutilāt tellus, vel Elisio instructi virore herbescunt cā-pi, vel Gratos florum odores exhalant, areæ, vel Pesti vernantis septa, vel Æmula pensilium Semiramidis hortorum viridaria.

408 *Hospitem suscipere, Gościa przyiąć.* Adventantem hospitem gratissimum plena amoris affectusq; testificatione salutare, vel Omnia humanitatis atq; benevolentiæ signa gratissimo hospiti exhibere, vel Hilari animô amicoq; affectu hospitem suscipere, vel Hospitalitatis jura alicui exhibere.

409 *Hostem vicit, Nieprzyiatielá zwyciężył.* Victore gladio hostem fudit, prostravit, vel Felici Marte hostem ex arena depulit, vel Triumphali ferrô, Martis in arena hosti cupressum, sibi laureas implanta-

vic, vel Ad internecionem, hostẽ delevit, vel campum hostili cruore purpuravit. *Vide Vinc.re n* 892.

410 *Humanitatem exhibere, Ludzkość komu pokazáć* Humanitatis officia germinare, vel Longa humanitatis contentione certare, vel Omnia humanitatis jura alicui exhibere, vel Omnem humanitatem atq; benevolentiam alicui testificari.

411. *Humanus, Ludzki Człowiek.* Urbanitate morum, civilitate atque comitate clarus, vel Ad omnem humanitatem excultus, formatus, vel Verâ humanitate politissimus, vel Candidæ nec fucatæ humanitatis laude conspicuus.

412 *Humilis, Humilitas, Pokorny, pokora.* Humilitate præditus, vel Infra omnes se demittit. Nihil in eo superbum, nihil arrogãs, cuncta ad veræ humilitatis modestiæque leges composita videbis, vel Demisso humilique animo omnes sibi ipsi, nemini seipsum anteponit, vel Unicum humilitatis exemplar. 413

413 *Humilio aliquem, Poniżam kogo.* In ordinem aliquem redigo, vel De ſtatu ſuo aliquem dejicio, vel Elatum alicujus animum coercere, vel Succidere alicui pennas, vel In infimum gradum aliquem dejicio, vel Loco & officio honorifico aliquem movere. *vide contemno. n.* 217.

414 *Humilis conditionis, Podł y kondycyi Człowiek. Vide Conditionis humilis n.* 203.

I

415. *Jactare ſe, Chełpić ſię z czego.* Acta laudesque ſuas multâ commendatione jactanter venditare, vel Pleno ore ſeipſum crepare, vel Multâ ſemetipſum Apotheoſi celebrare.

416 *Jactator ſui, Chełpliwy.* Gloriabundus Thraſo, vel Impudens laudum ſuarum buccinator, vel Suſpectus & malè olens ſui ipſius Encomiaſtes.

417 *Idiota, Proſtak nieuczony.* Illiteratus, vel Amuſus, vel Alienus à literis, vel Expers eruditionis, vel Nullâ tinctus literaturâ.

418 *Idolum, Bałwan.* Profanum ſimulacrum, vel Fictum numen, vel Exanimis ſtatua, vel Infame delubrum.

419 *Idoneus, Spoſobny. Vide Aptus numero* 70.

420 *Jejunare, Pośćić.* Corpus ſuum inediâ ac jejunijs continuis macerare, caſtigare, affligere, vel Eſuriales dies agere, vel Rigorem abſtinentiæ in cibis ſervare, vel Jejunijs continuis carnem domare, afflictare, vel Longa & rigida jejunia obire.

421. *Ignavus, Gnuśny. vide Deſes numero.* 263

422. *Ignobilis, Nieſzláchetny.* Obſcuris natalibus ortus, vel à Lucina generis obſcuritatem accepit, vel Nullo natalium ſplendore decorus vel Nullo nobilitatis charactere inſignitus, vel Nullis majorum ceris commendatus. *Vide Conditionis obſcuræ num.* 203.

423 *Ignoſcere, Odpuśćić komu winę, kárę.* Dare veniam offenſæ, vel Crimi-

minis alicui, vel Remittere alicu noxam, vel Exſolvere aliquem pœ nâ, vel Concedere impunitatem vel Facere gratiam culpæ aut cr minis.

424 *Illuſtrare, Oświecić.* Opacat Umbræ evolvere nubem, vel Te tras diſſipare tenebras. vel Claric re lucis affulgere radio, vel Meri dianum impertiri lucem.

425 *Imago, Obraz.* Eruditâ Zeu xidis arte formata tabula, Nobi Parrhaſij penicillo adumbrata effi gies, vel Artificioſa Apellis manu adumbrata bene tabula, vel Vivum ſubtili, Protogenis manu animat prototypon.

426 *Imbecillis, Słaby.* Fractis vi ribûs, vel Attritâ valetudine, vel Defectus viribûs, vel Vacuus viri um, vel Delumbis aut elumbis.

427 *Imbellis, Niewoienny Niewi ściuch.* Fila nere non pila tener doctus vel Aleæ non galeæ gen tus, vel Imbelle & cereum fortit pectus, vel Teſtudinem pulſa non

non aquilas Bellonæ ſequi idoneus *Vide effæminato animo n.* 60.

428 *Imber decidit, Dèſzcz ſpadl.* Copioſus torrentis modo imber effuſus, vel Aridos ſitientesq; campos irrigua pluvia recreavit, vel Violentus nimbus campos vallesque plurimîs aquîs ſtagnare fecit. *Vide Pluvia n.* 693 *& Tempeſtas. n* 847.

429. *Imitari, Náſládowáć kogo.* Imitatione conſequi aliquem, vel Veſtigiîs alicujus inſiſtere, vel Ad normam exemplumquè alterius facere aut vivere, vel Exemplum imitandi de aliquo capere, vel Imitandum aliquem ſibi proponere.

Immodeſtus, Nieſkromny, nieſkrowity. Vide Petulans num. 654.

430. *Impatiens, Niecierpliwy.* Intractabilis animus, vel Impatiens iræ, vel Totus ulcus eſt, vel Ad plumæ contactum exhorreſcit.

431 *Impedire, Przeſzkodźić co komu* Eſſe impedimento alicui, vel Obluctari aut obniti conatibus alterius, vel Obicem ponere alteri. *vide Difficultatem facere. n.* 272. E2 432

432 *Imperare, Pánowáć, Rozkázowáć.* Auguſtis orbem frenare imperiîs, vel Jura dare gentibus, vel Sceptrô ſubjectum moderari Orbem. *Vide Regnare n. 723. & Dominari. n. 300.*

433 *Impetrare, Uprosić co.* Exorare aliquid ab aliquo, vel Compos ſuorum votorum factus eſt, vel Non eſt paſſus petitionis ſuæ repulſam.

434 *Implacabilis, Nieużyty człowiek* Durus & ferreus homo, vel Durus & nullâ flexibilis arte, vel Obſtinato animo.

435 *Impoſtor, Szalbierz.* Circulator, vel Sycophanta, vel Verſipellis veterator, vel Callidus circumvertor, vel Ex fraude & mendaciis totus conſtat. *Vide Aſtusus n. 82 & Fallax. n. 336.*

436 *Imprudens, Nieroſtropny, Niebiegły.* Nullius, vel Exiguæ prudentiæ vir, vel Improvidæ mentis, vel Ne micam quidem prudentiæ habere videtur.

437

437 *Impudens, Impudicus, Impurus, Niewstydliwy, Bezecny, Nieczysty.* Omnem protrivit pudorem, vel Perfrictæ frontis est, vel Veneris mãcipium, vel In omnem effusus libidinem, vel Prostratæ pudicitiæ, vel Omnis expers honestatis.

438 *In hoc totum consistit, Ná tym wszystko záwisto.* In hoc cardo rei vertitur, versatur, volvitur, vel In hoc tota res agitur, vel In hoc summa totius rei est, vel In hoc sita sunt omnia.

439 *Inæstimabilis, Nieoszácowány.* Extra pretium est, vel Omne excedit superatque pretium, vel Nullo æstimandus pretiô, vel In cujus comparatione omnia vilia, nulliusq; pretii sunt, vel Cui omne cedit pretium. *Vide Æstimo. n. 26. & Pretiosus n. 678.*

440 *Incantare aliquem, Czárowáć.* Peto aliquem veneficiis, vel Magicis artibûs aliquem circumvenire, vel Cyrcea nefandâ arte aliquem infascinare, vel Magico carmine incantare.

441 *Incarcerare aliquem, Do więzienia kogo wſádźić.* In carcerem detrudere, aut conjicere aliquem, vel Cuſtodiæ aliquem tradere, vel Ergaſtulo aliquem includere, vel Compedibus gravatum, vinculis oneratum, ad tetrum carcerem detrudere.

442 *Incendium eſt, vel fuit, Pożar ieſt albo był.* Vorax flamma cuncta populatur, vel Sævus ignis univerſa depaſcitur, vel Incendio conflagravit domus. Exorto ſubito incendiô templa fumant, ardent domus, tecta flagrant, cuncta in cineres favillaſque rediguntur.

443 *Incerta hæc, Niepewne to rzeczy.* Vario rumore jactata, vel In incerto ſita res eſt. Dubio rumore ſparſum eſt, vel In quæſtione eſt.

444 *Inconſtans, Nieſtáteczny.* Omnium figuratum alter Protheus, vel Nunquam conſtans ſibi, vel In momenta mutabilis & variabilis, vel Vertumni Nepos, vel Chamæleonte mutabilior, vel Omni aurâ mobilior, vel Alter Eurippus. 445

445 *Infamis, Nieſtawny. Vide Flagitioſus num.* 353.

446 *Infelicitas, Nieſzczęśtie.* Atrox facies rerum, vel Malignitas fatorum, vel Triſtioris fortunæ incurſus, vel Fortunæ iniquitas, vel Adverſa ſors, vel Malignior fortuna, vel Inimica fortuna.

447 *Infelix, Nieſzczęśliwy.* A dura & crudeli fortuna ad calamitatem deiectus, vel In ultimo miſeriarum ſtatu poſitus, vel Duram fortunæ aleam ſenſit, vel Cum varietate ærumnarum luctatur, vel A proſpera ſorte deiectus, vel Infauſto ſidere natus.

448 *Infernus, Pieklo.* Acherontica tenebroſi. Ditis ergaſtula, vel Phlegetonis tenebræ. Abdita Plutonis Regna. vel Triſtes immortalis Averni tenebræ, vel Damnatorum vorago, vel Triſtia ſtygis receptacula, vel Perpetuum damnatorum ſpeleum.

449 *Infidelis, Niewierny, wiáry nie dochowuiący.* Perfidus amicus, vel

Malè ſtat apud eum fides, vel Malè fidus, vel Infidus ſocius, vel Fidem venalem habet, vel Homo nulla fide.

450 *Infidelis*, *Niewierny Pogánin*. A vera fide alienus, vel Mahometi pſeudoprophetæ ſpurciſſimi ſectator, vel Idolorum cultor, vel Hebræo ſanguine ſatus, vel E fæce Iudaica, vel Superſtitioſo falſorum numinum cultui addictus, vel Ethnicæ ſuperſtitionis tenebris involutus, vel Falſorum numinum cultor.

451 *Infirmatur*, *Choruie*. *Infirmus*, *Chory*. Tenetur graviſſima vi morbi, lecto affixus, vel Adversâ valetudine laborat, vel Morbus eum prorſus exhauſit, vel Cum morbo conflictatur, vel Morbo laborat. *Vide Ægroto n. 24.*

452 *Ingenioſus*, *Dowcipny*. Subtili mentis acumine præditus, vel Prōmpto ac perſpicaci ingenio, vel Acuta ingenii acie pollens.

453 *Ingratus*, *Ingratitudo*, *Niewdzięczny*.

czny, Niewdzięczność. Æterna oblivione ingratus accepta ſepelivit beneficia, vel Nullum debitæ gratitudinis rependit officium, vel Beneficia ingratitudine penſat, vel Barbarâ ruſticanæ ingratitudinis notâ cauteriatus.

454 *Injuriam alteri inferre, Krzywdę komu uczynić.* Per nefas alterius jura involare, vel Iniqua manu & vi in fortunas alterius involare, vel Injurioſa manu pietatis & amicitiæ jura violare.

455 *Injuſtus, Nieſpráwiedliwy.* Themidis lancem non æqua librat mẽte, vel Probatiſſima Aſtreæ jura in placita iniquitatis commutavit, vel Sacra æquitatis edicta ſacrilego procul cat pede, vel Nullus in eo amor æqui, nulla reverentia legum.

456 *Innocens, Niewinny.* Nullius culpæ conſcius, vel Animus culpâ vacans, vel Non modo à facto, verùm etiam à ſuſpicione alienus.

457 *Inopinatus, Nieſpodźiewány.* Præter ſpem omnem & expectationẽ,

vel Inexpectatus hospes aut inopinatus venisti, vel Improvisus turbo, vel Imber.

458 *Insequi hostem, Gonić nieprzyiaćielá.* Hostili instare tergo, vel Terga victorum premere, vel Vestigiis fugientium insistere, vel Citato agmine hostem insequi.

459 *Insidias ponere, Záſadzki ná kogo ſtáwić.* Petere aliquem insidiis, vel Insidias alicui struere, vel Laqueos alicui tendere, vel Doloso stratagemate aliquem circumvenire, vel Ex insidiis aliquem observare. *Insincerus, Nieſzczyry. Vide Pseupoliticus num.* 698.

460 *Inspector, Dozorcá młodźi, Dyrektor.* Juventutis Director, vel Juvenilium formator morum, vel Puerilis animi formator & Institutor, vel Pædagogus.

461. *Instinctus Divinos suscipere, Nátchnienia Boſkie przyimowáć.* Divinis inspirationibus morem gerere, vel Non surda aure superna monita auscultare, vel Spiritus Sancti ductum

ctum internè regentis monentisq́ sequi.

462 *Insultare alicui, Urągáć się, nátrząsáć się z kogo.* Sibilîs & sannîs dolorem alterius augere, vel Exsibilare aliquem, vel Dolorem dolori improperiîs addere, vel Subsannare alicui.

463 *Intelligo, Rozumiem.* Percipio mente, vel Rem assequor, vel Intellectu penetro.

464 *Intercedo, Przyczyniam się zá kim, Wstawiam się.* Deprecari pro aliquo, vel Interponere se pro aliquo, vel Postulare pro aliquo, vel Operam meam studiumq́ pro aliquo interpono, vel Intercessionem pro aliquo interponere.

465 *Interdico, Zákázuię.* Gravi aliquid interdicto prohibere, vel Graviter interminari aliquid, vel Severô edictô sancire aliquid, vel Publicô edictô vetare, vel Sub gravibus pœnis aliquid prohibere, vel Lege cavere aliquid.

466 *Interest mea, Należy to do mnie.*

Hoc ad me spectat, vel Id mea refert, vel Id pertinet ad me, vel Id mei muneris & officij est, vel Hoc ad me attinet, vel Hoc meum est, vel Hoc me attingit.

467 *Invidere, Zazdrościć czego komu.* Invidiâ torqueri, pulsari, rumpi, tabescere, vel Invidum animum aliena concutit gloria, vel Mordaci arrodi livore, vel Acri invidiæ cõpungi stimulo, vel Æmulo contabescit livore, vel Cæca alieno splẽdore expupillatur invidia.

468 *Invitare aliquem, Záprośić kogo.* Officiosa invitatione aliquem pervenire, vel Officiosâ humanitate aliquem ad se invitare.

469 *Iracundus, Gniewliwy* Æstuantis iræ nutrit sub pectore favillas. *Vide Cholericus. n.* 173.

470 *Iram compescere, Gniew uśmierzyć, zátlumić.* Exæstuantem in præcordijs iram restinguere, vel Nimiùm effusam bilem ratione sistere, vel Indomitos iracundiæ motus ratione frenare, vel Iracundiam cohibere,

bere, vel Efferos animi motus cō-
pescere.

471 *Irasci, Gniewać się.* Iracundiâ exardescere, vel Truces, minacesq; circumferre oculos, vel Iram & furorem effundere, vel Ardere iracundiâ, vel Iræ frena laxare, vel Exasperato est animo, vel Iracundiæ stimulis agitur, vel Totus in fermēto jacet, vel Irarum flammis succēsus. *Vide Excandescere n.* 321

472 *Irridere aliquem, Naśmiewáć się z kogo, wyszydźić kogo.* Risu aliquem excipere, Cachinnis aliquem explodere, vel Ludibrio aliquē habere, vel Sannîs & ludibrîis versare aliquem, vel Sugillare aliquem, vel mordacibus satyris perstinguere aliquem, vel Sales jocosq; aculeatos in aliquem jacere.

473 *Iter, Drogá zła.* Arduum & satis impeditum iter, vel Per aspera saxosq; viarum eluctari. vel Per varios viarum anfractus ire, vel Infames latrociniis periculisq; viæ. *Droga dobra.* Planum amænumq; per

pra-

prata camposq; iter, vel Expedito ferri itinere, vel Tritâ, regiâ viâ incedere.

474. *Iter instituo, Wybieram się w drogę.* Accingo me itineri, vel In procinctu viæ aut itineris sum, vel Dare se itineri, vel In viam se dare, vel Iter instituere, vel Iter capessere.

Jubeo. Vide Mando, Roskázuię, numero. 523.

475 *Judex Justus, Sędźia sprawiedliwy.* Sæverioris Astreæ jura nullo Tribunali violari permittit, vel Æquitatis lancem incorruptâ sustentat manu, vel Aristidem æquitate imitatur, vel Nec prece nec pretio mobilis.

476 *Judex severus, Sędźia surowy.* Alter Rhadamantus, vel Difficilis flecti Minos, vel Immitis & inexorabilis Æacus. *quia hi tres infernales sunt Judices, Rhadamantus Minos & Æacus.*

477 *Judico, Sądzę.* Jus dico alicui, vel Pro potestate Judiciariam se-

fero sententiam, vel Causas cognosco, vel Pro Tribunali sedeo, vel Judiciariam exerceo potestatem, vel Arbitrum sententiam ago.

478 *Jurare, Przyśiąc.* Sacramento fidem obstringere, vel Interposito Juramento aliquid firmare, vel Jurejurando se obstringere, vel Interposita Juramenti religione aliquid asseverare, vel Numen in testem assertæ veritatis vocare.

Jurista. Vide Legis peritus. num. 499.

479 *Justitia, Spráwiedliwość.* Justo rigore librata æquitas, vel Justo appensa scrutinio æquitatis trutina, vel Nemesis scelerum vindex, vel Incorrupta Themidis sancita.

480 *Justus. uide supra Justus Judex num.* 475.

481 *Juvare aliquem. Pomodz komu.* Opem, auxilium, suppetias alicui ferre, vel Auxiliatricem alicui porrigere dexteram, vel Opitulari alicui, vel Omni studio sublevare aliquem, vel Laborem studiumque suum alicui consecrare, vel Subsidio esse alicui.

482 *Juvenis, Młodźieniaszek.* Primævo flore Juventæ virens, vel Juvenilibus annîs florens, vel Viridi florens Juventa, vel Floridissima vernantis ætatis specie conspicuus, vel Vernanti ætate Narcissum æmulatur, vel Imberbis Juvenis. *Vide Adolescens. n.* 18.

483 *Juvenis mortuus, Młodźieniaszek umárł.* Primo ætatis flore sublatus, vel Immatura morte extinctus, vel Immaturo fato ereptus, vel Prætextam in urnam mortalem deposuit, vel Florem vitæ letho obtulit, vel Primum vitæ florem falx mortalitatis præcidit, vel Florentis vitæ Parca stamina rupit. *vide Mortuus Juvenis, n.* 558.

484 *Juventus. Młodość.* Florentis ævi pubescens vigor, vel Intonsæ viror Juventæ, vel Floridus Juventutis viror, vel Ferventes floridæ ætatis igniculi, vel Prætextam induta ætas.

L

485 *Laborare frustra. Dáremná praca.*

cá. Æthiopem lavas. vel Aérem verberas, vel Oleum & operam perdis. vel Actum agis. vel Pænitendo labore conſumeris.

486 *Laborare ſtrenuè, multùm, Prácowáć uſtnie, wiele.* Indefeſſi laboris pertinacem urgere conatum, vel Gravia exantlare onera. Ingenti laborum mole premi aut obrui, vel Nulli parcere labori, vel Pertinaci aut improbo ſtudio in aliquid incumbere.

487 *Labore meo, Pracá to moiá nie cudza.* Proprio Marte id peregi, vel Meo Hercule id feci, vel Proprij mei partus hoc opus eſt, vel Propriâ meâ induſtriâ ſtetit opus.

488 *Lacer, Oſzárpaniec.* Pannoſus homo, vel Feneſtratâ veſte conſpicuus, vel Obſoletâ indutus lacernâ, vel Centonibus obſitus.

489 *Lacero, Drapam, ſzárpię.* In fruſtra diſcerpo, vel In partes ſcindo, vel Conjuncta divello, vel Adunata fruſtratim carpo.

490 *Lætari, Weſelić ſię.* Geſtire gau-

gaudio, vel Exſilire gaudio, vel Lætitiîs omnibûs incedere, vel Summâ animi affici voluptate, vel Amænam explicare aut exporrigere frõtem.

491 *Latro, Rozboynik.* Publicus viarum prædo, vel Humanæ insidiator vitæ, vel Viarum itinerumque terror, vel Infeſtus ex insidiis Viatorum Prædo.

492 *Laudat ſe ipſum, Sam ſiebie chwali, ſámochwał.* Ipſe ſemet canit, vel Suimet buccinator eſt. Suarum laudum præco, vel Plenis buccis ſuas laudes crepat, detonat.

493 *Laudare áliquem, Chwalić kogo.* Summis laudibus aliquem efferre vel Summis laudum præconiis aliquem celebrare, vel Summas alicui laudum texere Panegyres, vel Multis laudum titulis aliquem exornare, vel Nomen laudesq; alterius ſub ſidera efferre.

494 *Laurus, Laur.* Martis triumphale ſertum, vel Coronandis Heroum frontibus dicata laurus, vel Vi-

Victoris Gradivi triumphale geſtamen, vel Signatorius trophæorum ramus.

495 *Lectus mollis, Łoſzko Pościel miętka.* Voluptuoſa lectiſternia, vel Mollibus cygnorum plumis tumeſcens cubile; vel Enervis deſidiæ pulvinaria. vel Roſeus Sardanapali torus, vel Olorinis plumis turgentia cervicalia.

496 *Legere libros, Księgi czytáć, uczyć ſię.* Doctis impalleſcere chartis, vel Ad lucernam Cleanthis erudita terere volumina, vel Libros diurna verſare nocturnaq; manu, vel In morem tineæ eruditorum adhærere ſcriptis, vel Tempus ætatemq; inter libros conſumere, vel Cum mortuis aſſiduè ſermocinari.

497 *Legisperitus, Juriſtá Pátron.* Juris conſultiſſimus, vel Viva legum Bibliotheca, vel Inſtructiſſimus à jure civili, canonico, aut utroque, vel Doctiſſimus cauſarum Patronus

498 *Leo, Lew* Quadrupedum Rex vel Lybicis educatus in antris catu-

tulus, vel Sævo metuendus rugitu Leo, vel Fulvam minaci fronte cõcutiens jubam. Marmaricis educatus ſpeleis.

499 *Liber erroneus, Kśięga maiąca błędy*. Mendoſus liber, vel Multis liber ſcatet mendis, vel Erroribus depravatus & corruptus codex.

500. *Librum impreſſit, Kśięgi wydrukował, do Druku podał.* Opus ſuum publica luce donavit, vel Ingenii ſui partum publici juris fecit, vel Opera ſua mandavit typo. Opus ſuum publico prælo donavit, vel Librum typis evulgavit.

501 *Liberari à periculo, Uwolnić ſię wyrwáć ſię z niebeſpieczeńſtwá.* Vitam periculis ſubduxit, vel Mediis periculorum undis emerſit, vel Ex ipſo periculorum æſtu in tuto ſe collocavit, vel Omnia pericula, cunctas inſidias, inſigni ſolertiâ eluſit, ſuperavit, vel E mediis periculorũ labyrinthis ſe extricavit.

502 *Liberatus à ſervitute, Uwolniony z niewoli.* In libertatem aſſertus eſt,

eſt, vel A cervice ſervile jugum dejecit, vel Libertate donatus, vel Servile jugum excuſſit, vel Duræ ſervitutis vincula rupit, vel Suo juri reſtitutus.

503 *Liberi, Dzieci.* Cara ſoboles, vel Inclyta ſtyrps. vel Cara pignora, vel Parentem ſpirans natus, vel Inclyta progenies, vel Genuina Patris imago, vel Non degener partus, vel Nobile genus.

504 *Licet, Wolno mi.* Integrum mihi eſt id agere, vel Datur id facultas agendi, vel Licitum eſt, vel Nullâ teneor lege, quominùs id agam, vel Nullius obligor imperiô.

505 *Ligare aliquem, Związáć kogo,* Servilî captivare ferro. vel Nodoſis adſtringere vinculîs, vel Arctiori compedum innectere circulo, vel Manicis pedicisq́ ſtringere.

506 *Literatus, Uczony.* Omni literarum genere excultiſſimus, vel Omni modæ eruditionis ſcientiâ ornatiſſimus, vel Omni diſciplinarum genere eruditus, vel Artibûs in-

ingenuis excultissimus aut instructissimus, vel Studiis literarum, doctrinâque prædictus *Vide Doctus n. 296*

507 *Literæ Náuki.* Camænarum partus, vel Pieridum labor, vel Ingeniorum cultura, vel Musârum delicium.

508 *Literæ, List.* Pectoris interpres pagina, vel Vicaria sermonis pagina, vel Mentis arbitra pagina, vel Candido potiùs affectu, quàm atrâ sæpiâ exarata charta.

509 *Loqui barbare, Po grubiańsku mowit* Barbaro & insulso sermone horridus, vel Nullus lepos, nulla gratia ejus inest sermonibus, vel Barbarum quid & insulsum obgānit, vel Rudi & impolito sermone loquitur, vel Oscâ & inconcinnâ svadâ obstrepit.

510 *Loqui eleganter, Kształtnie mowit.* Vir cultissimâ facundiâ percellens, vel Nihil suo eloquio politius eruditius, excultius nitidius, nihil deniquè tersius, vel Ornatissimæ facundiæ homo, vel Blando cul-

cultoque ſermone aures demulcet.

511 *Lorica, Páncerz, zbroiá.* Nullo penetrabile telo Martij pectoris munimentum, vel Squammatus ferroquè rigens thorax, vel Trilix duroque munita metallô pectoris armatura.

512 *Lucet. Swieci, oświeca* Fulgente radiat ſerenitate, vel Luminoſum ſpargit radium, vel Nitida coruſcat luce, vel Meridianîs ardet ſplendoribûs, vel Circumfusa luminum ſplendet claritate Omne umbrarum imperium extinxit.

513. *Ludo, Gram.* Luſu animum diſtrahere, relaxare, vel Tempus ludô temperare, vel Noctem diemquè ludo inſumere.

514 *Luxus, Zbytek.* Impar fortunæ faſtus, vel Ultra ſortem conditionemq; ſplendida luxuries, vel Sumptuarias abuſu excedere leges, vel Impari fortunâ, pari, vel Majori certare abuſu, vel Non neceſſitatis tantùm ſed etiam voluptatis arrogantis luxu excedere metas. *Vide Prodigus n 682.*

M

515. *Macer, Macilentus, Chudy* Macie confectus, vel Exsuccus atq; exhaustus, vel Vix ossibus hæret, vel Pallore ac macie confectus, vel Pellis super ossibus una. *Vide Tabe-scq. n.* 842.

516. *Mœnia, Mury.* Præsidiariæ saxorum moles, vel Acervata in struem murorum saxa, vel Dura lapidum munimenta.

517 *Magistratus, Magistrat Mieyski.* Fasces civitatis gerere, vel Civitatis personam publico in officio gerere, vel Moderatores civitatis, vel Proceres & Primates urbis.

518 *Magnates, Wielcy Pánowie.* Primores Reipublicæ, vel Patriæ Patres, vel Satrapæ Regni, vel Prima Reipublicæ Numina. *Vide Senatores. num.* 787.

519 *Magus, Czárnoksięžnik, Czárownik.* Magicis præstigiis & Cyrces artibus infamis, vel Magicus incātator. *Vide Præstigiæ. n.* 656.

520 *Maledico, Przeklinam.* Maledi-
cta.

cta in aliquem congero, vel Maledicta in alium jacere, vel Maledictis aliquem lacessere, vel Diris aut orco aliquem devovere.

521 *Mando, Jubeo, Impero; Rozkazuię.* In mandatis aliquid dare alicui, vel Severô rigidoqꝫ mandatô aliquid præcipere alicui, vel Pro potestate aliquem jubere, vel Mandata dare.

522 *Mane, Rano.* Appetente sole aut luce, vel Prima luce vel Primo diluculo, vel Sub auroram solis, vel Primo mane, vel Oriente Phosphoro.

523 *Mare ingredi, Ná morze puścić się.* Expansis vitam credere carbasîs, vel Lubrico aquarum elementô fluctuantem concredere onerariam vel Fluidam classe sulcare Thetym.

524 *Mare tranquillum, Morze spokoyne.* Imperiô Zephyri frenatum pelagus, vel Ab æstu tumultuario tēperatum salum, vel Detumescentibûs procellîs complanata æquora, vel Zephyri sibilô delinita Thetys.

525 *Mare turbidum, Morze burzliwe.* Tumultuante ventorum prælio convulſum æquor, vel Æſtuoſo procellæ ſonitu convulſa Thetys, vel Naufrága implacati maris rabies, vel Inſolente Undarum motu exſiliens fretum, vel Inſano Aquilonũ afflatu agitatus Nereus.

526 *SSma Maria Virgo, Náyświętſza Pánná.* Auguſtiſſima Cælorum Imperatrix, vel Sereniſſima mundi Advocata, vel Inexhaſtum gratiarũ mare MARIA, vel Vitæ noſtræ cynoſura Virgo Beatiſſima.

527 *SSmæ Mariæ Virgini ſe commendavit, Nayświętſzey Pánnie cále ſię oddał.* In tutelam Divæ Virgini ſe cõmendavit, vel Totum ſalutis ſuæ negotium poſt Deum in Sanctiſſimam Dei Matrem rejecit, vel In tutelarem Divæ Virginis ſinum ſalutis ſuæ curam conjecit.

528 *Martyr, Męczennik.* Purpuratorum agminum gloria, vel Proprio rubens cruore nobilis Chriſti Athleta, vel Invictus propria morte Chri-

Christianæ fidei assertor, vel Proprij Sanguinis purpuratus murice, Christianæ fidei testis. Martyrij laureolâ insignitus, vel Laureâ Martyrij decoratus, vel Palmâ Martyrij decorus.

529 *Matrimonium inire, Z nit sie.* Sacrô sociari connubiô, vel Sacrato Matrimonij fædere jungi. *Vide in N. n. 587 588.*

530 *Medeor, Leczę.* Medicam manum alicui apponere, vel Morbū medicinîs levare, vel Optimîs remediîs morbum depellere, vel Medicamentîs ægrum corpus ad sanitatem revocare, vel Medelam vulneri adhibere, vel Medicinîs corpus curare.

531 *Medicina, Lekárstwo.* Salutaria morborum lenimenta, vel Salubria, Æsculapij fomenta, vel Salubria contra langvorem antidota, vel Ad gravitatem morbi levamina.

532 *Medicus, Lekarz.* Galeni sectator, vel Hippocratis assecla, vel Æsculapij arte instructus.

Fa 533

533 *Meditor, Rozmyślam co Nabożnego.* Cæleſtibus conſiderandis vaco, vel Mentis impetus ad rerum cæleſtium contemplationem erigo, vel Abſtracta à terrenis mente Divina volutare, vel Cæleſtium contemplationi ſe dare

534 *Memini, Pámiętam.* Tenaci áliquid memoriâ teneo, vel Memor ſum hujus rei, vel Hæret mihi memoria hujus rei, vel Vivam hujus rei habeo recordationem.

535 *Memoria erit æterna, Pámiątká będźie wieczna* Nunquam in favillas abitura mentio, vel Perpetuis annalibus inſerta memoria, vel Perēni ætatum recurſu volvenda memoria. vel In cedro & marmore exaratum mnemoſynon vel Nullo ætatū tractu obliteranda memoria.

536. *Mendico, Żebrzę.* Precarium quæſtum facio, vel Corrogo ſtipem, vel Precario rogo vel Alienâ miſericordiâ *vivo*, vel Precariô ſtipem mendico.

537 *Mentiri, Klamáć.* A veritate diſce-

ſcedere. vel Falſa pro veris vendito, vel Cretenſi fide loqui Fucata veritate alios fallere, vel Diſſona menti verba proferre, vel Dare verba non conſona menti.

538 *Meretrix, Nierządnicá wſzetecznicá.* Impudicitiæ proſtibulum, vel Publicum ſcortum, vel Venalis formæ & pudicitiæ mulier, vel Venalem in proſtibulo pudicitiam habet, vel Propudio ſui corporis quæſtum facit.

539 *Milites, Zołnierze.* Duri cataphractæ Bellonæ ſequaces, vel Generoſa Martis propago, vel Invicta. Gradivi ſoboles, vel Magnæ Heroum animæ.

540 *Milito, Woiuię. ſtużę w woyſku.* Militiam profiteor, ſequor, vel Stipendia in caſtris mereo, aut facio, vel Militari Sacramento adſtrictus ſum, vel Marci Bellonæquè nomē dedi, vel In leges Martis & Bellonæ conceſſi, vel Sub Martis ſigna conceſſi.

541 *Minari, Grożić ſię ná kogo.* Mi-

nas alicui intentare, vel Minis aliquem terrere, vel Jactare in aliquē minas, vel Minitari aliquid alicui, vel Comminari aliquid alic i.

542 *Miror, Dziwuię się.* Venire in admirationem alicujus rei, vel Rapit me in admirationem & stuporem hæc res, vel Mirari satis non possum, vel Sum in admiratione hujus rei, vel Admiratione teneor.

543 *Misereor, Lituię się.* Intimo commiserationis sensu tangor, aut moveor aut flector, vel Iniquam alterius vicem doleo, vel Malis alterius tangor, moveor.

544 *Misericors, Miłośierny.* In miseros benignus, vel Alienis movetur miseriis, vel Plena misericordiæ viscera cunctis opem poscentibus pandit. *Vide Misereor.*

545 *Modestus, Skromny, Ukládny.* Ad leges modestiæ compositus, vel Ad omnem sese finxit & composuit modestiam, vel Compositis ad ideam modestiæ moribus oculos animosq; aliorum delectat.

546

546 *Moneo, Nápominam, upominam,* Commonere aliquem officij ſui, vel Salutaribus monitis aliquem ad meliora excitare, provehere, vel Pia alicui monita ingerere, inculcare, vel Adhortari aliquem ad aliquid, vel Exhortari aliquem ad aliquid.

547 *Mons, Gorá.* Arduus & præruptus mons, vel Vicina cælo prærupti cacumina montis. vel Sidera vertice feriens mons, vel Alto tumidi cacumine montes.

548 *Monſtrum, Strászydło, Dziwowiſko.* Immane prodigium, vel Deforme portentum, vel Stupendum oſtentum, vel Horrendum ſpectrū, vel Dictu mirabile monſtrum.

549 *Mora, Odwłoka.* Moroſa deliberationis ſcrutinia, vel Prolixa meditamenta, vel Nata cunctari inertia

550 *Morari, Báwić ſię, ociągáć ſię.* Moras trahere, vel Cunctanter rē agere, vel Tardo molimine opus urgere, vel Studioſè in mora tempus trahimus.

551 *Mors, Smierć.* Liberalis in neces Parca, vel Tristis fati necessitas vel Fatale umbrarum numen, vel Inevitabile Libitinæ fatum, vel Rumpens vitæ stamina Clotho.

552 *Mors incerta, Smierć niepewne.* Ignoto ordine volvuntur fata, vel Scimus morituram vitam sed mortem ignoramus, vel Nulli sua patet Lachesis, vel Tacito penso volvũt sua stamina Parcæ.

553 *Mortuus est, Umárl.* Mortem oppetiit, vel Vitam cùm morte cõmutavit, vel Fatis cessit, vel Mortalis corporis exuvias deposuit, vel Mortalitatis sarcinam deposuit, vel Finem vivendi fecit, vel Cursum vitæ consummavit. vel Vixit. *Vide Exspiravit. n. 329.*

554 *Mortuus male, Zle umárl.* Miseram oppetiit mortem, vel Pessimo exitu periit, vel Infelicem evomuit animam, vel Invisum Deo & hominibus exhalavit spiritum, vel Malam vitam pessimo exitu terminavit, vel Inter scelera vitam attrivit & orco projecit.

555.

555. *Mortuus gloriosè, Umárł chwalebnie.* Vitam meritorum gloriâ insignem, cum morte fortunata commutavit, vel Post labores, gloriæ anteambulones feliciter exantlatos, ad lauream immortalitatis transiit, vel Optimam vitam sancto fine cō, clusit.

556 *Mortuus Juvenis, Zmárł Młodzieniaszek.* Virides annos cupressus funestavit, vel In ipso extinctus phosphoro, vel In ortu occidit, vel Incipiendo desiit, vel In flore aruit, vel Vitæ exordia mortali coronavit Epilogô. *Vide Juvenis mortuus n.* 485.

557 *Mulier fortis & honesta, Niewiástá mężná y uczciwa.* Lectissima fæmina, aut Matrona, vel Mulier spectatissimæ probitatis, vel Mulier minimè muliebrîs animi, vel Sub specie fæminæ virilem animum gerens.

558 *Mulsum, Miod pity.* Aqua mulsa, vel Hyblæum nectar, vel Dulcis humanaquè potabilis arte apum labor, vel Eliquata mellis substantia.

559 *Murmurare, Mruczeć.* Tacito murmure alicui obſtrepere, vel Clandeſtino murmure fremere, vel Muſſitare contra aliquem, vel Stomachosè murmurare, vel In occulto muſſitare.

560 *Muſica, Mużyká.* Svavis vocum concentus, vel Grata vocum concors diſcordia, vel Dulcibûs modîs argutîsq; vocibûs mulcens concentus, vel Svavis vocum harmonia.

561 *Mutare ſententiam, Odmienić ſwe zdánie.* Calculum reducere aut revocare, vel A ſententia diſcedere, vel A ſententia prima retrocedere, vel Senſum mutare, vel Palinodiam canere.

N

562 *Nanus, Kárzeł.* De Pigmæorum gente, vel Seſquipedalis homuncio, vel Cubitô non altior unô, vel Pumilionum minimùs.

563 *Naſci, Urodźić ſię.* Univerſale mortalitatis ingreditur theatrum, vel Primam vitæ orditur ſcenam,

vel

vel Mortales prodit in auras, vel Primam aspexit lucem, vel Editus in lucem, vel Vitæ stamina orsus est.

564 *Naturale id est, Przyrodzona to rzecz iest.* Id nobis congenitum est. vel Naturâ insitum est, vel Id ipso cum lacte suximus, vel Naturæ id consentaneum est.

565 *Navigo, Zegiuię.* Vela in altū dare, vel Fragili cymbæ Neptunoq; credere vitam, vel Spumantes Oceani fluctus remis velisq; scindere. *Vide Mare ingredi n. 523.*

566 *Naufragium pati, Rozbił się ná wodźie, ná morzu.* Allisam scopulis ratem dolendum in spolium Oceano permisit, vel Adversis jact[illegible]ā fluctibûs & haustam procellîs deflet carinam, vel Onustam pretiosîs mercibûs onerariam in spo[illegible]ū Neptuno dedit.

567 *Navis, Ł[illegible]ź, Okręt, [illegible]zkut[illegible]* Rostratæ triremes, [illegible]el Æ[illegible] immensi spatium d[illegible] [illegible], [illegible]l Emet[illegible]ns prol[illegible]n[illegible] va[illegible] [illegible]

I[illegible]

nerariâ, vel Freto commissa Centaurus, vel Fluctuans inter procellas ratis, vel Sulcando Pelago fabricata classis.

568 *Necessitas, Potrzebá wielka.* Ingens & durum necessitatis telum, vel Duræ necessitatis leges, vel Impatiens legum necessitas, vel Nullîs adstricta legibûs rigida necessitas.

659 *Negligens, Niedbálec.* Ad ignava otia non ad labores literarios natus, vel Non cum Theopompo freno cohibendus, sed cum Ephoro calcaribus perurgendus, vel Otiosam de die in diem trahit, non agit vitam, vel Ad studiorum labores socordiam in animum induxit, vel Inter desidiæ sequaces, & inertiæ alumnos primas tenet. *Vide Otiari. num. 617.*

570 *Negotior, Kupczę* Mercaturã exerceo, vel facio, vel Mercaturis faciendis rem quæro, vel Negotiatione quæstum facio, vel Lucrum ex mercibus quæro.

571. *Nere, Prząść kądziel.* Muliebri fuſo aptare dextram, vel Mollia reverſare fila, vel Lanea deducere penſa, vel Imbellem colum agitare, vel Linum in ſtamen trahere.

572. *Nobilis, Szláchtic.* Prænobili locô, domô, familiâ, genere, proſapiâ, ortu, natus, vel Natalium claritudine conſpicuus, vel Clarîs natalibûs ortus, vel Natalium ſplendore illuſtris, vel Generoſo nobiliq; Sangvine ſatus, vel Illuſtri Lucinâ in lucem editus, vel Magno Heroum ſangvine illuſtris.

572 *Nocens, Winny.* Criminis, vel Sceleris reus, vel Scelere obſtrictus, vel Eſt in culpa, vel Tenetur culpâ vel Obnoxius crimini, vel Affinis ſceleri.

574 *Noceo, Szkodzę.* Affero alicui detrimentum, vel Afficio aliquem incommodô, vel damnô, vel Incõmodare alicui, vel Eſſe noxæ alicui, vel Damno eſſe alicui.

575 *Non curare aliquid, Nieſtać o co.*

Ni-

Nihil pensi habeo hanc rem, vel Contemptui aliquid ducere, vel Nullâ curâ hujus rei tangitur, vel Nullô locô hanc rem habet, vel Nihil eum hæc res tangit, vel Nihili hanc rem facit.

576 *Non obtinere, Nie otrzymał o co prosił.* Repulsam suæ petitionis passus est, vel Nullum pondus ejus preces habuêre, vel Nihil ab eo æquîs auribûs acceptum, vel In irritum conatus ejus ceciderunt, vel Repudiatæ sunt ejus preces. *Vide.* 728

577 *Non possum facere id propter te, Nie mogę tego uczynić dla ciebie (wymawiając się komu)* Nec juris nec potestâtis id meæ est, vel Superat id facultatem meam, vel Excedit id facultatem & potestatem meam, vel Imparem me planeq; ad id impotentem sentio, vel Non satis ad id est mihi virium licet animi satis.

578 *Nothus. Bękart.* Spurius, vel Naturalis filius, vel Illegitimo thoro natus, vel Cæli & terræ filius, vel Ignoto Patre natus.

579 *Nox, noctu, w Nocy.* Concubia nocte, vel Intempesta nocte, vel In profundam noctem, vel Dum Cymmerjis sepultus tenebris orbis erat. vel Dum præcipiti ad vesperam die nox intervenit, vel Dum omnia tenerent silentium. vel In multam noctem extractus. vg. sermo. *Vide Tenebræ num* 851.

580 *Nugæ, Báłámuctwa, Plotki.* Ineptiæ, vel Nugamenta, vel Deliramenta, vel Concinnata mendacia.

581 *Nugari, Bałámucić, Plotki śiać.* Ineptire, vel Mendacia consarcinata aliis venditare, vel Deblaterare.

582 *Nugator, Plotka, Bałâmut.* Nugivendulus, vel Nugigerulus, vel Sycophanta, vel Levis futilisq; homo, vel Ridiculum caput.

583 *Nunquam hoc erit, Nigdy to nie będźie.* Priùs locusta bovem pariet, vel Priùs testudo cursu aquilam, vel Leporem vincet, vel Ad Græcas Kalendas hoc erit, vel Cum Cælum ruerit, vel Cùm agna nupserit lupo.

584 *Nuntio, Oznáymuię.* Bonum vel lætum nuntium adferre, vel Denuntiare aliquid alicui, vel Certiorem de aliqua re facere, vel Edocere aliquem de aliqua re, vel Facere notum aliquid alicui, vel Optima & desiderata alicui nova transmittere.

585 *Nuptiæ, Wesele Małżonkow.* Sociali annulo consignatus amor, vel Convivales Hymenæi tædæ, vel Festivi Nuptiarum ignes, vel Pronubæ Junonis Sacra maritalia.

586 *Nuptias celebrare, Wesele odprawowát.* Hymenæum instituere, vel Æterno fædere sociari cum aliquo. Tædis jugalibus consortem sibi ado ptare, vel Hymenæi festa celebrare. vel Tædas jugales accendere, vel Faces accendere nuptiales, vel Cõjugali toro Epithalamium celebrare, vel Sacra genialis tori obire.

587 *Nuptias non vult celebrare, Zenić się nie chce.* Cælibem vitam Deo sacrificavit, vel Pronubas in animo extinxit tædas vel Sociale amoris

jugum excussit, vel Connubiales tori fugit illecebras, vel Hippoliti imitatus consortia, vel Paranymphis non uritur Hymenæi ignibus.

O

588 *Obedire, Bydź posłusznym.* Dictis jussis alterius obtemperare, vel Voluntati alterius morem gerere, vel Morigerum se ad jussa alterius præbere, vel Promptâ voluntate mandata exequi.

589 *Obeliscus, Słup tryumfálny.* Triumphalis Colossus, vel Porrecta in altum Pyramis, vel Victoriarum triumphorumq; index columna.

590 *Obesus, Otyły, Tłusty, Brzucháty.* Adipe fartus, vel Enormi abdominis pingvedine crassus, vel Distento corpore gravis.

591 *Obligo me, Obowięzuię się do czego.* Fidem meam gravi obligatione obstringo, vel Interpono fidem meam in rem aliquam, vel Religione voti, me adstringo, vel Sacramentô aut jure jurando se ad aliquid addicere.

592

592 *Obliviſci, Zápomniec czego.* Oblivione ſempiterna aliquid delere, vel Memoriam alicujus rei obolere, vel Memoria hujus rei intercidit, vel Memoria me in hoc deſtituit, vel Venire in oblivionem alicujus rei.

593 *Obmuteſcere, Zámilknąć.* Supprimere vocem, vel Repente conticuit, vel Subſtitit lingva in medio ſono.

594 *Obſidere urbem, Oblec, Oblężeniem ſtiſnąć miáſto.* Urbem arctâ obobſidione premere, cingere, vel Dēſo militum agmine arcem aut civitatem claudere ſtringere, vel Circumvallare urbem, vel Foſsâ & vallô ſeptam urbem tenere, vel Caſtrîs & excubiîs urbem aut arcem ſepire, vel Acri pertinaciq; obſidione ad deditionem cogere.

595 *Obviare alicui, Spotkáć ſię z kim ná drodze.* Obvius factus ſum Petro. Obvium mihi fortuna dedit Petrū. Bonîs avibûs occurri Petro.

596 *Occaſus ſolis, Zachod ſłońcá.* Sole

le in occáſum vergente, vel Occiduo ſole, vel Dum ſol inclinatus diurnam reliquit ſtationem, vel Dum roſeum Oceano Phæbus merſit caput, vel Sole ad Antipodas properante.

597 *Occidere aliquem, Zabił kogo.* Ferro aliquem è vivis tollere, vel Necem alicui inferre, vel Vitam alicui adimere, vel Animam alicui elidere gladiô, vel Sclopô, vel Innocuo alterius ſangvine manus cruentare, vel Alieno ſangvine polluí.

598 *Occidere ſeipſum, Zábił ſámego ſiebie.* Violentas ſibi manus intulit. Sibi ipſi mortem conſcivit, vel Gladium per ſuamet præcordia egit, vel Infami laqueô ſibi ipſi gulam præcidit, vel Suomet laqueô interjit, & captus eſt *id eſt obieśil ſię.*

599 *Occupatus, Zabawny.* Rerum gerendarum multitudine diſtractus vel Ingenti negotiorum pondere preſſus, vel Aſſidui laboris interventu diſtentus.

600.

600 *Odium dissimulare, Nienáwiść y gniew w sobie táić.* Tectis odjis amorem simulare, vel Sub frontis sereno nubilum animi, & odji fulmina fovere, vel Medusea fronti gratiarum larvam praefigere. *vide n.* 82.

601 *Odisse aliquem, Nienáwidźieć kogo.* Odio plùs quàm Vatiniano prosequi aliquem, vel Capitali odio ab aliquo dissidere, vel Crudeli in me odio fertur, vel Impotenti odio virulentâq; lingvâ in me debacchatur. vel Vehementer est mihi offensus.

602. *Odit peccatum, Nienáwidźi grzechu.* Adversum animum ab omni scelere habet, vel Quamlibet Numinis offensam cane pejus odit & angve, vel Ab omni se naevo abstinet.

603 *Offendere aliquem, Uráźić kogo.* Offensionem alicujus incurrere, vel In odium & offensionem alterius incurrere, vel Incauto dictô factôvè materiā offensae alicui praebere, vel Alterius verbô factovè

con-

contra se animum exulcerare, exacerbare.

604 *Offensam remittere, condonare, Urázę dárowáć, przebaczyć.* Ex animo injuriam condonare, vel Omnem offensam sincerè deponere, vel In gratiam amicitiamq; redire, vel Omnem injuriæ sensum amittere, vel Omnes injurias offensasq; æternâ oblivione sepelire.

605 *Officialis, Urzędnik.* In Officio constitutus, vel Honoris prærogativa conspicuus, vel In dignitate constitutus. *Vide n* 484 *&* 406

606. *Ominari. Wrożyć, Godła czynić.* Fausta, aut infausta de aliqua re omina formare, vel Auspicia alicujus rei sumere, vel Præsagâ mente aliquid augurari. *Vide Augurari n.* 92 *Præsagio n.* 673.

607. *Onerare aliquem, Obciążyć kogo.* Gravi aliquem pondere opprimere, vel Majora viribus imponere, vel Gravî quàm par est sarcinâ aliquem onerare. *Vide n* 133.

608 *Opportunè, Wczesnie.* Commo-

modum id accidit, vel Peropportunè venisti, vel Percommodè tempestivè maturè, id factum.

609 *Opprimere aliquem, Uciśnąć kogo*. In summas angustias adducere aliquem, vel Vî, armîs premere aliquem, vel Authoritate, potentiâ, nullo jure, per fas & nefas, in fortunas alterius involare, vel Nullô jure solâ potentia alterius jus lædere.

610. *Opto, Żądam, Prágnę*. Magnô in aliquid feror desideriô, vel Summopere exopto. vel Nihil magis mihi in votis quàm, vel Nihil est mihi optatiùs desiderabiliùs, vel Hoc est in votis, vel In hoc tota mea desudat industria &c.

611. *Opto, Precor, Życzę*. Cor intimum effundere in vota, vel Plena pectoris evisceratione vovere, vel Ardentia nuncupare vota, vel Integram votorum sacrificare hecatomben, vel Votiva animi subscribere desideria. *Vide Applausus n. 58.*

612 *Orare, Modlić się*. Piîs precibûs

bûs cælum ſolicitare, Devota ſuperos oratione interpellare, vel De voto mentis obſequiô colere Deum, vel Divos, vel Ad Divinæ Matris aram vota fundere, vel Fixîs in terra genibûs Nomen in ſua vota vocare, implorare, vel Precibûs ſuperos fatigare ſolicitare. *Vide Devotus n. 263.*

*613 *Orator bonus, Wymowny. Orator dobry.* Præſtanti facundiâ excellit, vel Flumina Eloquentiæ tenet, vel Terſioris facundiæ obtinet elogia, vel Diſertiſſimos quoſq; Oratorum antecellit, vel Oratorum Principē Tullium facundiſſimum Demoſthenem induit, vel Clariſſima oratorum nomina æmulatur. *Vide Eloquens n 314.*

614 *Ortus ſolis, Wſchod ſłońcá.* Oriente ſole, vel Aurora rubeſcente, vel Oriente luce.

615. *Oſculari, Cáłowáć.* Oſculum terræ imprimere, vel Reverenti oſculo Regiam venerari manum. Devota piæ Iconi infigere baſia.

616

616 *Otiari, Prożnowat.* Otiô & torpedine emarceſcit, vel Deſidiâ otiôq; inerti & ſopore torpeſcit, vel Otio indulget, vel Dies otio abſumit, vel Fallendi temporis cauſa otioſus diſcurrit, vel Feriîs perpetuîs vult vitam conſumere. *Vide Negligens n 569*

617 *Otium, Prożnowanie.* Enervis vitæ langvens inertia, vel Otioſæ quietis lenocinium, vel Deſidioſus vitæ inertis langvor, vel Hominis vivi ſepultura, vel Origo ſcelerum, vel Fortitudinis naufragium, vel Vitiorum fomes, vel Pulvinar Diaboli.

618 *Ovidius, Owidyuſz.* Pelignus vates, vel Pelignæ gentis gloria, vel Tenerorum luſor amorum, vel Sarmaticus exul, quem obſceni amores Româ excluſerunt.

P

619. *Pacem inire, Pokoy záwrzeć ſkim.* Ad pacis concordiæq; ſtudium totîs viribûs incumbere, vel Fædus cum hoſtibus ſáncire, vel In pac-

ſilen-

silentium Patriam componere, vel Pacis fœdera cum hoste inire, vel Juratis fæderibus pacem cum hoste concludere. *Vide infra n. 636. & 638.*

620 *Pacem turbat, Pokoy miesza.* Extincta inflāmat odia, vel Sepultos excitat furores, vel Mortuas iras animat, vel Frigida reaccendit bella, vel Tumulatum & sepultum animat bellum, vel Veteres offensas renovat.

Paganus, Poganin, Vide Infidelis n. 452.

621 *Palleo Expallesco, Bledniei*ę. Pallor ora occupat, vel Toto ore expalluit, vel Pallor suffundit genas, vel Lurido pallore deformis, vel Exhausto sangvine lividus in ore pallor sedet. *vide Horrere 407 & n. 855 856 & 859.*

622 *Palma,* Triumphalis adorea, vel Victrices palmæ, vel Bello parta olea.

623 *Palus. Bágno.* Plurimo turbida cæno palus, vel Limosa densisq; obsita salictis palus.

624 *Papa, Papież* Summus in terris Christi Vicarius, vel Vaticani Rector Imperii, vel Ortodoxæ Religionis supremus arbiter, vel Universæ moderator Christianitatis, vel Supremus Christi ovilis Pastor, vel Divi Petri in Apostolica sede successor.

Parcere, Przepuśćić. vide Ignoscere n 425

625 *Parcus, Skąpy, Zmindak, Zmigrosz.* Illiberali sordidoqꝫ ingenio, vel Tenacis animi dextræqꝫ homo. vel Extenuatæ munificentiæ Contractæ manus homo. Promptior accipere quàm dare. *Vide Avarus num* 84. 85.

626. *Parentes honorare, Rodźicow. czćić.* Filiali cultu & reverentiâ Parentes prosequi, vel Amori & reverentiæ parentum totum se impēdere. *Vide Honorare n.* 405.

Parere, bydź postusznym. vide n. 588.

627 *Parere, Rodźić dźiećí.* Edere in lucem partum, vel Progignere prolem, vel Progenerare fœtum, vel Eniti partum.

Pa-

Parum curare, Málo o co dbáć. Vide Non curare, num. 575.

628 *Pascha, Wielkanoc.* Solemnia resurgentis Salvatoris festa, vel Triumphantis de morte Salvatoris festa, vel Dies nobili Christi de morte victa triumpho honorati.

629 *Patri similis, Podobny do Oycá.* Patriæ virtutis nativus surculus, vel Totus Patrem spirat, vel Nobile germen, genuina Patris propago. vel Paterni generis unica imago.

630 *Patiens, Cierpliwy.* Injuriarũ tolerantissimus. Ad convitia surdus Adversis rebus minimè dejectus, vel Pacato vultu adversa excipit, vel Admirandæ patientiæ & æquanimitatis speculum.

631 *Pati, Patienter ferre, Cierpliwie znosić.* Pectore in saxum obdurato adversa tolerare, vel Serenâ fronte, incorrugato supercilio, molesta & aspera ferre, vel Obstinata tolerantiâ, tranquilla mente, Stoico ad offensas rigore persistere.

632 *Patriam defendit, Oyczyzny bro-*

wil. Acerrimum ſe Patriæ defenſorem præbuit, vel Hoſtibus Patriæ, pectus & corpus oppoſuit. vel Pro ſalute Patriæ omnia extrema expertus, ei *v*itam & ſang*v*inem litavit, *v*el Ab interitu & proxima ruina proprij ſangvinis vitæq; prodigus, Heroâ *v*irtute ſuâ Patriam *v*indica*v*it.

633 *Patriam perdidit, Oyczyznę zgubił.* Patriam in calamitatem traxit, *v*el Totam Rempublicam ad exitium & *v*aſtitatem *v*oca*v*it, *v*el Exitium & interitum Reipublicæ molitus eſt, *v*el Crudeliſſimum & luctuoſſimum exitum Patriæ compara*v*it

634 *Paulò ante, Nie dawno przed tym.* Páucis ante diebus, *vel* Exiguâ temporis intercapedine elapsâ, *vel* Exiguo temporis inter*v*allo tranſacto.

635 *Pauper Ubogi.* Egeſtate rerũ preſſus, *vel* Homo tenuis fortunæ. *vel* Codro pauperior, *vel* Indigentior Iro, *vel* Res illi anguſta domi & curta ſupellex. 636

636 *Pax, Pokoy.* Togata tempopora, *vel* Oleâ virentis horæ Inimicum bellico furori nomen, *vel* Hoſtilitatis ſepultura, *vel* Tranquilli temporis mater.

637 *Pax eſt, Pokoy ieſt.* Floret pacis olea, *vel* Togata tempora vigët, *vel* Sagum Reſpublica depoſuit, *vel* Mars togam induit, *vel* Pacis fœdera fidei tenentur nexu, *vel* Bella ſilent, pacis olea floret.

638 *Peccare, Grzeſzyć.* Fœdis peccatorum ſordibus conſcientiam inquinare, *vel* Omni ſe flagitiorum genere contaminare, *vel* In peccatorum cæno volutari, *vel* Infami ſcelerum labe animam contaminare, *vel* Plurimîs ſceleribûs ſe obſtringere.

639 *Peccatum, Grzech.* Lethalis animi noxa. *vel* Mortale animæ vulnus. Divinæ offenſa Majeſtatis. Dolenda, nullo tamen lachrymarum imbre delenda Numinis offenſa, *vel* Dirîs omnibûs devovendum nefas & piaculum.

640 *Pecunia omnia potest, Pieniądze wszystko może.* Nihil est quod auro non serviat, *vel* Omnia auro famulantur, *vel* Auri imperium ora & corda regit, *vel* Regis potestas super omnes, auri super Regem & omnia. *Vide Aurum n* 95. 97. 98.

641. *Pejero, Krzywoprzysięgam.* Sacrilego Sacramento fidem obstringere, *vel* Interpositam juramenti religionem sacrilega falsitate temerare, *vel* Numen in testem falsitatis impio ausu vocare. *Vide Jurare numero.* 480

642. *Peregrinare, Peregrynować, Pielgrzymować.* Exteras invisere plagas, *vel* E patriîs terrîs in alienum excurrere orbem, *vel* Alio calentes sole terras invisere, *vel* Peregrinam exteri cæli faciem, & longè positas lustrare regiones.

643. *Periclitari, Periculum est, w Niebespieczeństwie bydź.* Venire in periculum, *vel* Ultimum subire discrimen, *vel* In magno periculo versari. Periculum, extremumq; discrimen subire.

Peri-

Periculum evasit, Uszedł z niebespieczeństwá. Vide Liberari à periculo n. 503.

644 *Perludere, perdere in lusu, Przegrát co w grze.* Pecunias lusu consumere, *vel* Patrimonium aleâ, chartis decoxit, *vel* Rem familiarem lusu absumpsit.

645 *Permitto, Dopuszczam.* Veniam alicujus rei indulgeo, *vel* Licentiam alicujus rei concedo, *vel* Potestatem alicui tribuo, *vel* Permissivè me ad aliquid habeo.

646 *Perniciosus, Szkodliwy* Exitialis res, *vel* Fatale id est, *vel* Damnosum id noxiumqꝫ est, *vel* Id maximè mihi officit.

647 *Perpotare aliquid, Przepił co.* Proluit opes, *vel* Omnem substantiam fortunasqꝫ vino immersit, *vel* In dies largè potando, substantiam abligurivit.

648 *Persequor aliquem, Prześláduię kogo.* Vexo aliquem, *vel* Crebris injuriîs exagito, *vel* Inimicâ mente, averso animo aliquem insectari. *Vide affligere n. 33.*

649 *Perſeverare, Do końca trwáć.* Perſiſtere in cœpto, *vel* Firmô conſtantiq; animô ſtare in propoſito, *vel* Ad ultimum perſeverare, *vel* Animum ad ultimum uſq; non deſpondere.

650. *Pertinax, Upárty.* Pertinaci genio, *vel* Durâ cervice, *vel* Flecti difficilis, *vel* Proprij ſenſus tenax, *vel* Saxeum caput, nullaq; arte tractabile, *vel* Pervicacis animi, *vel* Frāgi potiùs, quam flecti facilior.

651. *Peſtis, Powietrze morowe.* Tabes noxiâ contagione ſerpens, *vel* Dira lues ubiq; graſſatur, *vel* Peſtifera lues latè populatur, *vel* Peſtilens àér graſſatur, vel Contagioſa lues urbes populosq; delevit, *vel* Peſtiferæ afflatus auræ, plurimos proſtravit.

652 *Peto, Proſzę o co.* Summis aliquid exoro, *vel* Efflagito precibus, *vel* Enixîs aliquid deprecari votîs, Submiſſiſſimîs aliquē ſolicitare poſtulatîs, *vel* Humillimîs aliquid poſtulare precibûs, *vel* Supplicia alicui poſtulata adſternere.

653

653 *Petulans, Swáwolny Rozpustny.* In omnem licentiam effusus, *vel* Licentiosus puer, *vel* Procacissimi ingenii adolescens, *vel* Dissol[illegible] Juvenis, *vel* Effusè petulans, *vel* Licentioris vitæ, *vel* In omnem libidinem & licentiam effrenatus, *vel* Impudentis licentiæ nulliusq; modestiæ puer.

654 *Philosophus, Filozof.* Emeritus in Stagyritico pulvere Athleta, *vel* Strenuus in arena Philosophica pugil, *vel* A Tullianæ fontibus eloquentiæ ad Aristotelicum translatus Eurippum, scientiarum enavigavit æquor, *vel* Aristotelicorum sectator dogmatum.

655 *Phlegmaticus, Flegmátyk.* Pituitoso humore abundans, *vel* Totus madidus, omniq; vigore destitutus, *vel* Flaccescentis animi |

656 *Phrasis.* Cultior loquendi modus, *vel* Ad elegantiam efformatus sermo, *vel* Tersior limatiorq; stylus. *vel* Concinna Oratio.

657. *Phræneticus, Szalony.* Mentis

intemperie actus, *vel* Mente captus. *Vide Furibundus n.* 371 & 372.

658. *Pingere, Málowát.* Vivis aliquid adumbrare aut exprimere coloribus, *vel* Nobili aliquid exornare penicillo, *vel* Apelleâ manu aliquid exprimere, *vel* Docto penicillo vivisq; coloribus aliquid animare.

659 *Placet, Podoba mi ſię.* Arridet, hoc animo meo, *vel* Hoc mihi volupe eſt. Id in ſummis delicijs mihi eſt, *vel* Pergratum id mihi perq; jucundum eſt.

660 *Plagas accipere, Plagi brát.* Luere negligentiæ, *vel* Inſolentiæ ſuæ pænas, *vel* Meritas inſolentiæ dare pænas, *vel* Malè plagis mulctatus ſum, *vel* Malè verberibus acceptus ſum. *Vide Punio n.* 703.

661 *Plagas dare, Plagi dát.* Debitas ab alio exigere pænas, *vel* Verberibus in aliquem animadvertere, *vel* Supplicium ex alio ſumere, *vel* Flagro alium corripere, *vel* Mulctare aliquem verberibus. *Vide n.* 703.

662

662. *Plantare, Szczepić drzewka.* Colere vites, *vel* Inſerere ſurculos, *vel* Plantare vineas, *vel* Noxios recidere ſtolones.

663 *Pluit pluvia, Deſzcz páda.* Denſo imbre arva rigantur, *vel* Copioſus depluit imber, *vel* Denſi funduntur de cælo nimbi. *Vide Imber num.* 430 *& Tempeſtas n.* 847.

664. *Pœna, Kará.* Digna ſceleris ſupplicia, *vel* Ad æquam Themidis lancem libratæ ſceleri pœnæ, *vel* Proportionata crimini ſupplicia.

665 *Pœnitentiam agere, Pokutowáć.* Præteritas vitæ labes lachrymarum fontibus abolere, *vel* Pœna vindice crimen expiare, *vel* Errores admiſſos ultore pœnarum aculeo expungere. *Vide Confiteri n* 204.

666 *Poëta. Rymotworcá.* Appollinis aſſecla, *vel* Muſis dicatum caput *vel* Facundus Heliconis incola, *vel* Inter Phæbeas lauros enutritus, *vel* Fidus Parnaſſi accola, *vel* Caſtalio fonte potatus.

667 *Politicus, Polityk.* Ad omnem

politiem efformatus, *vel* Civiliori politie excultus, *vel* Omnes cultioris politiei numeros absolvit.

668 *Poloni, Polacy*, Generosa Lechi pignora, *vel* Invicti bello Sarmatæ, *vel* Lechici gloria nominis, *vel* Campestres Sarmatæ, *vel* Aureæ Polonæ libertatis gremio enutrita soboles, *vel* Strenui antemuralis Christianitatis propugnatores.

669 *Polonia, Polska.* Aureæ domicilium libertatis, *vel* Antemurale Christianitatis, *vel* Fœcunda Heroum ingeniorumque Parens, *vel* Martia Virtutis palæstra.

670. *Portum tenere, Do portu, do brzegu przybić.* Bene fidam carinis stationem tenere, *vel* Puppibus optatum mordere littus. *vide n.* 16.

671 *Posteri, Potomni ludzie.* Secutura posterorum series, *vel* Nostra de gente nepotes, *vel* Nati natorū & qui nascentur ab illis.

672 *Prædari, Rozbiiać, szárpáć, Łupić, plądrowáć.* Prædas agere, *vel* Alienas expilare fortunas. Vivere ra-

rapto, *vel* Depopulari fortunas, expilare domos, *vel* Violentè omnia rapere.

673. *Prædator, Rozboynik, Lupiezcá, szárpácz.* Prædas agere assvetus, *vel* Prædîs rapinîsq; innutritus, *vel* Alienæ expilator fortunæ, *vel* Fortunarum latro, *vel* Assvetus vivere rapto.

674. *Præmiare aliquem, w Zasłudze co komu dárowáć.* Digna satis gestisq; conferre præmia, *vel* Justa laborum impendere præmia, *vel* Exantlatum condigno præmio coronare laborē *vel* Impensæ virtutis honorem pretio æstimare.

675 *Præsagio, Przeczuwám.* Præsaga mente auguror, *vel* Præscia id mens mihi dictat, *vel* Id vates animus ominatur, *vel* Id augur animus vaticinatur. *vide Ominari. n.* 606.

676 *Præstigiæ, Omamienie.* Dolosa incantatio, *vel* Thessalica veneficia *vel* Infanda magia, *vel* Stygiæ tartareæq; præstigiæ. *vide n.* 256.

677 *Pratum, Łąká.* Pulchro florens

rens gramine campus, *vel* Vernantibus herbis ridentia prata, *vel* Instructa mollibus herbis prata, *vel* Uberrima pastu prata, viriditatis hilaritate sese porrigunt.

678 *Pretiosus, Drogi.* Pretiosas Pactoli merces valore exæquat. *vel* A pretio non vulgari res commendata, *vel* Gemmas nitore, obryzum valore, gazas omnes pretio antecedit. *Vide inæstimabilis n. 441*

679 *Primitias, celebrare, Pierwsza Msza, Prymicye odpráwowáć.* Primam hostiam Deo litare, *vel* Primùm ad aras Neomysta constitit, *vel* Primùm incruentum sacrificium Deo obtulit, *vel* Primam missam celebrare.

680. *Principium quodlibet difficile, Początek kàżdy trudny.* Omne tyrocinium grave, *vel* Omnium rerum ardua initia. *vel* Pertinacissima sunt primæ difficultatis rudimenta, *vel* Difficillima sunt prima rerum exordia, *vel* Summus fluctus in littore.

681 *Principium malum, Początek zly*

Lu-

Luctuosa rerum prothasis, *vel* Triste exordium, *vel* Fatalis ipse actionis Prologus, *vel* Turpis ipso in limine error, *vel* Vix à littore solvit, naufragium passus..

682 *Pro fide & Pátria, Zá Wiárę, y Oyczyznę.* Pro Jove & Cæsare, *vel* Pro Religione & Regione, *vel* Pro aris & focis, *vel* Pro Lege, grege, & Rege.

683 *Pronus ad aliquid, Sklonny do czego.* Propensus ad vitia, *vel* Ad virtutes, *vel* Pronus in omne nefas, *vel* Natus ad aliquid Est affectus ad aliquid, *vel* Summam habet ad id inclinationem. *Vide Propendere n* 693.

684 *Prodigalis, Prodigus, Profusus, Rozrzutny.* Effusus in luxum, *vel* Profusus fui, *vel* Sumptuosus homo, Promus magis quàm condus. *Vide Luxus, n.* 516.

685 *Proditor, prodere, Zdraycá, zdrádźić.* Intestinam Reipublicæ perniciem molitur, *vel* Infidus Patriæ civiumq; venditor, *vel* Huic fides auro venalis est, *vel* Sceleratus & calli-

lidus nundinator. *vel* Alienæ vitæ dolosus nundinator.

686 *Profanare, Zgwałcić mieysca święte sprofanować* Funestare templa, aras, *vel* Sacra loca violare, *vel* Numini sacrata loca fœdare, polluere.

687 *Professor, Nauczyciel.* Literariæ Institutor Juventutis, *vel* Sedulus adolescentiæ in pietate literisque formator, *vel* Eruditus scientiarum Magister.

688 *Proficio in aliquo, Postępuię w czym.* Minimè pænitendos in aliqua arte facere progressus, *vel* Non contemnendos in hoc studio fecit profectus; *vel* Summa cura studioque in hac arte profecit, *vel* Omni animi contentione, in profectum, incubuit. *Vide n. 275 Progenies. Vide Liberi num. 505*

689 *Promissa servare, Obietnicy dotrzymać.* Stare promissis, *vel* Liberare suam fidem, vel Satisfacere promissis, *vel* Præstare aut exequi promissa, *vel* Stare verbo, *vel* Dare ope-

operam, ne fides promissis deside-rerur.

690 *Promissa non servare, Nie do-trzymać słowa* Non ultra verba & promissa procedere, *vel* Promissis ludificare aliquem, *vel* Punica fide promissa sustentare, *vel* Spe sola vanisqꝫ pollicitationibus aliquem sustentare, tenere, eludere.

691 *Promittere aliquid, Obiecować co komu.* Polliceor aliquid alicui, *vel* Dare fidem alicui, *vel* Promissis aliquem morari, *vel* Fide interposita áliquid polliceri, *vel* Spondeo, declaro me id facturum, *vel* Fidem promissis obstringere.

692 *Promoveo aliquem, Promowuię, podwyższam kogo.* Favente suffragio, *vel* Calculo ad altiorem gradum aliquem provehere, *vel* Patrocinante favore aliquem supra cæteros attollere, *vel* Viam alteri ad honores majoresqꝫ gradus aperire. *Vide Evebo num.* 318.

693. *Propendere in aliquid, Skłonić się do czego, skłonnym iyć.* Propen-

ſiſſimâ voluntate in id feror, *vel* In id voluntatis meæ inclinatione propendeo. *Vide Proclivis* 683
Propero, Spieszę ſię vide Feſtino n. 347.

694. *Propheta, Prorok.* Præſagus futurorum vates, *vel* Sacer vates, *vel* Futurorum præſagus, vel Divino afflatus Numine, arcana futuraq; pandens.

695. *Propoſui. Ták poſtanowiłem.* Deliberatum eſt, *vel* Ratum fixumq; eſt, *vel* Hoc in animum meum induxi, *vel* Id in animo meo certum fixumq; eſt, *vel* Id mihi deliberatũ & conſtitutum eſt, *vel* Hoc bene mihi ſixum deſtinatumq; eſt.

696 *Provoco, Wyzywam kogo nápoiedynek.* Ad ſingulare certamen aliquem evocare, *vel* Laceſſere aliquẽ ad pugnam, *vel* Excire aliquem in arma, *vel* Ad duellum provocare.

697. *Prudens, Roſtropny, Uważny.* Circumſpecta prudentiâ oculatũ Argum ſuperat, *vel* Omnia ad æquam prudentiæ trutinam examinat, *vel* Omnia maturo & præmedi-

tato

tato aggreditur confilio, *vel* Confultis prudentiæ placitis regitur.

698. *Pſeud. politicus, Pſeudopolityk, niesżczery.* Sacra & prophana, Divina & humana, propria utilitate metitur, *vel* Michiavelli diſciplinâ imbutus, *vel* Ad ſpeciem pius, re ipſa Atheus, *vel* Nihil apud eum candoris, nihil virtutis, omnia facta, cuncta doloſa, privatum proſpectant commodum. *Vide Aſtutus numero* 82.

699 *Pudicus, Wſtydliwy* Purus, *vel* Integer, *vel* Verecundus honeſtus. *Vide Erubeſco n.* 316.

700 *Pugnare, Walczyć z kim.* Conſerere cum hoſte manus. *vel* Infeſtis concurrere armis, *vel* Vim vi, enſem enſe, jacula jaculis retundere, *vel* Vitam & cruorem, & ſalutem, pro Patria periculis exponere.

701 *Pulcher, Piękny, Nadobny.* Liberali, decora facie, *vel* Facie venuſta, *vel* Nihil eo formoſius, venuſtius, ſpecioſius, *vel* Exſuperan-

ti formâ. *Vide Formosus. numero* 356.

702 *Pulchre, Pięknie.* Maximô artificiô, Eleganti operâ, *vel* Affabre aliquid factum, *vel* Summâ & exquisitâ arte elaboratum.

701 *Punio, Karzę.* Pœnarum acerbitate scelus expiare, *vel* Gravibus aliquem afficere pœnis. *Vide supra. num.* 660. 661.

704 *Purgatorium, Czyściec.* Locus expiandis animabus corpore egressis destinatus, *vel* Piacularis hominum post mortem locus, *vel* Locus in quo piaculorum à vivis contractorum reliquiæ exuruntur.

705 *Purpura Regis, Krolewska száta* Phrygji decoris ornatus, *vel* Tyrji coloris trabea, *vel* Assyrio murice tincta toga, *vel* Superbum Laticlavium, *vel* Trabeata Majestas. *Vide Regia vestis n. 722. Puto, Rozumiem, Mniemam, Vide n.* 170.

Q

706 *Quærere aliquid diligenter, Szukać czego pilno.* Inrerrupto nunquã labore aliquid investigare, *vel* Indefes-

fesso studio latebras omnes quærendo excutere. Multò cùm sudore scrutari, *vel* Sollicita indagine aliquid investigare.

797 *Queri, Conqueri, Uskarżać się.* Querelas non sine gemitu & exsuperantis doloris vehementiâ deponere, *vel* Multò cùm gemitu & gravibus suspirijs expostulare, *vel* Multîs lachrymîs & indomito questu dolorem testari.

708. *Quiescere, Odpocząć.* Veniæ post æstum umbra, *vel* Detergat fessis sudorem quies, *vel* Relaxandus virtutis rigor, ne in nervo enervetur, *vel* Quiete vires fractas reparare, *vel* Placida quiete membra levare. *Vide Recreatione uti n. 715.*

R

709 *Raritas, Rzecz rzadka, dźiwna* Sæculorum portentum, *vel* Prodigium orbis, *vel* Arabico rarius Phænice, *vel* Miraculosa novitas, *vel* Inaudita sub sole historia, *vel* Nulli ætati agnitum exemplum.

710. *Ratio gravis, Przyczyná poważna.*

żna. Efficacia rationum momenta, *vel* Ponderosa consilia, *vel* Princeps causa ratioq; est, *vel* Non levis momenti ratio.

711 *Rebellare, Buntowáć się.* Rebellionem excitare, *vel* Jugum alterius protervè insolenterq; excutere, *vel* Tumultibus plebem agitare, *vel* Perduellia arma contra legitimum Principem assumere, *vel* Seditione plebem commovere. *Vide n.* 334.

712 *Recidere in peccatum, Recidivus, Odpadáć w grzechy, odpádly.* In priora relabi delicta, *vel* In priora scelera ruere, *vel* Pristina repetere flagitia, vel Ad vomitum redire, *vel* Itur in antiquam sylvam, *vel* Canis ad vomitum, sus ad suum reversa volutabrum.

713 *Recolligere se, Rekolligowáć się.* Profunda consideratione in se ipsū descendere, *vel* Animum ad se revocare, *vel* Distractam, *vel* Abreptā mentem colligere.

714 *Reconciliari alteri, Pogodźić się z kim.* Venire in amplexum alteri-

us, *vel* Redire in gratiam cum alio, *vel* Redire in amicitiam cum alio, *vel* Odia & ſimultates deponere. *Vide Concordia n.* 200. *& Ignoſcere, numero* 425.

715 *Recreatione uti, Rekreácyi záżyć.* Animum literis fatigatum, ad luſum pilæ transferre, *vel* Alternam requiem ſtudijs intermiſcere, *vel* Studiorum onera tantisper deponere, *vel* Intentum ſtudjis animum non nihil à contentione remittere, *vel* Relaxandi animi causâ in campum prodire. *Vide Quieſcere n.* 708.

716 *Rectus Vir, Szczery, proſty człowiek.* Vir candidæ ſimplicitatis, *Vel* Nullô fraudis artificiô ſubdolus, *Vel* Candida mente, *Vel* Non in Sinonis tormatus palæſtra. *Vide Sincerus. num.* 807.

717 *Redimere ex cáptivitate, Wykupić kogo z niewoli.* E dura ſervitute in libertatem aliquem aſſerere, *Vel* Tartarico aut Turcico jugo preſſum, libertati Patriæ reſtituere, *Vel* Servituti jure belli mancipatum, perſo-

ſoluto lytro in libertatem vindicare

718 *Redire ad ſtudia intermiſſa, Powrot k do zabaw przerwánych.* Referre ſe ad literas, *Vel* Reddere ſtudjis operas intermiſſas, *Vel* Ad interrupta ſtudia redire, *Vel* Intermiſſum literarium opus repetere, *Vel* Ad ſtudiorum conſvetudinem atq; uſum redire.

719 *Refellere, Refutare aliquem, Zbiiáć dowod czyi.* Diſſolvere argumenta alterius, *Vel* Diluere alterius objecta. Confutare argumenta alterius, *Vel* Contrarjis aliquem convincere argumentis.

720 *Reficere aliquem cibo, Poſilić głodnego.* Extrema fame planè enectũ eſcâ corroborare, *Vel* Langvida inediâ membra cibo levare, *Vel* Debilitatas jejunjis vires cibo conſolidare, *Vel* Jejunum ventrem cibo recreare.

721 *Reformare, Náprawić co* Priſtino nitori & elegantiæ rem reſtituere, *Vel* Meliorem in aliquid inducere formam, *Vel* Ad ſtatum meliorem rem reducere.

722. *Regiá vestis, Krolewská szátá* Augustus Imperatorum murex, *vel* Triumphale Monarcharum paludamentum, *vel* Ostro tincta Dibapha, *vel* Augusta trabea. *Vide Purpura n.* 705.

723 *Regnare, Krolowáć.* Imperij regit habenas, *vel* In regnatorio fulget gloriosus solio, *vel* Imperij frena moderatur, *vel* Augusta diadematis eminet maiestate, *vel* Clavū Imperij tenet. *Vide Dominari, n.* 300. *& Imperare n.* 434.

724. *Religionem ingredi, Wstąpić do Zakonu.* Mundo valedicere. *vel* Religioni nomen dedit. *vel* Rebus humanis nuntium remisit, Deoq́ se totum in Religione ex esse consecravit. *vel* Severioris vitæ institutum complexus. *vel* Religiosæ Sancti N. familiæ se adscripsit. *vide, Vocationem babet, num:* 606.

726. *Religiosus, Zakonnik.* Asperioris instituti cultor. *Vel* Regularis disciplinæ sectator. *Vel* Religiosæ sectator. *Vel* Religiosæ vitæ cultor.

Vel Ex ſacra familia S. Franci: Domin: &c.

726. *Reliquit ſui memoriam, Pámiątkę po ſobie zoſtáwił.* Jucundam ſui reliquit memoriam, *Vel* Æternum ſui reliquit mnemoſynon, *Vel* Gratam ſui reliquit recordationem, *Vel* In ore omnium jucunda ejus reviviſcit memoria.

727. *Reliquia Sanctorum, Relikwie Swiętych.* Sacra Divorum lipſana, *Vel* Beatorum cineres, *Vel* Sacra lipſana.

728 *Relinquere opus, Zabáwę porzucić.* A cæpto vel in cæpto deſiſtere, *Vel* Opus infectum relinquere, *Vel* Inchoata non perficere, *Vel* Incæpta non conſummare. *Vide Superſedeo n. 836.*

729. *Repente, Znagłá, Nieſpodźianie.* Subitò, *Vel* Ex improviſo, *Vel* Ex abrupto.

730 *Repulſam paſſus ſum, Odmowiono mi.* Irrita mea poſtulata fuerunt *Vel* In caſſum preces fuſæ, *Vel* Suo fruſtrata eventu poſtulatio. *Vide Non obtinere n. 578.*

731. *Requiescat in pace, Niech odpoczywa w pokoiu.* Perpetuâ DEUS beet illum quiete, *Vel* Beatam æternamq; concedat ei DEUS requiem *Vel* Perpetuam concedat ei Dominus lucem.

732 *Rem familiarem curare. Gospodarstwá pilnować.* Rei familiari curã operamq; impendere, *Vel* Rem œconomicam curare, *Vel* Rei œconomicæ curandæ ſe totum devovere, impendere.

733 *Res familiaris direpta, W gospodarstwie ma ſzkodę.* Naufragium fortunarum fecit, *Vel* Magnum rei familiaris damnum paſſus eſt aut ſuſtinuit, *Vel* Damna ſuis illata fortunis ſenſit, *Vel* Ruinam fortunarum paſſus eſt.

734 *Res familiaris ſalva, Gospodárstwo Fortuna moiá w cáłośći.* Res meæ adhuc ſunt integræ, *Vel* Salva mihi ſunt omnia, *Vel* Res meæ & fortunæ nullam paſſæ ſunt jacturam, *Vel* Fortunæ meæ nullum perpeſſæ ſunt detrimentum.

735. *Res magnas attentare, O wielkie rzeczy kuśić się.* Tendere ad ardua, *Vel* Ad ſumma contendere, *Vel* Ad res præclaras animum adjecit, *Vel* Præclaris in rebus ſuum ſtudium & induſtriam exercuit, *Vel* Præclaris in rebus operam poſuit. *Vide num.* 76.

736 *Reſignare ſe in manus Dei, Oddáć ſię ná wolą Bożą.* Totum ſe ad nutum Numinis fingere, *Vel* Ad Divinæ voluntatis amuſſim facta ſua conformare, *Vel* Supremam Dei voluntatem pro Regula actionum habere, *Vel* Idem cum polo velle & nolle habere.

737 *Reſipiſcere, Upámiętáć ſię.* Ad meliorem mentem redire, *Vel* In ſe reverti, *Vel* Saniora conſilia arripere.

738. *Reſiſtere alteri, Sprzećiwić ſię, Odpor dáć drugiemu.* Adverſari vel refragari alicui, *Vel* Opponere ſe alicui, *Vel* Summô conatu contra obniti, *Vel* Conatibus alterius aut ſenſui repugnare.

739

739 *Reſpectu laborare, Reſpektem ſię uwodźić, Oglądáć ſię ná co.* In alterius gratiam aliquid facere, *Vel* Cõmittere, *Vel* Rationem alicujus habere, *Vel* Reſpectu aliquo duci, *V.* Intuitu gratiæ favoriſq; alieni non facienda facere.

740 *Revelare aliquid, Odkryć, obiawić co komu.* Arcana manifeſtare, *Vel* Abſcondita patefacere, *Vel* Occluſa pandere. *Vel* Latentia prodere, *Vel* Quæ ſub roſa erant propalare.

741. *Revereri aliquem, Obawiáć ſię, Wſtydźić ſię kogo.* Summâ aliquem reverentiâ proſequi, *Vel* Plurimùm authoritati alicujus deferre, *Vel* Cõtineri authoritate alicujus.

742 *Revocare militem à pugna, Zátrąbić ná odwrot.* Signum receptui dare, *Vel* Canere receptui.

Rhetor Vide Eloquens n. 314. *Orator, num.* 615.

743 *Rigidus, Surowy, ſrogi.* Rigidus diſciplinæ cuſtos, *Vel* Severus legū exactor, *Vel* Durus & auſterus criminum vindex.

744. *Ringitur, Dąsa się.* Tacito laniatur morsu, *Vel* Domestica & intus latente flagellatur Eumenide, *Vel* Arcano vulneratur vulnere.

745 *Ridere, Smiać się* In risus & cachinnos solvi, *Vel* Immodico cõcuti risu, *Vel* Ora in risus solvere, *Vel* Tremulos ingeminare cachinnos.

Rixari, Swárzyć się. Vide Contendere, n. 218 *& n.* 42.

746. *Robustus, Silny* Robustus firmiter compaginatus humeris. *Vel* Infractâ virium præditus fortitudine. *Vel* Athlanteis par oneribus vide n. 653.

747. *Rogare Vide Petere num*: 653.

748. *Roma, Rzym.* Augusta Capitolini Jovis Palatia. *Vel* Urbs septicollis. *Vel* Urbs Sancta. *Vel* Caput Orbis *Vel* Gentium & terrarum triumphalis Domina. *Vel* Vaticana Sedes

749 *Rosa, Roża,* Flos Veneri Sacer, *vel* Pestana autCypria rosa, *vel* Regina florum rosa.

750.

750. *Ruber, Czerwony.* Puniceo rubore tinctus, *vel* Purpureo colore perfusus, *vel* Rubeo imbutus colore

751 *Rubor, Rumiánośc, wstyd.* Ingenuo suffusus rubore, Rubicundas genas tinxit pudor, *vel* Toto insidet ore rubor, *vel* Sedet in niveo discolor ore rubor. *Vide Erubesco, num.* 316.

752. *Rubigo, Rdzá* Aspera ferrum exedit rubigo, *vel* Edax ferrum cõsumit ærugo, *vel* Squallido ensis c… sumitur otio, *vel* Obscurâ tegitur ru… bigine ferrum.

753 *Ruina Domûs, Upadek Domu, Dom się wáli.* Ruinam Domus spectat vel minatur, *vel* Proxima est ruinæ domûs.

754. *Rumor est, Wieśc iest, powiádaią.* Rumor sine authore percrebu…, *vel* Fama hoc fert, *vel* Manavit rumor per Poloniam dè hoc, *vel* Res per multorum ora traditur, *vel* Hæc communi sunt sparsa rumore.

755 *Rusticus, Chłop, Vide Agricola, n.* 39. *Rusticani mores, Chłopskie obyczáie. Vide Barbarus n.* 104.

756. *Sacerdos, Káplan, Ksiądz.* In Sacris ordinibus conſtitutus. *vel* Venerandus Myſta, *vel* Præsbyteri honore conſpicuus.

757 *Sacramentum pænitentiæ, Sakráment pokuty.* Forum ſalutis, *vel* Tribunal miſericordiæ, *vel* Secunda poſt naufragium tabula, *vel* Aſylū peccatorum.

758 *Sacrificare, Mszą S. Odprawić.* Sacrificium Numini litare. *vel* Incruentum ad aras ſacrificium offerre, *Vel* Placabili hoſtia iratum Numen placare.

759. *Saga, Czárownicá.* Improba incantatrix, *Vel* Stygia lamia. *Vide Incantare n. 442. & 521.*

760. *Solium, Tron Krolewski.* Regius ſuggeſtus, *Vel* Regii majeſtas throni. *Vel* Purpureus Monarcharum aſcenſus, *Vel* Triumphale regnatricis plantæ ſubſellium.

761 *Saltare, Táńcowáć, ſkakáć.* Choreas agere, ducere, exercere, *Vel* Ad muſicos numeros ſalire, *Vel* Alter-

terno pede pulsare terram, *Vel* Choreas tripudiando ducere. *Vide Choreas ducere, n.* 173.

762. *Salutare, Pozdrowić kogo.* Salutem alicui dicere, vel mittere, *Vel* Officioso salutationis munere aliquem excipere, *Vel* Gratum alicui salve dare. *Vide num.* 410.

763. *Sanus est, Zdrowy iest.* Incolumi ætate fruitur, *Vel* Prospero validoque vigore felix, *Vel* Immunem ab ægritudine vitam agit, *Vel* Sospitem vitam agit.

764 *Sanatur, Do zdrowia przychodzi.* Relevatur morbo, *Vel* Pristinæ redditur valetudini, *Vel* Vires à morbo recuperat, *Vel* Morbo levatur *Vide Convalescere num.* 219.

765. *Sanctus, Swięty.* Sanctorum fastis adscriptus, *Vel* In Sanctorum numerum relatus, *Vel* Sanctitatis splendore coruscus. *Vide Beati* 105.

766. *Sanguinem mittere, Krew puścić.* Venam incidere, *Vel* Venam aperire, aut secare, *Vel* Sangvinem incisione venæ minuere, *Vel* Exuberãte sangvine levare corpus. 767

767 *Sapiens, Mądry.* Singulari Sapientia præditus, *Vel* Insigni eruditione ornatus, *Vel* Ornatissimæ sapientiæ vir, *Vel* Omnibus veræ sapientiæ dotibus cumulatissimus.

768 *Sapit aliquid mihi, Smákuie mi co.* Arridet id palato meo, *Vel* Exacuit id palatum meum, *Vel* Orexim mihi hæc res movet, *Vel* Ad gustū meum hoc est.

769 *Sarcasmos scribere, Censurowáć kogo.* Satyrum agere, *Vel* Zoilum induere, *Vel* Censorio cujuspiam famam aggredi calamo, *Vel* Theoninto dente nomen alicujus proscindere, *Vel* Atro carbone aliquid notare. *Vide Censurare, n. 171.*

Satis est, dosyć iuż. Abunde est, *Vel* Sat superq; est.

770. *Scandalisare aliquem, Zgorszyć kogo.* Scandalo alicui esse, *Vel* Offēdiculum alicui præbere, *Vel* Malo esse alicui exemplo, *Vel* Pravo alijs nocere exemplo.

771 *Sceleratus, Scelestus. Niecnotliwy Złośliwy.* Omni solvit fræna licentiæ,

tiæ, *Vel* In omne ſcelus effuſus, *Vel* Ad omne nefas projectus, *Vel* Cauteriatæ conſcientiæ homo. *Vide Flagitioſus n. 353. Scelus. Vide culpa n. 229. & Vitium n. 902*

772 *Schiſmaticus, Odſzczepieniec.* Ab unione Catholicæ fidei ſegregatus, *Vel* A ſummo capite Eccleſiæ Romaniq; Pontificis obedientia ſequeſtratus, *Vel* Pernicioſa ſciſſione inconſutilem Chriſti tunicam dividens.

773 *Sceptrum, Berlo Krolewſkie.* Imperatricis inſigne dexteræ, *Vel* Aurea principum Virga, *Vel* Triumphalis Monarcharum ſcipio, *Vel* Auguſta directionis Virga.

774 *Scholæ, Szkoły.* Muſis vectigalia limina, *Vel* Gymnaſium, ſedes Sapientiæ, *Vel* Bonarum artium Palatium, *Vel* Muſarum domicillium, *Vel* Scholaſtica arena, *Vel* Palladius pulvis, *Vel* Minervæ adita, *Vel* Athenæum.

775 *Scio, Wiem o tym.* Non me latet, aut præterit, fugit, fallit, *Vel* Non

ſum neſcius, *Vel* Haud ignoro, *Vel* Compertum habeo, *Vel* Id mihi eſt perſpectiſſimum, *Vel* Hoc mihi exploratum eſt.

776 *Scriba, Piſarz co liſty piſze.* Ab Epiſtolis. *Vel* à Commentarijs.

777 *Scriba, Piſarz przyśięgły Ziemſki, Grodzki, &c.* Notarius Regni, Terreſtris, Caſtrenſis, Conſiſtorij &c.

779. *Scribunt hoc Hiſtorici, Piſzą o tym Hiſtorycy.* Annalium monimentis id proditum eſt, *Vel* Hoc literis Hiſtoricorum commendatum eſt, *Vel* In veterum commentarijs id relatum eſt, *Vel* Id literarum monumentis conſignatum eſt. *Vide Scribere hiſtoriam. n.* 420.

779. *Scribere literas, Piſać liſty.* Exarare ad aliquem literas. *Vel* Convenire aliquem Epiſtola, *Vel* Strinxit ad me calamum, *Vel* Vicarium ſui dedit Epiſtolam. Officio literarũ ſilentia rupit.

780 *Scrupulóſus, Szkrupulat.* Scrupulis conſcientiæ ágitur vexatur, torquetur, *Vel* Intricatam mille ſcru pu-

pulis conſcientiam habet, *Vel* In omnibus actionibus dubiùs ſemperq; timidus, nunc huc, nunc fluctuat illuc.

781 *Scutum, Tarcza.* Scutatus Bellonæ Orbis, *Vel* Chalibeum Gradivi tegmen, *Vel* Adamantina Bellonæ Ægis, *Vel* Infractus Bellatoris umbo.

782 *Secretarius, Sekretarz.* A ſecretis, *Vel* Omnium arcanorum arbiter, *Vel* Omniū conſcius ſecretorū.

783. *Seditionem excitare, Buntowáć drugich,* Ciere turbas, *Vel* Cruenta in populo excitare diſſidia, *Vel* Ad arma plebem concitare, *Vel* Civilia movere bella. *Vide n.* 334. *&* 711.

784 *Seditionem compeſcere, Bunty uśmierzyć.* In herba civiles motus opprimere, *Vel* Gliſcentem ſeditionem extingvere, *Vel* Tumultuantis plebis conatus reprimere.

785 *Seditioſus, Buntownik. Vide Factioſus n.* 335.

786. *Seminare, Zaśiewáć.* Semina terræ mandare, *Vel* Sementem ter-

ræ

ræ credere, *Vel* In humum ſemina ſpargere, *Vel* Mandare terræ ſemina magno cum fænore recipienda.

787 *Senatores, Senatorowie.* Primates Patriæ, *Vel* Magnates, *Vel* Optimates, *Vel* Purpurati Patres, *V.* Reipublicæ lumina, *Vel* Totius Orbis Poloni oracula. *Vide Magnates. n.* 520

788 *Senatus, Senat.* Purpuratorum Patrum Concilium, *Vel* Sacer Venerandorum Patriæ Patrum ordo, *Vel* Conſiliorum Sacrarium.

789 *Senectus, Stárość.* Decrepita, ſuaque veneranda canitie ſenectus, *Vel* Annis in ſenium vergentibus gravis ætas, *Vel* Defuncta curſu virium ætas.

790. *Seneca.* Romanus Philoſophus, *Vel* Manſvetus trucis Inſtitutor Neronis.

791. *Senex, Stáry.* Decrepita feſſus ſenectute, *Vel* Sterili rugâ ſulcatus, *Vel* Annis gravis, *Vel* Venerandâ canitie conſpicuus, *Vel* Depontanâ annorum fractus laſſitudine, *Vel* Depontanus aut Capularis Senex.

792 *Sepelio aliquem, Grzebię kogo.* Justa funebria alicui persolvo, *Vel* Funus omni honore atq; apparatu celebratum est, *Vel* Magnifico aliquem efferre funere, *Vel* Piis alicujus manibûs parentare, *Vel* Ultimô obsequiô aut munere perfunctus est. *Vide Deflere mortuum n.* 249. *&* *Funus* 367.

793. *Sepulchrum, Grob Truna.* Triste mausoleum, *Vel* Terminalis vitæ sarcophagus, *Vel* Tristis sandapila, *Vel* Mortualis urna.

794. *Serenitas, Pogodá.* Ab omni nube expeditus dies. *Vel* Tersa ridentis Phæbi resplendet facies, *Vel* Amænam innubis æther explicat frontem, *Vel* Tranquilla fulget in astris Serenitas.

795 *Serpens, Wąż, Smok.* Venenatus angvis, *Vel* Squammatus Draco. *V.* Horrendus trisulca lingvâ coluber, *V.* Sinuosus hydrus, *V.* Tortuosus cerastes, *V.* Sibilis metuendus Chelydrus, *V.* Cruentus Dipsas.

796 *Sertum, Wieniec.* Florens coro-

rona, *V.* Contexta varijs de floribus corolla, *V.* Florentis coronæ decus.

797. *Servire, Służyć komu* Alacri obtemperare famulatu, *V* Obſequiis aut famulatui alterius ſe addicere, *V.* A nutu Domini pendere, *V.* Alicui ab obſequiis eſſe.

798. *Serviendi formulæ, Sługa wáſzmośći.* Omnia mea officia tibi polliceor, *V.* Tuis nunquam deero votîs & obſequiîs, *V.* Nullum ſtudii genus quod ad rem tuam pertinet, prætermiſſurum me polliceor, *V.* Ad nutus tuos paratiſſimus. Ad obſequia promptiſſimus, *V.* Velim exiſtimes, planeq; perſuaſum habeas me, quidquid potero tui causâ facturum.

799 *Servus, Sługa.* Ab obſequiis, *V.* Domini ſervitio mancipatus, *V.* A nutu Domini pendens, *V.* Servitio Domini addictus.

800 *Si tempus habuero, Jeśli mi czás pozwoli.* Si quid otii nactus fuero, *V.* Si per occupationes licebit, *V.*

Si

Si quid vacui temporis habuero', vel Si per negotia licebit, vel Si negotia permittent, vel Ubi me à curis negotijsq; expedivero.

801 *Sybilla.* Fatidica Virgo, vel Cælesti afflata Numine, vel Virgo venturi præscia, vel prænuntia.

802 *Sigillum, Pieczęć.* Signatoria gemma.

803 *Significo aliquid alicui, Oznaymuię komu.* Notum facio aliquid alicui, vel Certiorem reddere aliquem de aliqua re, vel Deferre aliquid ad aures alicujus. Edocere aliquem de aliqua re.

804. *Silere de aliquo, Milczeć o czym* Arcano lingvam obstringere nodo, vel Profunda aliquid demergere taciturnitate, vel Sub rosa aliquid tenere, vel Tacitâ recondere mente, vel Rosâ obsignare lingvam, vel Taciturnô silentiô premere aliquid

805 *Similis, Podobny.* Non dissimilis illi, vel Haud dissimilis alicui, vel Ore vultuq; Patrem refert, vel Nullô distat discrimine, ab illo, vel Per omnia similis.

806

806. *Simplex*, *Prostak, nieuk, symplak. Vide Idiota n.* 419.

807. *Sincerus, Szczery Człowiek.* Cãdidi pectoris, vel Apertæ ingenuæq; mentis, vel Nulla ſimulatione tectus, vel Non fucatæ mentis, vel Ab arte ſimulandi alienus. *Vide numero* 716.

808 *Sitio, Pragnę.* Siti premor, urgeor, vel Arentia labra dirâ torquentur ſiti, vel Sicca hiant labra ſiti, vel Moleſtia ſitis aridum torquet guttur.

809. *Sol, Słońce.* Sereniſſimus Aſtrorum Imperator, vel Princeps ſiderum, vel Pupilla Zodiaci, vel Mundi oculus, Phæbea lampas, vel Temporum moderator, Planeta, vel Planetarum Princeps

810 *Soleo, Zwykłem.* Id in more habeo, vel Id meæ conſvetudinis eſt, vel Mea id fert conſvetudo.

811 *Solicitus, Pieczolowity, frasowliwy.* Curarum plenus, vel Solicitô eſt animô, vel Anxiam mentem gerit, vel Solicitô timore metuq; ſuſpenſus. 812

812 *Somnolentus, Ospały.* Multô somnô deditus, vel Somnolentus Endymion, vel Nocte dieq; Homerum legit, vel Cui tota dormitur hyems, dormitur & æstas.

813. *Somno excitare, Ze snu obudźić.* Soporem alicui discutere aut excutere, vel Somni quietem abrumpere, vel Sopore pressum excitare.

814. *Spelunca, Jáskinia.* Latebrosum speleum, vel Obscurum antrum, vel Tenebrosa specus, Cæca caverna.

815 *Spero, Spodźiewam się.* In spem alicujus rei venire, vel Spe certa & indubitata niti, vel Spem firmã animô concipere, vel Certâ spe ali, aut pasci, vel Hujus rei spe teneor, vel Hæc me spes alit. *Vide n. 350.*

816 *Non spero. Nie spodźiewam się.* Spem fallô animô concepit, vel Spe suâ delusus, frustratus, dejectus, detrusus, fraudatus, excidit, vel Spes illi omnis evanuit, vel Spes omnes ciciderunt. *Nádźieię strácił, Ná nádźiei záwiodł się, oszukał się.*

817

817 *Spolia, Łupy.* Relatæ ex devicto hoſte exuviæ, vel Erepta hoſti ſpoliá, vel Victrices de hoſtibus manubiæ, Hoſtili onuſtus præda. *Vide Trophæum n.* 871.

818 *Spondeo, Ręczę ſię za kim.* Fidem meam pro aliquo interpono, aut invadio, vel Do me vadem alicui pro aliquo, vel In fidem meam aliquem accipio, vel Fidejuſſor pro aliquo intervenio, vel Vadimonium appromitto.

819 *Spontè, Zumyſłu, ſámo chąc, Dobrowolnie.* Datâ operâ id fecit, vel Studio hoc fecit, vel Ex compoſito, ex deſtinato, conſulto, id fecit, vel Sciens, volens, prudens, fecit.

820. *Statim, Záraz* Mox, vel Actuum, vel Sine mora. *Vide Citò numero.* 179.

821 *Stemma, Herb.* Avitum decus, vel Gentilitiæ ceræ, vel Nobilis inſigne decus, vel Antiquæ nobilitatis teſſera.

822 *Strages, cædes, Porażká, rzęſká* Horrida clades, vel Cruentum exitium

tium, vel Miserabile belli fatum, vel Ubique cædes, ubique pavor & plurima mortis imago. *Vide Clades num.* 181.

823. *Strangulo, suffoco, Dawię kogo, Duszę.* Elidere laqueo fauces, vel Vi intercludo spiritum, vel Guttur laqueo premo, vel Infami aliquem suspendio neco. *Vide suspendere n.* 839

824 *Studere diligenter, Uczyć się pilno.* Summô studiô in literas incumbere, vel Omni conatu & contentione Studiis se applicare, vel Plurimùm operæ Studijque in literis collocare, vel Ad Cleantis lucernam Studiis impallescit, vel Totum se libris mancipavit, vel Diem noctēque otio literario consecravit, impendit. *Vide Diligens n.* 275. *& Profess io n.* 688.

825. *Studiis valedicere, Pożegnáć Szkoły,* Nuncium scholis remisit, vel Musis Palladique valedixit, vel A studiis liberalibus ad alia animum traduxit, aut transtulit.

826

826. *Studiosus, Student.* Musarum cultor, vel Palladis alumnus, vel Liberalium artium sectator, vel Cultioris literaturæ studiosus, vel Studiis ingenuisq; artibus addictus.

827 *Svadeo aliquid alicui, Rádzę ná komu.* Author sum alicui rei alicujus, vel Svasor sum alicui hujus rei, vel Consiliô meô aliquem ad aliquid induco, vel Persvasione & svasu meo aliquid in animum alicujus induco.

828 *Svadente te, Zá rádą twoią.* Te svasore, vel Te authore, vel Te instigante, te hortatore id feci, vel Abs te persvasus id feci.

829 *Submergere, Utopić kogo.* Præcipitare in altum, aliquem. Præcipitem aliquem in flumen agere, vel Iratis vorticibus aliquem absorbendum tradere.

830. *Submersus, Utonął.* Haustus aquîs, vel Vorticibus fluminîs absorptus, vel Fluctibus obrutus, oppressus, suffocatus.

831. *Succedit bene, Powodźi się dobrze.*

brze. Ex voto res fluunt, vel Ad votum res cedit, vel Ex animi ſententia res ſucceſſit, vel Optimo ſucceſſu res peracta, vel Ad voluntatem res fluunt. *Nie powodżi ſię, Contrarias forma phraſes, additâ particulâ Non.*

832. *Sudare, Potnieć, Zápotić ſię.* Largo ſudore frontem proluere, vel Copioſo ſudore perfundi, vel Salſo manare ſudore.

833 *Sumptum facere, Nakład, ſumpt, koſzt łożyć.* Magnas impenſas facere, aut inſumere, vel Magnos ſumptus effundere, vel Profuſas impenſas erogare, impendere.

834. *Superare alium, Przewyżſzyć kogo.* Palmam alteri præripere in aliquo, vel Antecellere aliis, vel Excedit cunctos, ſuperat omnes, ſuperminet univerſis, vel Præſtare cæteris, vel Supereminere alijs, vel Supergreſſus omnem laudem.

835. *Superbus, Pyſzny, Hárdy.* Nimiâ arrogantiâ inſoleſcit, vel Philacteria dilatat, vel Spiritus altos ſu-

ſumit, vel Animum in tumorem erigit, vel Elatîs ſuperciliîs incedit.

836 *Superſedere, Poprzeſtáć, Zániechać czego.* Deſiſtere à cæptis, vel Intermittere aliquid, vel Finem alicujus facere, vel Interponere moram. *Vide Relinquere, n.* 728.

837 *Supplicare pro aliquo, Prośić zá kim przyczynić ſię.* Fidem precesq; interponere pro aliquo, vel Opem interceſſoriam collocare pro aliquo, vel Agere mediatorem & interceſſorem pro aliquo. *Vide ſpondeo n* 818.

838 *Surdus, Głuchy.* Captus auribus, vel Senſu audiendi carens. vel Surdaſter.

839 *Suſpendere aliquem, Obwieśić kogo.* E trabe infami aliquem ſuſpendere, vel Laqueo collum ſtringere vel Triſte onus ab infami trabe ſuſpendere. *Vide ſtrangulo n.* 823.

840. *Suſpirare, Wzdychać.* Ingenti ſuſpirio concuſſus, vel Crebro ſuſpirio nutans verba perdiderat. *Vide Gemere, n.* 379.

841. *Suſpicor, Podeyrzenie mam.* Suſpectus eſt mihi aliquis, vel Venio in ſuſpicionem alicujus rei, vel Cadit aliquid in meam ſuſpicionem, vel Percuſſus ſum hac ſuſpicione.

T

842. *Tabeſco, Schnę.* Exareſcere diuturnâ miſeriâ. vel Extabuit macie corpus, vel Lento interno igne conſumitur. *Vide Macer n. 517.*

843. *Tædet me, Tęſkno mię.* Tædio afficior alicujus rei, vel Pertæſus ſum aliquam rem, vel Faſtidioſa me tædia vexant, vel Animum tædia ſubeunt.

844. *Talionem reddere, Oddać wet zá wet.* Par pari refero, vel Reddo, vel Reddo vicem, vel Remetiri aliquid.

845. *Tartarus Scytha. Tátárzyn.* Trux Euxini littoris accola, vel Nigri æquoris pharetrata eluvies, vel Sagittariæ Euxini maris cohortes, vel Regnorum immanis latro, vel Furandi quàm pugnandi gens melior.]

846. *Temperans, Wstrzemięźliwy w pokarmie.* Frugali utitur mensâ, vel Tenuissimo cultu vivit, vel Parabiles frugalesq; cibos mensæ adhibet, vel Medicè quia modicè vivit.

845 *Tempestas, Niepogodá, Náwáłność.* Squallidus tempestate àér, vel Pluviô cælô involutus Jupiter, vel Insanus aquilonum furor, vel Tumultuaria tempestuosi àéris, collisio, vel Nimbosi fulminantis cæli intemperies. *Vide Imber decidit, n.* 430 *& n.* 663.

848. *Templum, Kośćioł.* Augusta basilica, vel Divorum Numinibus sacratæ ædes, vel Dei inter mortales habitantis sacrarium, vel Ædes sacræ, vel Velati Cerere Numinis habitaculum.

849 *Temporibus malis, Pod czás złych czásow.* Misero calámitosoq; hoc rerum temporumq; statu, vel In hac malorum colluvione, vel Omnium rerum temporumq; perturbatione, vel Iniquîs durîs, afflictîs, tristibûs, hisce temporibûs.

850

850. *Tempus breve, Czás krotki, w krotce* Exigui temporis uſura, vel Breviſſima temporis intercapedo, vel Exiguum temporis intervallum vel Brevis temporis mora, vel Intra temporis anguſtias, vel Nullô temporis negotiô.

851 *Tenebræ, Ciemnośći.* Cimmeria umbrarum velamina. vel Cæca tenebrarum obſcuritas, vel Caliginoſa lucis involucra, vel Atrum profundæ noctis ſiparium. *vide Nox num.* 381

852. *Tentari, Pokuſę ćierpieć kuſzonym bydź.* Tentatione gravi pulſari, agitari, vel Ad aliquid illicitum exſtimulor, impellor.

853 *Terra, Ziemiá.* Natalis rerum omnium pulvis, vel Facunda Mater frugum, vel Alma Tellus, vel Ferax ſolum, vel Fertilis gleba, aut humus. *vide Ager n.* 34. 35.

854. *Terræ motus.* Trepido tumultu dehiſcens terra mota cardinibus, vel Stabile elementum ſua ſede motum, vel Tremula tellus occulta ventorum vi concutitur.

855. *Territus ſum, Przeſtráſzony ieſtem, Lękam ſię.* Subito terrore perculſus ſum, vel Multus me inceſſit timor, vel Pavore fluctuo, vel Ingentibus animi motibûs turbari, trepidare, vel Metu conſternari, exanimari. *vide Timere, n.* 859. *& Horrere n.* 407.

856. *Terrere aliquem, Przeſtráſzyć kogo.* Metum pavoremq; incutere alicui, vel Terrorem per hoſtium caſtra latè circumferre, vel Longè lateq; in omnium animis ſui terrorem diffundere.

857 *Teſtamentum condere, Teſtáment uczynić.* Ultimis tabulis aliquid teſtari, vel Teſtamentô aliquid alicui commendare, vel Scribere teſtamentô aliquem hæredem. vel Ordinare poſtremam voluntatem, vel Cavere aliquid teſtamento, vel Supremîs tabulîs aliquid alicui reſignare.

858 *Theſaurus, Skarb.* Latens gaza vel Abditæ opes, vel Defoſſa pecunia. *Vide Divitiæ n.* 292.

859 *Timere, Bat się.* Pavore exanimari, vel Ingenti formidine corripi, vel Animo concidere, vel Metus obsedit, occupavitq; animum *Vide Territus n.* 855 *& Horrere n.* 402.

860 *Timidus, Boiáźliwy.* Consternatus timore, vel Umbram sui timet, vel Ad omnem mali nuntiũ contabescit *Vide Horror n.* 407

861 *Tonat, Grzmi.* Toto tonitrua cælo resonant, vel Ingens de cælo complet æthera, vel Insolitis cælum terraq; fragoribus concutitur, vel Cælum tonat omne fragore.

862 *Tormentis examinare, Torquere. Męczyć kogo.* Tormentis veritatem exprimere, vel Per tormenta veritatem extorquere, vel Exquisitis tormentis aliquem torquere, vel Adhibitis tormentis quæstionem habere.

863 *Tormentum, Dźiało.* Fulminis æmula bellica machina, vel Immane reboans murosq; sternens Martis fulmen.

864 *Torques, Łáncuch złoty.* Pre-

tiosum monile, vel Aurea catena.

865 *Tractare aliquem, Częstować ko go.* Omni humanitatis genere apparatuq; ciborum aliquem excipere, vel Opiparâ mensâ aliquem excipere, vel Basilicè aliquem habere. *Vide Convivium n.* 22.

866 *Tranare, Przeplynąć.* Fluviũ natatu traijcere, vel Flumina natatu superare, vel In aliam fluminis ripam nando eluctari.

867 *Tribunal, Trybunał.* Æquissimus Poloniæ, vel Litvaniæ Areopagus, vel Deputatorum Judicum concilium, vel Regalis brachij Majestas.

868. *Trinitas Sanctissima, Troycá Przenayświętsza.* Sanctissima & individua Trinitas, vel Divinissima in una Monade Trias, vel Unus DEUS triplici subsistens hypostasi.

869 *Tristari, Smęcić się.* Tristitiâ, mærore, luctu, tabescere, aut confici, vel Mærore prostratus, vel Tristitiam præseferre, vel Tristitiâ absorberi.

870.

870. *Triumphare, Tryu* ... vel Tabi-blicum triumphum agere, ... xicū, tritis hoſtium cervicibûs ad triu... a-phalem eluctari lauream, vel Per cæſa inimicorum capita, ad eſſedū gloriæ victore gladio aſcendere.

871 *Trophæum, Znák zwytięſki.* Victricia devicti hoſtis monumenta, vel Triumphalia victoriæ ſigna, vel Nobiles hoſtium exuviæ, vel Superba Martis ſpolia. *Vide Spolia. num.* 817.

872. *Tuba, Trąbá.* Martis lituu ; vel Bellonæ buccina, vel Gradivi Claſſicum, vel Bellicus lituus.

873 *Turek, Turcy.* Mahometana Barbari Orientis progenies, vel Lunatica Orientis agmina, vel Ottomanici Gradivi legiones, vel Chriſtiani ſangvinis helluones.

874 *Turbatus, Zmieſzany, z turbowany.* Animus turbulentis motibus concitatus, vel Metu an conſcientiâ mali commotus, vel Variis motibûs ad intra ſecum & ipſe duellans.

865 *Tract: Vide Crudelis num.* 227

go. Or

V

rar 875. *Vale dicere alicui, Zegnáć się z kim.* Ultimum vale alicui dicere, vel Inter mutuos amplexus valedictionis officio perfungi. *Vastare, Spustoszyć.* Omnia ad incitas redigere, vel Ferro flammaq; cuncta delere, vel Incendiis, populationibus, longè lateq; grassari, vel Vastatore gladio universa delere.

876 *Venari, Łowámi się báwić.* Venatione feras insectari, persequi, vel Venatione animum distrahere, vel In plagas & laqueos sagacibus catulis feras impellere, vel Casses tendere, retia explicare, vel Feras canibus latratuq; terrere.

877: *Vendere, Przedawać.* Distrahere pretio merces, vel Justô pretiô aliquid nundinari, vel Commutare aliquid pecuniâ.

878 *Veneficus. Czárownik, vide num.* 442. *& num.* 521, *veneficiá, Czáry, vide n.* 255. *& n.* 616.

879. *Venenum, Trucizná.* Fatali haustu

ſtu intoxicati crateres, vel Tabificum virus, vel Lernæum toxicū, vel Virulenta aconita, vel Lethales ſucci, vel Vipereum tabum.

880. *Venenum bibere, Truciznę pić.* Intoxicatum poculum haurire, vel Mortiferam trahere potionem, vel Toxicum haurire, vel Cicuta conditam feralem ſumere potionem.

881 *Venerabilis, Czci godny.* Omni cultu & reverentiâ honorandus, vel Spectatiſſim9 vir. Omni honoris teſtificatione colendus, vel Veneranda canitie decorus.

882. *Veniam petere, O wybaczenie proſić.* Deprecari ante acta, vel Indulgentiam & impunitatem demiſsè poſtulare. *vide num.* 261.

883. *Ventus gravis, Wiátr, oſtry, przykry.* Rigidus Aquilo, vel Tumultuantis Boreæ prælia, vel Graves turbulenti Aquilonis minæ, vel Inimici Cauri furores, vel Sævientis Æoli iræ.

884. *Ventus grátus, Wiátr wdzięczny, miły.* Etheſiarum deliciæ, vel

Placidæ Zephyrorum auræ, ſvaves ludentis auræ & permeantium Favoniorum ſuſurri. *venuſtus, Nadobny. vide Formoſus n. 556. & 701.*

835. *Verax, Prawdziwy, Prawdomowna.* Fidei vir probatiſſimæ, vel Maximus veritatis cultor, vel Sermo illius nunquam à veritate deflectit aut deviat.

886 *Ver, Wioſna.* Renaſcentis veris feriæ, vel Cum diſcuſsâ nive aperiri humus incipit, vel Felices anni ridentis natales.

887 *Verum eſt, Prawda ieſt.* Veritati conſentaneum eſt, vel Id maximè cum veritate convenit, vel Hæc ab omni ſuſpicione falſitatis aliena aut longè remota ſunt, vel Teſtatiſſima hæc res eſt.

888. *Veſpere, Wieczor* Primâ veſperâ, vel In veſperam inclinata die, vel Sole provectiore, in veſperum properante.

889 *Vetula, Bábá.* Edentula anus, Frigida, effetaq; rugosa anus.

890. *Vexare aliquem, Obracáć kogo.*

Exa-

Exagitare aliquem, vel In omnes partes versare aliquem. *vide Confundere num.* 205.

891. *Vexillum, Chorągiew* Martiū labarum. Insigne belli, vel Romanæ Aquilæ, vel Gradivi signum.

892 *Vincere hoſtem, Zwyćiężyć nieprzyiaćiela.* Hoſtem prælið frangere. Copias Hoſtium fundere, delere, vel Hoſtem domitore gladio ſternere, vel Victoriam de hoſte reportavit, vel Hoſtem campo ſubmovit, caſtris exuit, victor rediit, & triumphavit. *vide num.* 411.

893 *Vigilare, Czuć, ná ſtraży bydź.* Inſomnes vigilando ducere noctes, vel Plurimas noctes inſomnes peragere. *Straż odpráwowáć.* Excubias agere, vel Excubare pro caſtris, pro muris, vel Pervigil miles excubat, vel Vigilias agere.

894. *Vindicare cladem, Zemśćić ſię przegraney.* Errorem Bellonæ, hoſtium plagâ correxit, vel Reddidit accepta vulnera, vel Cladem repoſuit clade, vel Crimen prioris for-

tunæ vindicavit, vel Cædem accéperat, ſtragem repoſuit.

895. *Vinum, Wino.* Generóſus Phalerni latex, vel Pannonicis vitibus expreſſus liquor, vel Baccho gratum Maſſicum, vel Liberi Patris ſpumantia pocula.

896. *Violenter, Gruntowńie.* Magna vi, vel Summo impetu, vel Vi ac neceſſitate coactus, vel Per Vim, vel Per oppreſſionem eripere aliquid alicui, vel Per potentiam extorſit.

897 *Vires, Siły, nieporáchowałeś ſię z śiłámi twoiemi.* Non ſatis vires tuas exploraſti, vel Non feciſti virium tuarum periculum, vel Vires tuas expendere debuiſti, vel Non ſatis conſideraſti tui quid valeant humeri, quid ferre recuſent?

898 *Virgo, Páńná.* Innupta puella, vel Viri expers, vel Illibata Virginitate florens, vel Jugales thalamos evaſa. *vide Caſtitas, Caſtus num:* 195. 166.

899. *Virtuoſus, Cnotliwy.* Eximiâ vir-

virtute præditus, vel Omni genere virtutum instructissimus, vel Vir vitæ integerrimæ & inculpatissimæ. vel Omnes virtutis numeros in se continet Eximio virtutum splendore coruscat.

900 *Visito, Náwiedzam kogo.* Visitationis officium persolvo, vel Amicabiliter aliquem convenire, vel Invisere alium, vel Visendi causâ aliquem adire, vel Salutatum aliquem accedere.

901 *Vita brevis, Żywot nász krotki.* Exiguum nobis vitæ curriculum natura circumscripsit, vel Vix orimur, morimur, vel Brevem vitæ usuram concessit natura mortalibus.

902 *Vitium, Występek.* Abominandum scelus, vel Detestandum nefas, vel Horrendum crimen, vel Grande piaculum, vel Execrabile peccatum. *vide Culpa num.* 229.

Vitiosus, Występny, vide Flagitiosus, num. 353. *& Sceleratus num.* 771.

903. *Vitupero, Gánię.* Improbare ali-

aliquid, vel Vitio dare aliquid alicui, vel Carpere aliquem, vel Sugillare aliquem, vel Vellicare opus alicujus, vel Reprehendere factum alterius. *vide Censurare n. 171. & Sarcasmus 789.*

904. *Vive diu, Zyi dlugo.* Prolixa ætatum vegetus percurras spatia, vel Ternu n longævi Platonis imple sæculum, vel Tardè ille sol oriatur, qui eum spectabit occasum, vel Multâ annosus senesce myriade, vel Longævi Saturni transcende rugam, vel In lustra plurima ætatem extende, *vide Applausus n 98.*

905. *Ulcisci, Mśćić się czego.* Vindictam de alio sumere, vel Conceptam animo ultionem in apertum producere, vel Animum ad vindicandas injurias excitare.

906 *Vocationem ad Religionem habet, Powołánie ma do Zakonu.* Divini Numinis inspiratione ad Religiosū statum trahitur, vel Interiore Dei impulsu è sæculi tumultibus ad religiosam quietem vocatur, vel E

tur-

turbido mundi ſtatu ad tranquillũ religioſæ vitæ portum interitùs impellitur, vel A mundi famulatu ad Religioſa caſtra vocatur. *vid n.* 724

907 *Vocationem deſeruit, Powołá nie zpuśćił* Excidit vocationis gratiâ, vel Religioni nuntium remiſit, vel Ad vaniſſimos mundi ſcopulos vocationis carinam alliſit, vel Retro reſpexit, vel In Ægyptum mente rediit.

908 *Volare, Latáć.* Immenſa ætheris emetitur ſpatia, vel Super liquidas auras alarum remigio venitur, vel Aera pennis ſulcat.

909 *Voluptas, Roſkoſz.* Peſtilens animorum lues, vel Blanda mentium peſtis, vel Humanæ gentis exitium, vel Venenata deliciarum dulcedo.

910 *Solvere votum, facere, Slubowáć* ... Indiſſolubili votô fidem obligare, vel Immortale votum nuncupare, vel Solenne Deo anathema nuncupare, vel Voti religionem interponere, vel Indiſſolubili votô ſe obſtringere, obligare.

911

911. *Ut mihi videtur, Ják mi się zda* Meô quidem judiciô, vel Mea sententiâ, vel Prout mea fert opinio, vel Nisi me mea mens fallit, vel Quantum conjecturâ assequor.

912. *Ut vis, Jákti się podoba, Ják chcesz.* Tuæ id datur optioni, vel Tuô id conceditur judicio, vel Ut animo tuo libertum erit, vel Tuæ id permittitur libertati, vel Datur tibi libera optio.

913 *Utile erit, Pożyteczna rzecz będzie.* Hoc fecisse magnopere jurabit, vel Hoc multum adjumenti adferet, vel Non parum id adferet momenti, vel Hoc tibi quam plurimum proderit. Erit id ex usu tuo vel Magno id tibi erit adminiculo.

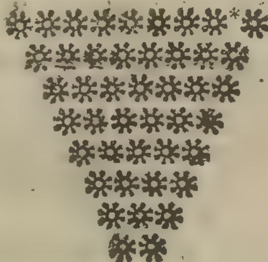
914 *Vulnerare, Ránić kogo* Strictũ chalybem in vulnus adigere, vel Ultore gladio cicatrices alteri imprimere, vel Plurimîs vulneribûs alterum sauciare. Vindictæ characteres in corpore alterius exarare.

915. *Vulneratus, Ránion.* Multo vulnere saucius, vel Multîs vulneri-

ribûs exſangvis, vel Lethali vulnere ſaucius, vel Lethalem plagam accepit.

Uxorem ducere, Ożenić ſię. vide Nuptias celebrare num. 588.

Ad M. D. T. O. M. G. B. V. M.
S. L. O. C. H. S. P. I.
Venerationem.

INDEX

Bie-

Cno-

Dobro-

Ła-

K Na-

Pá-

Ráno

Spo-

ka.o Sza-

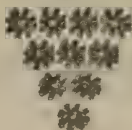
Uczik.

Wáżę-

Zie.

FINIS.

Ad M. D. G.

Depozyt w Bibliotece Jagiellońskiej
06629

